

Mérlegen a történelem – CD-s tálalásban

Teszt: péce a tévén – VGA-tévé átalakítók

Hamis a szoftver – hamis a pénz

Rocknagyi-interjú – Tina a CD-lemezen

„Rémes” játékok – a Doomtól a Quake-ig

Animáció a multimédia iskolában

CD-nken a teljes Internet Explorer 3.0!

/// VTCD VIDEOTON Kompaktlemez-gyártó Kft.

Székesfehérvár, Aszalvölgyi u. 1.

✉ 8001 Székesfehérvár, Pf. 175

☎ (06-22)329132

Fax: (06-22)329133

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

COMPACT
disc+
DIGITAL AUDIO

COMPACT
disc
DIGITAL VIDEO

COMPACT
disc
Interactive

COMPACT
disc

✓ *Kompaktlemez*

✓ *Kompakt Technológia*

✓ *Kompakt Szolgáltatás*

A számítógép az elmúlt években soha nem látott sebességgel sajátította ki életünk különböző szféráit. A munka, a tanulás és a szórakozás egyre több területén tár lehetőséget a korábbiaktól eltérő, merőben új értékek előállítására, hajdan elérhetetlennek tűnő információk elsajátítására, illetve a kikapcsolódásra. Mint munkaeszköz, átformálja viszonyunkat a leírt szövegekhez. A véglegesség föloldódott a bármikor és jóformán bárki által „elkövethető” változtatásban. Gyermekeink már nemcsak a határok fizikai átjárhatóságát tapasztalhatják meg, hanem az információs falak áttetszővé válását is: nemcsak, hogy nem kell éveket várniuk a kérvényezett útlevele, de egy szempillantás alatt beléphetnek a legnagyobb külföldi könyvtárakba, s kiválaszthatják a nekik tetsző anyagokat.

ISKOLA AZ INTERNET HATÁRÁN

A szemünk előtt lezajló viharos változás a korábbiaktól eltérő gyorsaságú és minőségű alkalmazkodást követel meg szinte mindenkitől. A felhasználók és az intézmények kénytelenek a gondolkodásukat, működésüket folyamatosan hozzáigazítani a számítógép adta lehetőségek állandóan változó határaihoz.

Az iskoláknak és az oktatási intézményeknek kell azonban a leggyorsabban választ adniuk e változásokra, hiszen az ott átadott tudás csak a következő években hasznosulhat. Az akkori követelményekre viszont a jelenlegi ismereteinkből és a fejlődés érzékelhető tempójából kiindulva ma még csak következtetni tudunk.

A főlhalmozott emberi tudás elsajátításának lehetősége két fő elemről függ. Egyrészt a befogadó előismereteitől, másrészt az információtól, pontosabban annak minőségétől és hozzáférhetőségétől. A befogadónak meg kell ismernie a számítógép kezelésének sajátos logikáját, az információforrások megtalálásának és az adatok gyors rendezésének fortélyait.

Az új médium új formát is követel: az eddigi információhordozó eszközök által meghatározott

struktúrákból át kell emelnünk a történelem során összegyűjtött, lenyűgöző méretű tudást. S persze törekednünk kell a fiatalok minél nyitottabb szemléletű oktatására, hogy a későbbiekben ez a nyitottság és a modern információhordozók közvetítette tudás együtt fejthesse ki hatását.

Természetesen sokat kell tennünk, hogy mindez ne maradjon csupán csillogó, ám meddő lehetőség, megválaszolatlan kihívás. Kultúránk értékeit minél hamarabb digitalizálnunk kellene, ekképp téve mind több ember számára elérhetővé. Olyan képzési formákat kell találni, amelyek segítségével minden magyar állampolgárnak természetessé válik az új eszköz megismerése, használata, birtokbavétele. Ezért céloztuk meg, hogy az 1997–98-as tanév végére vala-

mennyi középiskola hozzáférjen az Internethez, s az ezredfordulón erre már valamennyi közoktatási intézménynek is lehetősége legyen.

Más kulturális intézmények esetében, amelyek egyszerre felhasználók és információforrások is, olyan működési formákat kell találni, hogy ezeket – az új eszközökre támaszkodva – könnyebben, gyorsabban és élvezetesebben használhassuk.

Megfontolt átalakításokkal, átgondolt kísérletekkel már ma is találkozhatunk. Például rövidesen befejeződik a Művelődési és Közoktatási Minisztérium belső struktúrájának módosítása. Munkatársaimmal felismertük, hogy égetően szükséges egy egységes és zökkenőmentes munkát segítő felügyeleti-informatikai rendszer kialakítása.

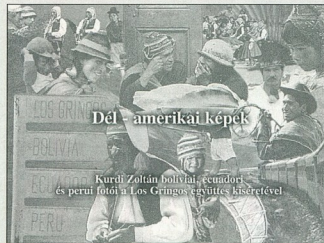
Úgy tűnik, 1100 év után újra felcsillan a remény, hogy beteljesülhessen az álom: utolérjük a tőlünk nyugatra élő, esetenként szerencsésebb sorsú népeket. De változatlanul nyitott egy másik lehetőség, a jelentéktelenség, az eltűnés szomorú útja is. Miénk a felelősség, hogy melyiket választjuk.

Dr. Magyar Bálint
művelődési és közoktatási miniszter

LEMEZMELLÉKLET CD PANORÁMA 96/3

DÉL-AMERIKAI FOTÓK

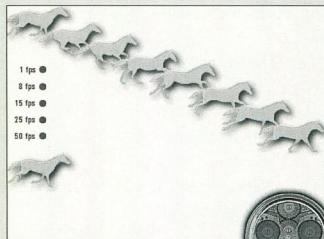
A Los Gringos együttes dél-amerikai hagyomány-örző, dalgyűjtő és -feldolgozó körútjáról gazdag fotóalbumot állított össze az együttes egyik tagja, Kurdi Zoltán. A Peru, Bolívia és Ecuador tájain és az ott élő emberekről készült képek nézegetése közben öszezeltést hallhatunk a látott tájak muzsikájából.

Kurdi Zoltán bolíviai, ecuadori és perui fotói a Los Gringos együttes kíséretével

MULTIMÉDIA-ISKOLA

Sorozatumk ötödik részében animációkat készítnék a Macromedia Director 5.0 szoftverrel, amit egyenként külön cikkben is részletesen bemutatunk (18. oldal). A cikkben leírt animációs technikákat a különböző változatok összehasonlításán keresztül, a CD-melléklet segítségével is kipróbálhatjuk. Sőt, CD-nk animációi ugyanezen eszközökkel és technikákkal készültek.

KERÉKPÁRRAL A FERTŐ TÓ KÖRÜL

Interaktív túra a drótszamarak barátainak Közép-Európa egyik legszebb és a kerékpárosok számára legjobban kiépített útjával, a Fertő tó körül. A bicikli szarvára támaszkodva minden nagyobb településen hasznos információkat kapunk, illetve jól körülnézhetünk a fotóalbum és a videofilmek segítségével. A térkép végigvezet a túra útján, de ha akarjuk, vissza is fordulhatunk.

TECHNIKA

MULTIMÉDIA ISKOLA

(cikk a 20. oldalon)

SHAREWARE CSOKOR

MICROSOFT INTERNET EXPLORER 3.0

MEDIA STUDIO 2.5

(cikk a 12. oldalon)

KULTÚRA

DÉL-AMERIKAI KÉPEK

TINA TURNER VIDEOINTERJÚ

(cikk a 36. oldalon)

BUDAPEST MUSIC CENTER

UTAZÁS

KERÉKPÁRRAL A FERTŐ TÓ KÖRÜL

INDONÉZIAI HANGULAT

BÚVÁRKODÁS A VÖRÖS-TENGEREN

MAGAZIN

MÉDIAMÉTER MAGAZIN

MÉDIÁN-FELMÉRÉS AZ INTERNETRŐL

AUDIÓ-CD-ÚJDONSÁGOK

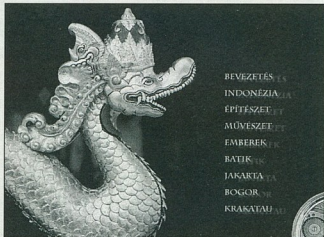
PREMIER CD-DEMÓ

TOLNAI VILÁGTÖRTÉNELEM, DEMÓ

INDONÉZ HANGULAT

Premier előtti! Fotók és filmrészletek Boros Pál kiadás alatt álló úti beszámolójából, Indonézia varázslatos világáról. Az interaktív utazás Dzsakartától Bogoron át a Krakatau kráteréig vezet a „lemezlovaszt”, ízelítőt adva Indonézia történelméből, művészetéről, lakóiról és hétköznapjairól. A készülő útikönyv .PDF formátumban is megtalálható a lemezen.

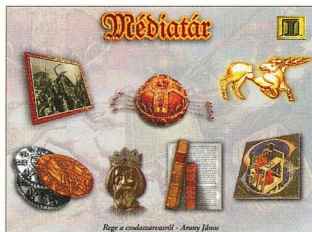
UTAZÁS

Elsüllyedt hajók felfedezése a Vörös-tengeren. Németh István és búvárcsapatja fantasztikus képeken mutatja be, hogyan motoroztak a tenger fekélyén, s a rövid túrán megismerhetjük a színpompás élővilágot.

BUDAPEST MUSIC CENTER

A BMC – a Budapest Music Center – hazai és nemzetközi információs központként működik. Magyar szerzők, előadók, kiadványok, művek, zenekarok, koncertek, előadások adatait gyűjti és továbbítja a nemzetközi térbe az Interneten keresztül. A zenészek, zenetörténészek, pedagógusok, diákok és más érdeklődők a nemzetközi zenei élethez kapcsolódó információkat is kapnak. Az adatok magyar és angol nyelven egyaránt lehívható. Lemez mellékletünkön mindezzel kapcsolatban két videointerjú található.

14 Időutazás lézerlemezen

A történelem a multimédia lemezek hálás témája. Hiszen van bennük minden, mi a kalandvágóknak ingere. Az utóbbi hetekben számos historikus CD került a boltokba, közöttük egy magyar gyártmányú is. Különböző korok, eltérő perspektívák, mégis, mintha mindegyikük egy hatalmas kirakójáték darabkája lenne. Egyenként megvizsgáltuk őket.

28 Fekete fehérúru

Lopni bűn – tartja a közgondolkodás. De mindjárt enyhébben fogalmazzunk, ha nem elveszünk, hanem „csak” lemásolunk valamit. Szerzőnk a közelmúlt eseményei kapcsán készített helyzetjelentést a szoftveralkotókról. Annak a négyezer forintos CD-nek a tartalma, amit egy bolhapiacra vettünk, azért még minket is meglepett...

36 Tina tánca

Tina Turner augusztus 21-én a Népstadionban adott remek hangulatú koncertet. Szerzőnk ennek kapcsán visszatérint Tina életútjára, s a rövid karrier-összefoglalót CD-melkéntükön élő videointerjú is kísérfi. Az interjú és a betétdalokat az EMI-QUINT engedélyével adjuk közre.

HARDVERTESZT
VGA-tévé átalakítók –PC-műsor 6
Videofagyaszító 10
FP/S 60 – Stúdióasszisztens 11

SZOFTVER
Media Studio 2.5 – Hatásos effektok 12

MÉRLEG
Történelem CD-változatban
Időutazás lézerlemezen 14

SZOFTVERTESZT
Macromedia Director 5.0
Multimédia az egész világ 18

GYAKORLAT
Multimédia iskola (5.) – Látványos animáció 20
CorelDRAW trükkök (2.) – Mi van a háttérben? 23

HÁLÓZAT
Ismerkedés a CompuServe-vel (4.)
Internet fordulatok 26

MAGAZIN
Szoftverlopás – Fekete fehérúru 28
Pénzhamisítás – Zsebben hordott műreamek 30

HANGULAT
Audio-CD-k – Testközelben 33
A rocknagyi Budapesten – Tina tánca 36

BEMUTATJUK
MozgóKéptár – A celluloid öröksége 37
Budapesti anizsk – Végre térkép e táj... 38
Gyereksarok – Manóka és Alice 39
Premier CD – A változás állandósága 40

JÁTÉK
Quake – Szömyek évadja 42

CEBIT HOME
Konvergencia 46
Faliképek 46
PC, tévé, telefon – egyben 47
Médiaász 47

HÍREK, ÚJDONSÁGOK
Rehabilitáció kamerával 48
Sugárzott adatok 48
Mobil erő 48
Hálókutató 49
Média Műhely 49
Napilap online 49
Képző és hangzó 49

ÁLLANDÓ ROVATOK
Jegyzet 3
Impresszum 4
Körkép 43

Multimédiás negyedéves magazin III. évfolyam 3. szám

Szerkesztőség:
Főszerkesztő: G. Kocsis Kristóf
Főszerkesztő-helyettes: Kolossa Tamás
Szerkesztő: Bányai Ferenc, Szinács László
Olvasószerkesztő: Györfi Erika
Tervezőszerkesztő: Iszra Ildikó, Kiss Izabella
Titkárnő: Szőke Erika
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-3011
Fax: 217-2646
Címlap: Nagy Zoltán
Vizió Művészeti Alkotóközösség
1025 Budapest, Patkó u. 13.
Telefon: 175-8375

Kiadó:
A HVG Kiadó és a Magna Media Verlag közös vállalata:
a Computer Panoráma Kiadói Kft.
Computer Panoráma Verlag GmbH
Felelős kiadó:
G. Kocsis Kristóf ügyvezető igazgató
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/135, 145
Terjesztés: Szőcs Károly értékesítési és marketingvezető
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/302, 369, fax: 217-2646

Terjesztő: a Budapesti Hírlapkereskedelmi RT.,
a Nemzeti Hírlapkereskedelmi RT. és alternatív terjesztők
Megrendelhető: a kiadónál levélben vagy a hírlap-
közvetítőknél és a hírlapelfizetési irodában (Budapest
XIII., Lehel u. 10/a, levélcím: HELIR, Budapest 1900),
ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletéj
igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéki
postahivatalokban.
Postai előfizetési díj: egy évre 3984 Ft
Az új lapellátások megvásárolhatók
a hírlapboltokban, ezenkívül a kiadónál is.
A lap a kiadónál is előfizethető, s ugyanígy a
régibbi lapszámok is beszerezhetők:
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.

Hirdetések felvétele: a hirdetési osztályon:
osztályvezető: Tóth Ildikó
Hirdetésszerzők:
Tóth Zsuzsanna, Varga Ildikó, Vig László
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 216-5058
Fax: 217-2646
Hirdetések felvétele az NSZKban:
Telefon: 49(89) 46 13-362
Telefax: 49(89) 46 13-775

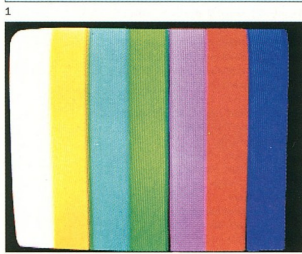
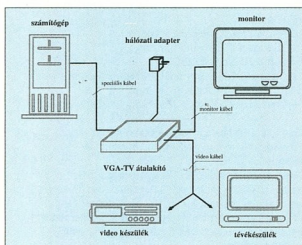
A CD Panorámát készítette:
Fényszedés: Computer Panoráma Kft.
Levélvitás: Profil Kft.
Színbontás: Révai Repro Kft.
Nyomatás: Gutenberg Press
F.v.: Óvári László

A CD Panorámában megjelenő valamennyi anyagot szerzői jog-védi. Másolásuk bármilyen formája – fotókópia, mikrofilm készítése, adatszerezésen való tárolása stb. – kizárólag a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.
Szerkesztőségünk a lapban megjelenő hirdetéseket a lehető legnagyobb alaposággal gondozza, tartalmúktól viszont nem vállal felelősséget.
ISSN 1218-6902

A holnap a televíziót, a számítógépet és az online szolgáltatásokat ötvöző, otthoni elektronikus kombikészülékeké. Tesztünkben a PC videojeleit a tévé képernyőjén megjelenítő áramkörökről esik szó, amelyek ugyan aligha szorítják ki a monitorokat a lakásokból, ám megjelenésük mégis az említett jövőt idézi.

VGA-tévé képátalakítók

PC-műsor

1. VGA-tévé átalakító rendszer tömbvázlata
2. Színsáv ábra
Video Presenterrel rögzített videofelvételről

A külső szemlélő számára roppant sok a hasonlóság a tévékészülék és a számítógép monitora között. Akkor vajon miért nem lehet ezeket a rendszereket egyszerűen összekapcsolni? Az ok, hogy a látszólagos egyezőség ellenére a két rendszer tulajdonságai alapjaiban eltérnek.

Igaz, mindkét rendszerben katódsugárcsövet használnak (a folyadékkristályos technológiát ezúttal nem érintjük). A kép itt úgy keletkezik, hogy a katódsugár a képernyőn sorokat pásztáz, balról jobbra és felülről lefelé. A képernyőt belülről fényforral vonják meg, amely a rávetülő elektronsugár erősségének megfelelően fényt bocsát ki. Színes képsőnl egy-egy képponthez három (alapszínű) fényforral tartozik. Az alapszíneket (RGB, Red, Green, Blue, azaz vörös, zöld és kék) három elektrónágyú kelti. A képpontok három színösszetevője a szemünkben összeolvadva eredményezi a végső színhatást.

A működési elvek azonossága ellenére a nem szakmabeli is óriási minőségi különbséget fedezhet fel egy tévé és a számítógép VGA monitorának képe között.

A számítógép – szemben az analog technikával működő televízióval – nem folyamatos videojelet bocsát ki, hanem a képpontoknak megfelelő egyedű (digitális) jeleket küld a monitor felé. A VGA szabvány esetében a képernyő teljes mérete 640x480 képpont. A 640 képponthez a vízszintes eltérítés frekvenciája nem a tévénél szokásos 15 625 Hz, hanem többnyire 31 000 Hz. A függőleges eltérítés, a képpfrekvencia a televíziónál a hálózati frekvencia. Európában ez 50 Hz, az amerikai földrészen pedig 60 Hz. A számítógép VGA szabványa szerint

a függőleges eltérítő frekvencia változó, a korszerű monitoroknál legalább 70 Hz, ekkor szemmel már nem érzékelhető a villogás.

A számítógép és a monitor között egy 13 eres kábellel viszik át a videojelet, a televíziónál viszont az adó és a milliósnyi vevő között elektromos hullám modulációja hordozza az információt, ami bonyolult kódoló-dekódoló rendszer kifejlesztését tette szükségessé. A 625 soros európai (és az 525 soros amerikai) képképből néhány sor eltoppana úgynevezett sorváltó és képváltó jel gondoskodik a vevőkészülék pontos szinkronizálásáról. Ráadásul a jobb képmínőség érdekében – szemünk becsapásával – két fél képet látunk egymásba csúsztatva (interlace), a színinformációt pedig valamilyen moduláció tartalmazza. Ennek szabványa az amerikai NTSC, illetve az európai PAL/SECAM.

Nagy fába vágja tehát a fejszét, aki VGA-tévé jelátalakító fejlesztésére vállalkozik. Mi több, feltehető a kérdés, egyáltalán megéri-e a fáradságot az ilyen ösztörmegoldás kimódolása? Ami semmiképpen sem alkalmas a monitor „helyettesítésére”, hiszen az átalakított kép felbontása messze elmarad a VGA kép minőségétől.

A VGA-tévé átalakítók alkalmazási területei ennek ellenére szélesek. Az oktatási intézményekben, az előadótér-ekben sok helyütt zárlatúncú tévérendszer működik. A számítástechnikai rendszerrel előállított előadásanyag ezen a tévérendszeren bemutatható, videokazettára rögzíthető. A nagy képernyős televízió Kodak Photo-CD anyagot jászhatunk le az egész család élvezetére (persze alkalmas számítógéppel és programmal). Megfelelő MPEG kódmórfító kártyával interaktív CD-t vagy képlemez jászhatunk le a tévé. Videós utómunkálatoknál, az editálás során az „elémnybeszámolókat” kiegészíthetjük néhány odálló számítógépes grafikával, felirattal.

Végül ne feledjük el, hogy manapság sokat hallani a számítógép és a televízió egyesítését célzó erőfeszésekről. Különösen az Internet térhódítása kapcsán várható, hogy a kétféle rendszer tömegtermékekben is egyesül.

VGA-tévé átalakítók

Tesztünkben – a teljesség igénye nélkül – bemutatunk néhány hazai kereskedelemben kapható készüléket. Négy forgalmazó cég termékét vizsgáltuk meg közelebbről. A *Gráfux-SHS Kft.* a hongkongi *Display Research* gyártmányú *Video Presenter* juttatta el hozzánk. A *FAN Computer Kft.* a *Genius* cég *HiEncoder* nevű készülékét forgalmazza. A *PIXEL Multimedia Kft.* a tajvani *VideoKey III-át*, a *Super VideoKey-t*, a *Tape It kártyát*, a *GraphVine-t*, a *DeltaScan* és *Pro*, valamint a *Multigen* és *Pro* készülékeket bocsátotta a rendelkezésünkre. A *VAN Videotechnika Társaság*ot pedig az amerikai *ADDA Technologies Inc.* termékét, az *AVerKey-t* kaptuk.

A készülékek mindegyikét külön dobozba építették, s külső 9 V-os tápegységgel látták el. A rendszer a mellékelt kábelekkel dugaszolható össze. A működési elvet az 1. ábra mutatja: a számítógépből érkező VGA videojelet a készülék egyszerűen a másik csatlakozóján továbbítja a monitornak, másrészt a belső

áramkörök feldolgozzák a képet a tévé számára. A VGA jel illetően „megcsapolása” némi fényerő-csökkenéssel jár a számítógép monitorán, ez utána kell állítani.

Az átalakító három tévészbaványú videojelet bocsát ki a képfeldolgozás során: kompozit, S-VHS és (nem minden esetben) RGB jelet. A videojelek természetesen tartalmazzák a megfelelő tévészbavány szerinti szinkronjeleket.

Video Presenter

A *Video Presenter* a PC és a VGA szabványú jelet kibocsátó Macintosh videojelet képes fogadni. A kompozit videojelet RCA dugaszolón, az S-VHS jelet a 4-pólusú S-video aljzaton, az RGB jelet 21 pólusú SCART csatlakozón adja ki. A működtetéshez a mellékelt szoftvert installálni kell a számítógépen, ez azonban nem gond, egyszerű lefuttatva a program rezidensen a gépben marad.

A *Video Presenter* működésének alapja a VIP (Video Interlock Processor) nevű speciális áramkör. Ez alakítja a számítógép non-interlace képét interlace rendszertévé. A gyártó cég komoly szakmai díjakat nyert az áramkörrel.

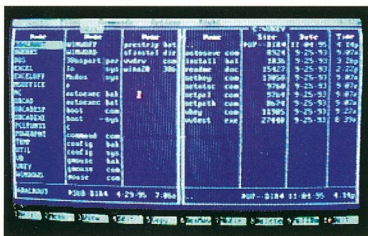
A *Display Research* gyors ütemben fejleszti konstrukcióit. Újabb termékei a *PC Televisor Box*, a *PC Televisor Card* és a *PC Televisor Digital*. Táblázatunkba ezeket is befoglatuk.

HiEncoder

A tajvani *Genius* cég egész sor készüléket gyárt videoteknikai alkalmazásokra. Ezek egyik tagja a számítógép VGA képét tévé formátúrára alakító *HiEncoder*. A készülékhez tápegységet és konfekcionált csatlakozókábeleket mellékelnek. A készülék – a *Video Presenter*hez hasonlóan – a számítógép és a monitor közé kell kapcsolni. A kompozit videojelet NTSC és PAL formátumban állítja elő, a két rendszer között a készülék oldalán található DIP kapcsolóval válthatunk.

A készülék RCA csatlakozón kompozit videojelet, négypólusú speciális csatlakozón pedig S-VHS jelet ad ki. Alapvetően 640x480-as vagy 800x600-as 256 színű VGA kép konvertálására készítették fel. Remegésmentesítő kapcsoló segítségével a non-interlace/interlace átalakításból eredő zavarokat lehet csökkenteni. A készülék oldalán potenciométerekkel lehet kismértékben állítani a szinteltéttséget és a fényerőt.

A készülék működtetéséhez szükséges szoftvert lemezen mellékelik. Az installálás egyszerű, indítás után a televízió képernyőjén feltűnik a monitor képe. A DOS rendszerben a Ctrl+Shift és a kurzormozgató nyílak lenyomásával a képet mozgathatjuk a képernyőn, a + és – gombokkal pedig növelhetjük, csökkenthetjük a méretét. A Ctrl+Shift+F lenyom-

másával válthatunk az interlace és a non-interlace üzemmód között.

Ugyanezen parancsok a Windows alatt „intelligensebben” működnek. Telepítéskor a *HiEncoder* ikon jelenik meg, amelyet a szokásos módon, egérrel kezelhetünk. A programot futtatva a *control panel* jelenik meg, amelyen a „nyomógombokkal” mozgathatjuk és remegésmentesíthetjük a képet. A túlzott helyzetváltoztatástól azonban óvakodjunk, mert ha a kép összetörik, futni kezd, akkor többé nem találjuk meg az egérrel, s csak a számítógép újraindításával emelkedhetünk felül a gondon.

VideoKey és Super VideoKey

A két készüléket együtt mutatjuk be, mert a szuperváltozat a korábbi verzió továbbfejlesztése. Az eddigi készülékekhez hasonlóan VGA képet alakít NTSC vagy PAL normájú jellé, és ezt kompozit videó vagy S-VHS formában bocsátja ki. A szuperváltozatnak RGB kimenete is van, beépített mikrofon-előerősítővel, ezért ez a számítógépes-tévé prezentáció univerzális eszköze lehet. Jó hatásfokú remegéscsökkentő áramköreivel 640x480-as, 16 millió színt vagy 800x600-as, 64 ezer színt megkülönböztető képet tud átalakítani. Bemennő videojelet a számítógép VGA kimenetéről kapja.

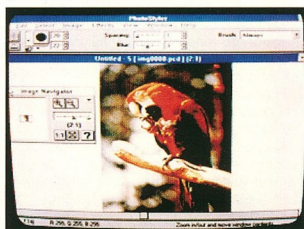
Tape It

A *Tape It a New Media Graphics* terméke. Az eddigiektől eltérően nem önálló készülék, hanem egy kártya, amely 640x480-as felbontásban 16 millió színes VGA képet tud megjeleníteni. Különlegessége, hogy real time – való idejű – képdigitalizálóval együtt is működtethető. Remegéscsökkentő áramkörrel kezelt PAL kompozit video- és S-VHS jelet ad ki.

GraphVine

A *VINI Micros* cég *GraphVine* képátalakító készülékének valamivel szerényebb a specifikációja: 640x480-as vagy 800x600-as felbontású képet „csupán” 256 színben tud megjeleníteni. PAL kompozit, S-VHS és RGB kimenete van. Különösen alkalmas DOS-os alkalmazások (menük, táblázatok stb.) tévés megjelenítésére.

3. Színjel-világosságigly együttfutási hiba Norton kép-ernyőn,
- HiEncoderrel
4. Foto-CD képe monitoron
5. Foto-CD képe Video Presenterrel
6. Foto-CD képe AVKey-vel

7. ábra Monitor- vizsgáló monoszóp képe monitoron

AVerKey

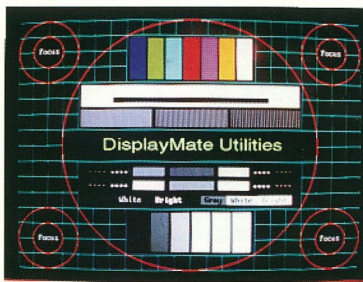
Az ADDA Technologies készülőke az AVerKey 3 típusnevet kapta. Az eddig ismertett készülékekkel szemben a működéséhez nem szükséges rezidens szoftver vagy meghajtó, az átalakítás tisztán hardveres. Számos egyéb szolgáltatása is indokolja magasabb árát az eddig ismertett „olcsóbb” típusokkal szemben.

Vízszintes eltérítő frekvenciája 24–35 kHz, a függőleges 50–70 Hz. A teljes szénskálában alkalmas a 640x480 és a 800x600 képpontos VGA jelek átalakítására. Macintosh-nál a 640x480-as, illetve az 512x384-es felbontású képekkel tud megbirkózni. A vezérszereket és a képformátumokat automatikusan ismeri fel.

A készüléket komfortos, infravörös távvezérlővel működtethetjük. A képnagyság az *OverScan/UnderScan* gombbal állítható, a képpélesség 3-fokozatú, a *Zoom* gombbal kétszeres nagyítást érhetünk el, a *Freeze* gombbal pedig kimerevíthető a kép. A távvezérlőről állítható a fényerősség és a kép vízszintes mérete.

DeltaScan és DeltaScan Pro

Ez az átalakító is a rezidens szoftver nélküli típusok közé tartozik, de az AVerKey-nél valamivel jobb specifikációval: a 16 millió színre 1024x768 képpontos felbontásnál is képes. A képméret és képpozíció vízszintesen és függőlegesen állítható, nagyítás, képkimerevítés, remegéscsökkentő áramkör szolgálja a további komfortot, természetesen infravörös távvezérlővel. A *Pro* az alapkészülék továbbfejlesztett változata, jobb minőségű

kimenőjelével kábeltévés társaságok professzionális alkalmazásai-ban is megállja a helyét.

Multigen és Multigen Pro

Ez a két készülék már igazán a professzionális szívonálhoz tartozik. A *DeltaScan* készülék alapjaira épített, úgynevezett *genlock* modul a videoforrás és a számítógép képeknek keverésére alkalmas. Átalakító képességei megegyeznek a *DeltaScan*ével. A *genlock* üzemmód csak a kompozit és az S-videó kimeneteken működik. A kép le-fel

keverhető. A berendezés távirányítóval vezérelhető. A valódi profi készülék a *Pro* változat. Jó minőségű kimenőjele kábeltévé-rendszerekhez is alkalmas. Teljes Alpha-csatorna állítási lehetőséget kínál.

Vizsgálói műszerek

Az ismertett képátalakítók alkalmazási területe a házi, amatőr felhasználástól a professzionális technikáig terjed, a két szélsőséges kategória pedig nehezen lenne összehasonlítható. A tesztet ezért két lépcsőben végeztük el. Az elsőben a műszakilag kevésbé igényes (olcsóbb) készülékeket vettük szemügyre, majd a második lépcsőben a professzionális készülékeket vizsgáltuk meg.

A mérésekre mérészekkel azt próbáltuk kideríteni, hogy a készülék által előállított PAL normás kép paraméterei mennyiben teljesítik a szabvány előírásait. Generátorul egy zsinárs ábrát előállító program szolgált, amelyet a számítógépre futtattunk. Kértékeltőlőszközöket egy oszcilloszkópot használtunk.

A program QuickBasicben megírt zsinárs ábra, amely 8-at tartalmaz a 16 EGA alapszínből. Ezek közelítik meg legjobban a tévészabvány alapszíneit.

A minőségi teszt sokkal subjektívebb volt. DOS alatt futó Norton alapot, vizsgálótablettákat és Windows képeket teszteltünk videoszalagra rögzítéssel, fényképfelvételekkel. A tesztben alkalmazott készülékek a következők voltak: Intel 486-os DX/2-es processzor, 8 Mbájt RAM, Trident 8900-as SVGA grafikus kártya, DOS 6.22 és Windows 3.11 operációs rendszerek, TRL gyártmányú, 14"-os monitor, Beijing 837 I PS (34 cm) tévékészülék, Akai 765 EDG (VHS) videókészülék, Sony CCD V8 AF-E (V8) kamera, Chinon CG-5 fényképezőgép.

Teszt eredmények

A közfogyasztási célokra forgalomba hozott átalakítók közül a *Display Research* gyártmányú *Video Presenter* és a *Genius* gyártmányú *HiEncoder* készülékeket tettük górcső alá. A minőségi különbség értékelésére a félf professzionális készülékek közül a *Super VideoKey*-t és az AVerKey-t vizsgáltuk. A teszt eredmények remélhetőleg új támpontokat szolgálhatnak olvasóinknak az ilyen „beruházásaikkal”.

A mérési tesztből kiderült, hogy a készülékek a kompozit PAL videójel készítésében többé-kevésbé eltértek a szabványtól. Ez bizonyára a bonyolult jelátalakítás következménye, mert láthatóan sokkal több energiát fordítottak a vibrálásmentes kép előállítására (*interlacenon-interlace*), mint a szabványok maradéktalan betartására. Ennek eredményeképpen a

Videós kisszótár

Burst jel: a szinkronjelbe helyezett impulzuscsomag, amely a három színjel (R, G, B) szétválasztását vezérli.

Együttfutási hiba: a világosságjel és a színjel futásának időhibája (fázishibája), amely a kép fényességét és színtét eltolva jeleníti meg a képernyőn.

Elő- és utóképpenitő jelek: a képváltási periódusban elhelyezett járulékos szinkronjelek, amelyek a vevőkészülék szinkron demodulátorának szinkronozásáról gondoskodnak.

Elő- és utóképpenitő jelek: a professzionális tévétechnikában (stúdiótechnikában) használatos szinkronozó rendszer, amely különböző videoforrásokból érkező képek (frame-ek) szinkronozására szolgál.

Interlace: a tévékép két féllépe egybe-csúsztatásával jön létre, amelyek 2-es sorközrel, 1 sor eltólassal készülnek.

Képköltési jel: a világosságjelét sötét színtre vezérli (kapcsolja), miáltal az elektronsugár a kép befejeztével új képhez, a jobbra alsó sarokból a bal felső sarokba ugrik.

Kompozit videojel: összetett videojel, amely monokromatikus képnél sor- és képszinkron-jelekből, valamint az analóg világosságjelből áll, színes képnél (PAL rendszer) az analóg videojel a világosságjel és a színjeleket is tartalmazza, amelyet a szinkronjelbe ültetett burst jel segítségével a vevőkészülék színdekódoló-re választ szét R-G-B jelekkre.

Non-interlace: a kép a sorok egymás utáni folyamatos letapogatásával áll elő.

SVHS jel: a kompozit videojelhez hasonló, de a világosságjel és a színjel frekvenciatartományát szétválasztották, ezzel az egymásra hatásból eredő színhibák elkerülhetők.

Szintranzienst: a különböző színek kemény kontrasztú váltása tranziens (átmeneti) zavart, belengés okoz a színkapcsolásban, ez a képen sötét kontrasztított vagy egymásba folyó színeket ad a színváltásnál.

A VGA-tévé átalakítók műszaki paraméterei

Készülék	Külső/belső	Felbontás/szín	Kimenet	TV norma	Remegés-csökkentő	Rezidens szoftver	Overscan	Alkalmos kábeltévéhez
Video Presenter	külső	640x480/16M	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	I	N
PC Presenter	belső	640x480/16M	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	I	N
PC Telesior Box	külső	640x480/16M	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	I	N
PC Telesior Card	külső,belső	640x480/16M	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	I	N
PC Telesior Digital	belső	640x480/64K	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	I	N
HiEncoder	külső	640x480/64K, 800x600/256	k, S	NTSC/PAL	I	I	N	N
VideoKey	külső	640x480/16M	k, S	NTSC/PAL	I	I	N	I
Super VideoKey	külső	640x480/16M, 800x600/64K	k, S, R	NTSC/PAL	I	I	N	I
Tapelt	belső	640x480/16M	k, S	PAL	I	N	I	I
Graph Vine	külső	640x480/256, 800x600/256	k, S, R	PAL	N	I	N	N
AverKey	külső	640x480/16M, 800x600/16M	k, S, R	NTSC/PAL	I	N	I	I
DeltaScan és Pro	külső	1024x768/16M	k, S, R	PAL	I	N	I	I
Multigen és Pro	külső	1024x768/16M	k, S, R	PAL	I	N	I	I

Magyarázat: k=Kompozit, S=S-Video, R=RGB, I=igen, N=nem

szinkronjelek lehetővé teszik a hibátlan videojel-rögzítést, de erős kétségeink vannak a *genlockolást* és a képkéverést illetően.

A *Video Presenternél* a 20-25 sor *képkilöltési* jel helyett mindössze 17 sort mértünk. A *Genius HiEncoder*e hasonló eltéréseket mutat. Érdekes módon, többféle jelképzési megoldásban még a félprofesszionális készülékek is eltérnek a szabványtól, csupán az *AverKey-nél* tapasztaltunk a szabványhoz legközelebb álló szinkronjeleket.

A leírt mérési elrendezésben hasznos megfigyeléseket lehet tenni a szín- és a világosságjeli helyzetét illetően is. A *Video Presenternél* például jelentős *együftfutási hibát*, mintegy 200-300 ns elterést tapasztaltunk, amely a színes képernyőn is látható. Feltehetően ez a vizsgált készülék egyedi hibája volt, mert a hasonló kvalitású *HiEncoder-nél* ez a hiba az előbbi mértéknek csak mintegy a fele. Nem közömbös a *színtranzien*s, sem. A *VideoKey-nél* 500 ns-es legrosszabb színátmeneti tranziens mértünk, ami elég jó érték. Az *AverKey-nél* ez ennél is rövidebb idejű, 400 ns-os érték.

A minőségi vizsgálatot különféle képek átvitelével végeztük, ezeket szemmel értékeltük, és le is fényképeztük. Sajnos nincs mód valamennyi fénykép bemutatására, pedig az összehasonlítás meglehetősen tanulságos. A *színtranzien*s hibák szemmel is jól láthatók. A hiba a legjelentősebb a *Video Presenternél*, a legkisebb az *AverKey-nél*. A színtranziens utólag javítható. Ezt jól példázza a 2. ábra, amelyen a *Video Presenter* képét videóra rögzítettük, és a visszajátszott képet fényképeztük le. Láthatóan az Akai analóg képregeneráló rendszere javított a színtranziens-átvitelen. Természetesen ezek a színtranziens hibák csak PAL *videojelnél* észlelhetők, RGB kimeneten a számítógép monitorához ha-

sonló képet kapunk. Az S-video kimeneten közepes képmínőséggel számolhatunk.

Jellegzetes szín-világosságjel együftfutási hibát mutat a 3. ábra, amelyen egy Norton képményt láthatunk a *HiEncoder* feldolgozásában. Az egérkurzor szürke kockájából kissé „ki-lóg” a piros színe. Ezért ilyen átvitelrel rosszul olvashatók a kisméretű színes feliratok. Hasonló eredményt nyújt a *Video Presenter* és a *VideoKey* átviteléből származó windowsos képmény tévéképe.

Figyelembe kell venni, hogy amíg a monitort közelről, a tévéképményt legalább 2-3 méter távolságról nézzük. Ezért az összehasonlításra a kisméretű feliratok nem alkalmasak.

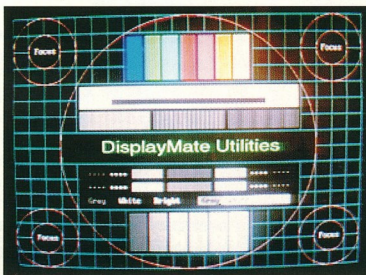
Ha a káptálatkító rendszert színes képek feldolgozására, megtekintésre használjuk, akkor az eddigiekben leggyengébbnek minősített *Video Presenter* és a legjobbnak ítélt *AverKey* képei között nincs lényeges eltérés. A 4. ábra a monitor képét mutatja, az 5. a *Video Presenternel*, a 6. pedig az *AverKey*-vel készült képét ábrázolja.

Végezetül célszerű az átviteli rendszer korlátaival is foglalkozni. A káptálatkító rendszert csak fotók és videoképek átvitelére érdemes használni, s kerülni kell a kifejezetten grafikus megjelenítést. A 7. ábrán monitor vizsgálóatára készült monoszópprogram ábráját mutatjuk be, a 8. ábrán pedig ennek *HiEncoderrel* átalakított tévéképét. A felbontásbeli hiányosságok mellett olykor interferencia is tapasztalható. A sugarak interferenciája még „önálló” ábrát is alkothat.

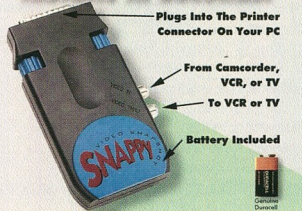
A megfelelő rendszer kiválasztásánál a műszaki paraméterek mellett meghatározó az ár, amiről célszerű tájékozódni a forgalmazónál. A legfontosabb azonban a felhasználási terület, amelynek ismeretében tesztünk alapján remélhetőleg könnyebb a választás.

Lambert Miklós

8. Monitor-vizsgáló monoszóppé képe *HiEncoderrel*

Installs in Seconds!

Plugs Into The Printer Connector On Your PC
From Camcorder, VCR, or TV
To VCR or TV
Battery Included

1 Nem kell csavarhúzó, nem kell kártvány, s nem kell vastag buksza sem, mégis készíthetünk digitális állóképet kedvenc videóink, tévémsorunk egy kockájáról, avagy akár egyenesen a videokameráról.

A Play Inc. (Kalifornia) nevű cég olyan apró készüléket mutatott be, amelyet elegendő a PC vagy a laptop párhuzamos csatlakozójára csavarozni, majd a szabványos videobemenetnekbe köthető a videokamera, a videolejátszó vagy akár a televízió.

A csomagban tetszetős, könnyen kezelhető szoftvert találunk, amellyel rögzíthetjük a képeket. Amikor meglátjuk a keresett képet, elég a „Snap” gombra kattintani, s a másodperc hatványát részére a Snappy befagyaszja a videót. Néhány pillanattal később kiváló minőségű kép jelenik meg a PC

Videofagyaszító

It's As Easy As 1, 2, 3!

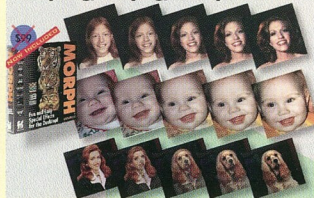
Click ADJUST to enhance the picture or simply click SAVE to finish.

- 2
1. A Snappy alig nagyobb, mint egy szokásos hardverkulcs
 2. A kezelőszoftver vezérlőasztala nem túl bonyolult
 3. Nagyon érdekes a morphing effektus

képmegnyíján, amit már a szokásos módon manipulálhatunk, szerkeszthetünk, menthetünk. A kis készülék választásunk szerint BMP, PCX, TIFF és JPG formátumokban menti a képeket – ezért más képfeldolgozó programokkal is együttműködik.

A csomagban található *Matisse* képfeldolgozó program több szakfolyóirat elismerését vívta ki rugalmasságával. A számtalan retusálószköz a megszokott digitális készlettel a professzionális képfel-

Includes Gryphon Morph Morphing, Warping, and Special Effects

3 dolgozás teljes arsenálját kínálja. Emellett egy meglepetés is rejtezik a csomagban; a különleges effektusok, közöttük a speciális képátmeneteket létrehozó *Gryphon Morphing* program 2.5-ös változata.

A multimédia, a DTP, az Internet Publishing céljaira megfelelő Snappy 16,8 millió színárnyalat megjelenítésére képes, borotvaéles képeken. A képmínőség javítására a cég új chipet fejlesztett ki. A *HD-1500* a világ első nagy felbontású (High Definition) videokép-fogó (capture) chipje. Ennek eredményeként 1500x125 pont felbontású képet tud előállítani. Ezzel seppure túlzott a dollár-érezekért kapható professzionális kártyákon, berendezéseken és más vetélytársain – s ára mégis mindössze 199 dollár. K. T.

VIDEO

digitalizálás a leggyorsabban!

Mi 1 perc videót 1 perc alatt digitalizálunk MPEG-1 és AVI formátumban, professzionális minőségben. Beta, U-Matic, Hi-8, S-VHS, Video8, vagy VHS felvételeit archiváltassa időtálló CD-formátumban.

Video CD, CD-I felhasználóknak szabványos, interaktív Video CD készítés rövid határidővel.

INFOTÉKA MULTIMÉDIA

1138 Budapest, Váci út 161.
T: 270-2721, 129-1433

GRAND

Kft.
Számítástechnikai szaküzlet

SZÁMÍTÓGÉPEK, ALKATRÉSZEK, SZOFTVEREK

MÁRKÁS SZÁMÍTÓGÉPEK

- DTK, DEC, Hewlett Packard
- Nyomatók, monitorok

HÁLÓZATOK

- Novell, MS NT, Workgroup
- Hálózati elemek
- Hálózati telepítés, szerelés
- Szaktanácsadás

CD-ROM OLVASÓK

- AT-Bus, SCSI interface
- Belső, külső kivitel

CD-ROM lemezek felírása

ÉRTÉKESÍTÉS, JAVÍTÁS, SZAKTANÁCSADÁS
1135 Budapest, Lehel út 48. Tel./Fax: 269 8711 Tel: 120 3612

Stúdióasszisztens

A videoszalagon rögzített élményeinket igazán élvezetessé csak stúdió-utómunkálatokkal lehet tenni, hiszen a helyszínen nem tudjuk minden kommentárunkat elmondani, felvesszünk kellemetlen mellékzajokat is, és gyakran adódik, hogy fényképek alapján ki akarjuk egészíteni a beszámolókat. Fontos az is, hogy a hosszú, unalmas részleteket kivágjuk. Az ilyen utólagos megmunkálásra, mint ismert, analóg vagy digitális megoldás használatos. Az analóg megoldás két videomagnóval és egy vezérlőrendszerrel működik. Ennek előnye, hogy jó képmínőséget ad, viszonylag mérsékelt áron. Nem tudunk viszont a képekbe igazán belenyúlni, a vágáshoz állandóan ide-oda kell tekergetni a szalagot. A digitális vágáshoz PC szükséges, amikor előbb a merevlemezre rögzítjük a feldolgozandó videorészleteket, majd a feldolgozás után tesszük ki újra videoszalagra. E-közben van módunk arra, hogy a számítógép által készített anyagot belekeverjük a videofelvételbe.

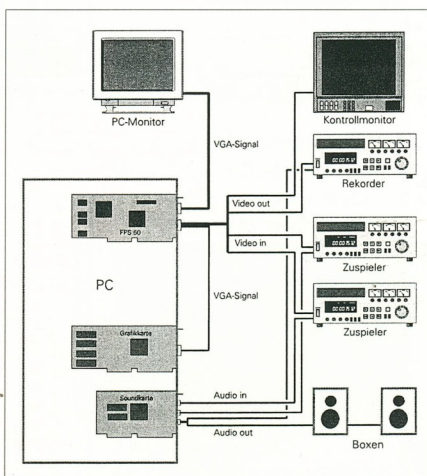
Lényeges különbség van a videoszalag tárolási kapacitása és a számítógép-merevlemez tárolási képessége között: egy normál videoszalag 180 percnyi anyag rögzítésére alkalmas, ugyanakkor a tömörítés nélküli videó egy percre 100 megabájtnyi helyet foglal el a számítógépen. Lényegében azzal kell számolni, hogy a PC csak átmeneti szállást ad a videónak, a vágás után fel kell szabadítani a helyet a további anyagoknak. A tömörítés ugyan segít valamennyire, de az alaphelyzet nem változik: a videó több információt hordoz, mint a merevlemez.

Az FP/S 60 több részegységből áll, ezek együtt teszik lehetővé a képfeldolgozást. A gyári összeállítás az alábbiakat tartalmazza: FP/S 60 ISA kártyát, kábelosztót, amely összeköti a grafikus kártyát és az FP/S 60 kártyát, valamint a videoforrást (ami lehet videomagnó vagy videofelvétel kamera), továbbá hangkártyát.

A videofeldolgozás feladatát a Premiere LE szoftver látja el. A program megkérdezi, milyen feladatot akarunk megoldani, milyen felbontásban. Ha elfogadjuk a felajánlott 160x120 pixel nagyságot, máris megjelenik a nyitó kép. Ezután egyszerre 5 ablak nyílik meg: témaablak a klipek importálására és őrzésére, vágóablak a klipek elrendezésére és vágására, információs ablak a klipek leírására, átúsztató paletta a klipek közötti átmenetek kiválasztására és egymásba való átúsztatására, előzetes nézőablak a vágóablak eredményének bemutatására.

A vágóablakban egymás mellé helyezhetjük a témaablakból kiválasztott klipeket, egymás alá tehetjük a különböző cselekményeket, ezeket a T sávban átmenetekkel köthetjük össze, címeket vihetünk be a képekbe, és audio-

A CD Panoráma egyik korábbi száma részletes leírást adott a Spea Crunch-it felhasználásáról a videoképek formázására. Ezen felbuzdulva határozta el egyik olvasónk, hogy közkinccsá teszi az FP/S 60-nal szerzett tapasztalatait.

Az FP/S 60 teljes összeállításban

sávokkal adhatunk hangaláfestést a filmnek. Minden kockához hozzáférhetünk, és az Adobe PhotoShop segítségével felésünk szerint átfomálhatjuk.

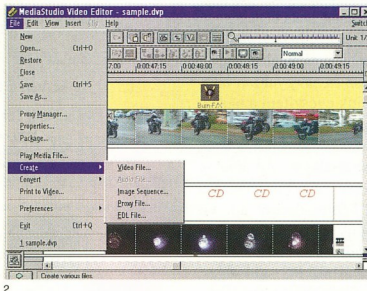
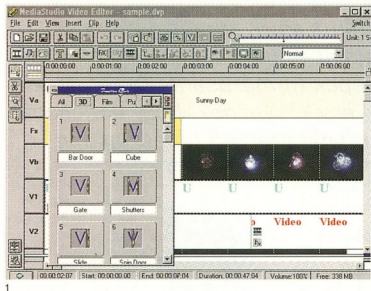
Ha a filmrészlet elkészült, azt átküldhetjük a videomagnóra, és a merevlemez-kapacitásunkat felszabadítva újabb részleteket konstruálhatunk meg.

Összefoglalásként elmondhatjuk, lényegében azt kapunk, amit ígérték. Az FP/S 60 csomag valóban alkalmas videofilmek feldolgozására. Hobbicélokra kiváló, még ha talán kicsit drága is. Sajnos a saját nyomtatási rendszerét szó nélkül ránk erőlteti, s tőle csak a Windows beállításával szabadulhatunk meg.

Ugyancsak zavaró, hogy a használati utasítások a leírást állandóan azzal szüktítik meg, hogy vegyük meg az ennél sokkal jobb terméket.

Bodor Géza

Hatásos effektek

Multimédia iskolánk animációkról szóló órájának kiegészítője is lehetne az alábbi, a Media Studio képfeldolgozó program új verziójáról készített tesztnk.

Az U-Lead cég szoftvertermékeit sok szkennergyártó és újabb a videodigitalizáló rendszerek forgalmazói OEM programként adják eszközeik mellé. Valószínűleg ez a megisztelő sors vár a legújabb rendszerre, a Media Studio 2.5-ös változatra is.

A program kétféleképpen vehető használatba. A rendszer automatikusan felismeri ugyanis, hogy Windows 3.11 vagy pedig Windows 95/Windows NT rendszerrel van-e dolga, s annak megfelelően telepti a CD-ről az egyes programrészeket. Talán figyelmetlenség, talán a siettség az oka, de a programhoz adott kézikönyv a 2.0-s verzióé volt.

A Media Studio ismeri a számítógépes médiák teljes skáláját. Azaz a rendszer része egy multimédia-konverter program is, így nem kerülünk zavarba, bármilyen formátumú adatokkal dolgozunk. Ha alaposabban megvizsgáljuk ezt a segédprogramot, észrevehetjük, hogy képességeiben messze felülmúlja a korábban általánosan használt, Quarterdeck-féle HiJaak Pro valamennyi verzióját. Nemcsak a képfarmátumok közötti korrekt konverzióra alkalmas, hanem kétirányú átjárás lehetőséget is nyit a különböző hang- és videofarmátumok között, beleértve bizonyos JPEG típusú tömörítési algoritmusokat is.

A csomag egy másik segédprogramja sok verzióban került már ki a cégtől más és más szoftverrendszerek részeként. Ez pedig a Capture, amellyel Windows 95 környezetben is megbízhatóan

menthetjük és manipulálhatjuk a képmegőkepeket. A mentett képet közvetlenül átadhatjuk a Media Studio képszerkesztőjének.

Ez utóbbi meglehetősen könnyen kezelhető képszerkesztő program. A megszokott funkciókon túl immár JPEG formátumú képeket is kezel. A Capture program együttműködik a szabványos video-capture kártyákkal, ezért a szoftvert felhasználható a videobemutatók összeállításakor. Forrás lehet az összes ismert PC-s videoformátum is, amelyek lejátszására

külön kártya nélkül is képes. A Media Studio programjai a Control Center központi vezérlő modulból ikonokkal indíthatók. Az egyes programok egymással is kommunikálnak, azaz egyik a másikból minden gond nélkül közvetlenül hívható. A felhasznált adatokat az Album menedzseli, amely leltárba vezeti a formátumokat, majd annak alapján kattintásra elindítja a főprogramot. A menedzselést szolgálja a nézegető és a Photo-CD-leltározó-kereső program is, amely az eddig ismertekhez képest meglehetősen gyors.

A hangokat beépített hangrögzítő és -szerkesztő program kezeli. Talán ez a rendszer leggyengébb része. Ez persze viszonylagos: noha a speciális hangeffektusokkal és a szűrőssel nem nagyon tudtunk a program írói, ám vágni és szerkeszteni kiválóan lehet a modul segítségével. Ebből a programverzióból sajnos hiányzik a korábban még szereplő szép hifitomos CD-lejátszó-keverő. Így egyes keverési feladatokra az éppen aktuális hangkártyánk keverőszekciót kell bevetnünk. Ugyancsak bosszantó, hogy az audio-CD-k közvetlen digitalizálása, az úgynevezett grabber funkció – valószínűleg az amerikai szerzői jogi csoportok nyomására – a CeBIT-es ígéretek ellenére nem került bele a programcsomagba.

A képfeldolgozó program több korábbi sikeres program funkcióit ötvözi egybe. Ugyanakkor nem tett jót a program kezelhetőségének az ikonok burjánzása. Kisebbségben nehézkes felismerni, mit is akar jelenteni az adott szimbólum. Természetesen mindegyik funkciót megtaláljuk a menürendszer labirintusában.

A program lehetővé tesz szinte minden fontos manipulálást műveletet. Lehet leve inverterálni, változtathatjuk a képek méretét és felbontását. Sokféle effektus alakítható ki. Észrevehető az Adobe által diktált plug-in technika hatása. Azaz a programhoz később más effektusokat eredményező szűrők és egyéb alprogramok kapcsolhatók. De amíg a PageMaker csomagban megtalálható a fejlesztőkészlet, illetve a QuarkXoz: is lehet kapni ilyen fejlesztőrendszer, a Media Studio esetében ez a kiegészítő még várat magára. Reméljük, nem sokáig.

A program fő erőssége a videomanipuláció. A korábbi vál-

1. A videoregista nagyon sok áttűnési effektust tartalmaz
2. A hangot, képet, feliratot és effektusokat úgynevezett sávokon vagy csatormákon lehet beállítani és összeilleszteni.
3. A Media Studio Album összefogja a nyers és kész anyagainkat

tozatnál kissé nehezkesebben kezelhető, de a Morph editor képességei nagyon jók. Ennek segítségével két kép között fokozatos átalakulást vezérelhetünk (lásd *Multimédia iskola cikkünket!*).

A kép átalakítási módját a ráhelyezett háló határozza meg. A háló csomópontjain elhelyezett gombok mozgásával befolyásolhatjuk a változást. A csomópontokat egymásra is helyezhetjük, amivel különböző „lefolyó” effektusokat állíthatunk elő.

A Morph editorral készíthetünk képsorozatot vagy olyan videókat, amit később beilleszthetünk a munkánkba. A program képességei azonban igazán a videófeldolgozás során mutatkoznak meg. Ezért a hozzáértők a gyors munkához gigabájt nagyságrendű merevlemezt és legalább 32 Mb-ot RAM-ot ajánlanak, hiszen a JPEG műveletek, valamint a videoanyagok mozgatása, tárolása meglehetősen nagy tárolókat igényel.

A videoszerkesztő alkalmazható a felhasználó számára áttekinthető, kényelmes, úgynevezett többsávú vágási technológia. Ekkor ugyanis az egyes sávokban definiálhatunk effektusokat, áttűnéseket. Más sávokban vannak a videoerősítékek, amelyek azután kívánság szerinti sorrendbe illeszthetünk a végző tömörítést elől.

Szinte kimeríthetetlen a feliratozó rész effektuskönyvtára, miként az áttűnéseket vezérlő sávon is csupán a fantáziától függő, a legdrágább stúdióasztalokkal vetekedő választékok kapunk. Hasonlóan jók a színeffektusokat előállító rutinok.

A rendszeren a professzionális technikából megszokott időközös azonosítás segít eligazodni. Ezzel illeszthetjük a végleges változatba a megvágott hangot, az effektusokat, tehetjük

be a töréspontokat. Jelentősen bővült a videoprogram funkcióinak választéka is.

A korábbi változathoz képest ez a program olyan, mintha valaki a készírel konzervről egyik pillanatról a másikra a saját főzjére váltana. A szakácskönyv sok mindent pótol, de a főzés fortélyait mégis nekünk kell kikísérlelnünk.

A tesztelése során a legtöbbször gondot a Morph editor okozta. Nem csoda, hiszen ennek a programnak a felépítése változott meg a leginkább a korábban ismert hasonló szoftverekhez képest. A videomunkához szokott szakembereknek nem lesz idegen a videoeditor, hiszen ennek filozófiája közelíti meg leginkább a vágóasztaloknál megszokott munkafelületet.

A program minden multimédiával foglalkozó kiadó és szakember számára gyakorlatilag nélkülözhetetlen. A kézikönyv sajnos nem nő fel a programhoz, hiszen éppen a gyakoribb effektusok és trükkök alkalmazásában kevés a segítség. Ezért érdemes a tutorial megfelelő leckéit áttanulmányozni, hiszen a multimédia rendszerhez méltón - a készítő erre fektették a nagyobb súlyt. S persze nem árt, ha valaki tisztában van a videó- és audiomunka szabályaival, szokásaival, technológiájával és esztétikájával.

Kis János

4. A képeditor ismeri a megszokott szimulációs eljárásokat

VIDEObIT

Sony Multimedia Studio
Számítástechnika, szórakoztató elektronika

Budapest, XIII. Lehel út 18.
Tel.: 302-0988, Fax: 129-4544

**Komplett számítógépek
számítástechnikai
szakkönyvek**

**Western Digital
winchester kedvező áron!**

CD írás!

SONY

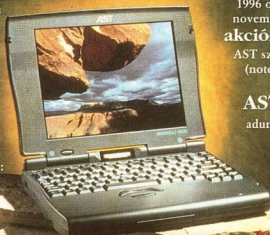
WESTERN DIGITAL

**AST
COMPUTER**

**PC User Gold Award
1995 októberében**

"Az AST Ascentia 950N az egyik legjobb notebook...; ...nagyszerű hordozható számítógép minden célra. A kiváló képernyő és billentyűzet nagyon könnyű használhatóságát biztosít"

A Compair '96 kiállításán az A pavilon 312/1 standon várjuk partnereinket:

Ascentia 950N

Intel Pentium 75 MHz
16 bites hangkártya
500-1200 MB hdd
Színes képernyő
8 MB RAM

299.900 Ft-tól

**Ruházzon be
Compair '96 akciónk alatt!**

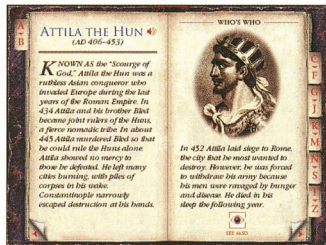
1996 október 15-től november 15-ig taró akciónkba minden

AST számítógéphez (notebook, asztali gép, szerver)

AST pólót
adunk ajándékba.

AST Computer. Keresse a számítógép forgalmazóknál!
870 Kft.
az AST magyarországi disztribútora.

A megadott ár ajánlott végfelhasználói ár, és nem tartalmazza az ÁFÁ-t.

4

5

sebb – de azért még lexikonméretű – dobozt foglal magában, a négy fő témának megfelelően. Ezek a következők: *The Scientific Revolution* (a tudományos forradalom), *Russian Revolution* (az orosz forradalom), *The Rise and Fall of The British Empire* (A Brit Birodalom felemelkedése és bukása), *The Napoleonic Era* (Napóleon kora). Különböző érdeklődéssel vizsgáltak ezeket a CD-ROM-okat, hiszen nem sokszor találkozunk amerikai történelemkönyvekkel itt, Európa közepén. A Dallasban dolgozó cég a jó öreg Európa életének fontos momentumait vitte optikai hordozóra.

Ezek a CD-k átmenetek a slide-show és a multimédia között. Tulajdonképpen állóképeket látunk, amelyeket egy narrátor amerikai angol kísérőszövege fest alá. Az éppen elhangzó mondat a kép alatt nagy betűkkel, jól olvasható. A szövegben a történelmi utalásokat, illetve a nem közismert szavakat kék színnel jelölték meg, kiemelve ezzel a hypertext funkciót. A hypertext a CD-lemezek megtalálható *American Concise Encyclopedia* és a *Webster's New World Dictionary* megfelelő címszavaira ugrik. A rendszer ezzel jelentős segítséget nyújt a nem angol anyanyelvű olvasóknak, akik az egy nyelvű szótárakból az ismeretlen szavak pontos és érthető leírását kapják meg.

A World History lemezei az általános iskola utolsó osztályának, illetve a középiskola összes évfolyamának, a tanmenetnek illusztrációként ajánlottak. A szövegtérítés középfokú angol nyelvtudás szükséges.

Egy-egy CD anyaga 45 perc körüli, így tökéletesen alkalmas az iskolai felhasználásra. A kép jobb felső sarkánál három ikon tűnik fel az indításkor: az első egy nagyító, a második egy történelmi teszt kitöltése, a harmadik pedig a programhoz csatolt szótárak ikonja.

A kép alsó részén egy időmérő mutatja, hány perc telt el a bemutatóból. Azért használjuk a bemutató (prezentáció) kifejezést, mert jelen esetben a CD-lemez egy videokazetta-vagy diavetítő-helyettesítő eszköz, ami úgy mutatja be az adott témát, hogy nincs is szükség külső beavatkozásra, nem kell szöveget ütni a képek továbbléptetéséhez. Persze, az alkotók megadták az előre-hátra lapozás lehetőségét, akárcsak azt a hasznos funkciót, amellyel a megjelenített képeket kinagyíthatjuk a teljes képernyőre. Ilyenkor a bemutató szünetel, és az órazetét tanár beszélhet az éppen látott képről. A képek nagy részét ismerjük történelemkönyveinkből, de ezen túl számos, a tárgyatlan korban keletkezett műalkotás képét csodálhattuk meg.

Mivel a lemezek az általános műveltség szintjén túlnyúló ismeretanyagot is tartalmaznak, nem csak iskolai felhasználásra alkalmasak. Mindenki, aki a történelem iránt érdeklődik, tárgyilagos multimédia könyvekhez juthat ezzel a kiadvánnyal.

Napoleon – Europe and the Empire

Az *Infogrames* francia szoftvergyártó eddig inkább csak játékaikról ismerhettük meg, semmint multimédia munkáiról. Erről a CD-ről a gall nemzeti öntudat sugárzik.

Napóleon életét sajátos interaktív menüből követhetjük nyomon. A készítők nemcsak a kor kulcsfiguráit

mutatják be, hanem lehetőséget teremtenek a napóleoni kor teljes palettájának áttanulmányozására. Ez magában foglalja a kultúrát, a tudományt, a közgazdaságot, a Napóleonnak írt leveleket (Letters for Napoleon), a térképeket (Maps), egy teljes kronológikus áttekintést (Facts), valamint egy lexikont.

A program használatával kapcsolatban mélysegen igaznak tűnik az a mondat, hogy „ha már minden próbálkozás csődöt mondott, olvassd el a használati utasítást”. Az interaktívítást jelölő felületek nem egészen egyértelműek. Legjobb példa, hogy a prezentációk (állóképek, animációk narrátorhanggal ellátva) a leíró szövegeket tartalmazó gördülőszöveg oldalán trónoló aranyszínű kis légyre kattintva indíthatók. A használati utasítás ezeket mélynek nevezi. Ettől azonban nem lesz világosabb az aszociáció.

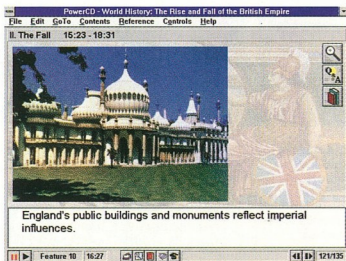
A programban legkönyebben a kábátombóra kattintva előtűnik a kék menüsorral navigálhatunk. A lexikonból a szöveges részek közvetlenül nyomtathatók. Furcsa megoldás viszont, hogy a szövegben bármely szóra rá lehet kattintani, külön nem jelöljük, hogy tartozik-e hozzá hypertext vagy sem.

A CD tudásanyaga alapos és kimerítő, elsősorban középiskolásoknak és idősebbeknek javasolható. A használatához középfokú angoludás szükséges, de nem árt ismerni néhány fontosabb francia kifejezést sem. A CD borítóját, amely egyben világos használati útmutató is, a műanyag tokba csúsztatták, ahogy azt az audio-CD-k esetében már megszoktuk.

Eyewitness History of the World

A nálunk is méltán népszerű Szentanú (Eyewitness) ismeretterjesztő könyvsorozatok közneveltségi világszerte valószínűleg a tiszta tipográfiai elrendezésnek, a fényképek ragyogó minőségének és a mindenki által érthető ismeretanyagának köszönhető. Az angol *Dorling Kindersley* kiadó a könyvei sikerére alapozva kezdte meg ezek multimédia változatainak kiadását. Az általunk mérlegelt kiadvány, a *History of the World* a multimédia tankönyvek iskolapéldája lehetne. Kevés olyan CD-ROM-kiadó van, amely ekkora súlyt fektet a pedagógiai munkára, mint a Dorling Kindersley, pedig ezen múlik az ismeretterjesztő multimédia hatékonysága. Ebben a műfajban a navigációs eszközök (gombok és nyílak) megtervezése és elhe-

4. Attila, a hunok fejedelme a brit multimédia lexikonban (History of the World)
5. A Képes Krónika médiatárban megtekinthető Arany János regőjének színi-tévé adaptációja
6. A Brit Birodalom felemelkedése és bukása. Az állóképek tökéletes szinkronban váltják egymást

6

lyezése nem grafikusok és programozók feladata. A látott és hallott információkat a tanuló korsztálytí és a tananyagot milyen ismerő pedagógusok és pszichológusok csoportjának kellene kialakítania. Ez a CD igazi mintát jelenthet a multimédiás ismeretterjesztésben.

A fő képernyő egy virtuális oszlopcsamok részletét mutatja. Az oszlopok között különböző tárgyak helyezkednek el. A kép közepén, egy asztalon egy földgömb áll, alatta pedig egy nyil-szerű szerkezet, amely elmozdítható egy időkálán. Ha odébb toljuk, akkor hirtelen sötét lesz a csarnokban, a földgömbre rézlamellák borulnak, furcsa hangokat hallunk, mintha valaki nagy rendezkedésbe fogott volna. Amikor újra kivillagosodik a képernyő, kicserélődtek a tárgyak. A kiváltásztat kor relikviái hevernek látszólag rendezetlenül az asztalon, a vitrinben és a falon.

A földgömb körüli rámán a földrészek nevei találhatók, négy logikai csoportban. Európára kattintva megpördül a gló-

akik félelmetes vezérükkel – Attilával, az „isten ostorával” – az élen még a rómaiakat is elrettentik. Későbbi történelmünkben a visegrádi szerződés (az első), illetve a hidegháborús időszakból 1956-ot ismeri. Sajnálatos, hogy a berlini fal leomlása fejzetnél csak Csehországot és Lengyelországot, illetve vezetőiket említik.

A főképernyőn látható asztal „Documents” főkjából a kor-szak érdekes relikviái húzhatjuk elő. A Kvizmester pedig egy remekül megvalósított tesztjáték. Három témában választhatunk a kérdések közül: emberek, helyek, események. Ha valaki nagyon biztosnak érzi tudását, mindhárom témakörből kérhet kérdéseket. A program segít két tanuló tudásának összehasonlításában is – tehát a lemezlet két verseny is szervezhető. A feltett kérdések számát és a válaszadási időt korlátozni lehet.

Ránk legnagyobb hatással a kérdések megválaszolásánál megbúvó „find out”, azaz „szabad a gazda” funkció volt. Nem mondja meg ugyanis a helyes választ, hanem végigléptet bennünket a válaszhoz vezető úton. Belép a megfelelő időszakba, előveszi az aktuális térképet, arra az oldalra lapoz, ahol a válasz vagy az arra utaló mondat található. Ha elolvastuk, visszakertülünk a teszthez, immár a válasszal felvértezve.

A korok és események között nagyon átgondolt keresztihálkozásokkal, logikai csavaroktól mentesen navigálhatunk.

Ez a CD-ROM azonban mégsem csak a kifinomult technikai megoldásai miatt népszerű, hanem főként azért, mert a segítségével „testre szabható” az ismeretanyag átadása. A tesztünkben vizsgálatt lemezek közül a leghaladabb mozgást teszt lehetetvé a témában, a tanuló saját kedvére nézegetheti meg a tárgyakat, egy-egy téma felett annyit időzik, amennyit csak akar, és nem is veszi észre, hogy történelmórán vesz részt. Ez a történelmóra annak a tempóját követi, aki az egeret fogja, azokat a témákat járja körbe, amelyek a leginkább érdeklik a résztvevőt. Mindeközben az interakciók nagyszűrésűvé bevonja az embert a fontos történelmi periódusokba. Nagyon valószínű, hogy ezeket a periódusokat a betűkkel teli történelmekönyvben csupán túllapoznánk.

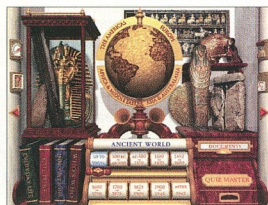
A program nem egyetlen szintű felhasználásra készült, viszont az általános ismeretek szintjén roppant széles és szórakoztató.

History Through Art

Végül röviden a korábban már említett Zane Publishing ellőbbiek föltemájában némiképpen elűtő, ám megjelenésében és kezelésében a World Historyval megegyező munkájáról. A csomag két, egyenként négy CD-t tartalmazó részből áll. Az első négy lemez az időszámításunk előtt 800-tól, időszámításunk szerint 1550-ig keletkezett művészeti alkotásokat sorol a négy csoportba, amelyek a következők: *Ancient Greece* (ókori Görögország), *Ancient Rome* (ókori Róma), *The Middle Ages* (a középkor), *The Renaissance* (a reneszánsz). A második négy lemez téma: *The Baroque*, *The Romanticism*, *The Age of Enlightenment*, *The Pre-modern Era*.

Megjelenésében és kezelésében ezek teljesen megegyeznek az előbbiekben már említett *World History* sorozattal. A különbség az, hogy nem közvetlenül a történelmi eseményeit mutatják be, hanem a művészeti alkotásokat, amelyeket az adott korban hoztak létre. Ezek a művek lenyomatéként magukban hordozzák a mindenkor történelmi eseményeit. Szakszerű narrátor elemzi a műveket, mindig rámutatva a mű történelmi vonatkozásaira, egy-egy új áramlat születésének pillanataira.

Szépölvgyi Tamás

7. A Dorling Kindersley *History of the Worldjének főmenüje* a háborús időszak alatt és időszámításunk előtt

8. Relikviák a koroknak megfelelően

busz, és megáll Európánál. A képernyőt egy térkép tölti be, a történelmi jelentős eseményei és szereplői a térképen színes ikonokkal találhatók meg. Ez is a fejlesztők következetes pedagógiai munkájára utal: a tanuló nemcsak a korok vertikumában látja az anyagot, hanem földrajzi horizonton is képes mozogni. Így a Skandináviára rajzolt színes viking hajó tudatosítja, hogy hol éltek a vikingek, mint ahogy magáért beszél az ókörrel szántó paraszt ábrája a feudális Közép-Európán.

A lemez használatához és élvezetes lapozgatásához középfokú angoludásra van szükség, de az egyértelmű grafikákkal és animációkkal talán az angol nyelv ismerete nélkül is elboldogulunk. A beszédes képek közül csak néhány példát: szentnyló piramisok, amelyeket metszetben is megvizsgálhatunk, a vikingek szent köve, amelyet körbe lehet forgatni, a *Stonehenge* építését bemutató számítógépes animáció vagy a filmrészletek a *Téli Palota* ostromáról, *Lenin és Hitler* beszédeiről, *Armstrong* első lépéséről a Holdon vagy az emlékezetes képsor arról a diákról, aki a kínai diákfelkelés idején egymaga állt a tank elé.

A CD-ROM hallható nyelvezetét amerikai angol, de az alkotók minden nemzet dialektusának megfelelően mesélik el az adott eseményt. Az angolszás történelmet tanulmányozva meghallgathatunk egy, a vikingek és angolok közötti csatát megörökítő költeményt, eredeti yorkshire-i dialektusban, csatazajtól kísérve.

Egy szemtanú tiszta helyi dialektusban az ír függetlenségű küzdelem egyik fiaskjóját, a kudarcba fulladt 1916-os hűsvéti felkelést meséli el.

Minden átfogó történelmi lexikon számunkra legjobb tesztje, hogy mennyi információt ad rólunk, magyarkról. Nos, a *History of the World* ezen a téren sem vállal szégyent. Külön szekcióit szentel a barbároknak, azon belül is a magyaroknak,

A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE

- Az 1996-os kiadás reprintje CD-ROM-on
 - Több mint 6000 oldal
 - Közel kétezer színes és fekete-fehér illusztráció
- ÁRA: 9990 Ft
1996. NOVEMBER 31-IG 7990 Ft
MEGJELENÉS: 1996. OKTÓBER KÖZÉPE

VOLT EGYSZER EGY MAGYARORSZÁG

- A „BODOS BÉKEIDŐK” (1850-1910) KÉPKÖNYVE
ÁRA: 9990 Ft
MEGJELENÉS: 1996. OKTÓBER KÖZÉPE

BIOLOGIA

- EMELT SZINTŰ KÖZÉPSZKOLAI TANANYAG ÉS TESZTRENDSZER,
INTEGRÁLT DEFINÍCIÓS SZÓTÁRRAL.
ÉRETTSÉGIÉRTÉK, FELVÉTELIZÉKÉRT AJÁNLOTT
ÁRA: 6990 Ft, BEVEZETŐ ÁR: 5990 Ft, ELŐLEGYÉSZRE: 4990 Ft
MEGJELENÉS: 1996. NOVEMBER KÖZÉPE

Az Arak Alfa-val együtt érkezők

VÖRÖS ISTVÁN

PROGNÓZIS

KONCERT

EGY CD,
AMELY A SZÁMÍTÓGÉP
SZERELMÉSÉNEK
KÉSZÜLT.
ZENÉ • VIDEÓ
• DALSZÖVEGVÉGYJTÉMÉNY

VELED ÚJRA KEZDENEM • NEKED VALAKI KELL

comfort
Kommunikációs Szaküzlet,
INTERNET BÚCKI CÉPEK
Budapest IX., Mester u. 57.
T.: 216-0050, Fax: 216-0051

Kedvezményesen
megrendelhető
az **INTERNET BOLT**ban:
<http://www.comfort.hu>

Kiadó: TUDOR STUDIO KFT.
KAPHATÓ: KÖNYVESBOLGOK,
SZÁMÍTÁSTECHNIKAI
SZAKÜZLETEK

Megrendelhető még
a CD PANORÁMA
KIADÓJÁNÁL IS

PHILIPS

L M S

CD ÍRÓ

CDD-2000

belső

2xSCSI CD-író, 4x SCSI CD-olvasó
Szoftverrel együtt, utólérhetetlen áron!

HIVATALOS KÉPVISELET/DISZTRIBÚCIÓ:

ELSAI ELSAI INTERNATIONAL
MAGYARORSZÁG KFT.

T: 325-0303,
393-1637,
F: 324-0509

...mert ez a CD-író:

- minden formátumot képes írni
- Flash-EPPROMmal szerelt
- képes IPW-módban is lemezt készíteni

(Incremental Packet Writing, gazdaságosabb,
mint a MultiSession)

A kiállítás legjobb darabjai

A modern kor legprecízebb alkotásai.

A Juventus Team számítógép alkatrészek nagykereskedés az alaplapról a monitorig mindent kínál, ami a számítógéphez kell. Várja Önt a Juventus Team, a Compair kiállítás, a BNV A pavilonjának 205/3-as standján.

1145 Budapest, Rákóczi tér 161.
Telefon/Fax: 221-5453
E-mail: info@juventus-team.hu

JT Juventus Team

Számítógép alkatrészek nagykereskedéselem

A MŰKÖDŐ GÉPES KAPCSOLAT

Manó Angol

nyelvtanító program gyerekek számára

A program tartalma:

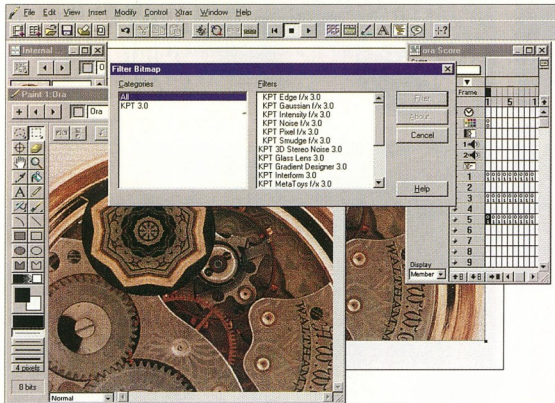
15 téma 75 párbeszédés történetben feldolgozva
375 feladat

15 animált hangos, képes szótár oldal
angol-magyar és magyar-angol szótár 500 szóval
15 megzenésített gyermek

az oktatóprogram ára: 5200 Ft + AFA

Profli-Média Kft.
6500 Baja, Déri Frigyes sétány 4.
T/F: 79/325-467; 30/466-339

Szeretettel várunk mindenkit a
COMPAIR-en: „A” pavilon, 201/18.

Macromedia Director 5.0

Multimédia az egész világ

A Macromedia cég nemrég megjelentette multimédiás körökben népszerű, Director nevű fejlesztőrendszerének új, 5.0-s verzióját. Cikkünk a program újdonságaiba enged bepillantást.

Hűségesebb olvasóink tavalyi harmadik számunkban már megismerkedhettek a Macromedia Directorral, amely egyként lemezlekkeltünk készítésének közéje is.

A program új változatában a fejlesztők megfigyelték különbséget az előző Director korábbi hiányosságait, és jelenléte javítottak a program kezelhetőségén is. A fejlesztőrendszer logikai struktúrája lényegében változatlan maradt, a korábban már megismert szereplőket (castok) helyezhetjük el a színpadon (score-on), adott forgatókönyv alapján.

1. Az új verzió a PhotoShopban megismert szűrőket is kezeli
2. A Director Xtrasok között egyszerű adatbázis-kezelőt is találhatunk

Az új rendszer egyaránt telepíthető a Windows 95 és a Windows NT alá, de természetesen a hagyományos Windows 3.1-es alatt is kifogástalanul működik. A futtatható .EXE állományok optimalizálhatók Windows 3.1-re vagy Windows 95-re.

A hagyományos Windows rendszerű felhasználói felület kiegyesült egy eszközsávvá. A korszerű fejlesztői környezetben ma már általában saját eszközsáv is kialakítható,

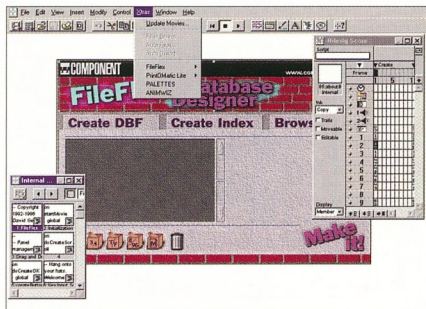
erről azonban itt megfeledeztek. Sajnos a fejlesztők továbbra is kénytelenek megtanulni bonyolult billentyűkombinációkat.

A korábbi verzióban megismert egyetlen egységesített könyvtár helyett külön-külön társulatok (castok) szervezhetők. Az új társulatok tetszőlegesen csoportosíthatók, a végző állományon kívül és belül is elhelyezhetők, attól függően, hogy állandó beugrásra készen kell várakozniuk, vagy csak egy-egy epizódszerep vár rájuk. A végző kialakításnál egy jól megtervezett és csoportosított szereplőgárdára egy szerényebb képességű számítógépen is tökéletesen játszhat, nem beszélve a külső társulat ama előnyéről, hogy megszatható több programrés között. Újdonság az általunk definiálható „grid” vagy rács és a segédvonal, amelyek segítségével pontosan pozícionálhatjuk szereplőinket a színpadon.

A Directorba eddig nem lehetett közvetlenül beemelni a külső forrásokban elkészített anyagokat. Pedig egy-egy multimédia-alkalmazásban a látványos képek, hangok, videók és animációk mellett korántsem lebecsülendő az írásos megjelenítés szerepe. A gondon a fejlesztők a Director új szövegkezelő rendszerével próbáltak felülemelkedni. Egy Text ablakban használhatjuk a szépszámu szövegformázási parancsot, a tabulátorokat, a behúzásokat stb., amelyek az ismert .RTF formátumban is menthetők. Így lehetőség nyílt arra is, hogy egy-egy alkotás szöveges állományait előkészítsük valamilyen szövegszerkesztővel, majd .RTF állományként importáljuk a multimédia szereplői közé, ahol az új oldalak új szereplőként lehet értelmezni. Ezzel megoldható a szövegblokkok „anti-aliased” beillesztése.

Az új verzióban azonban továbbra sem kezelhetők nagy tömegű szöveges állományok hypertextesen (még a Lingo rendszerben sem).

A Director egyik újdonsága, hogy a Paint menüben megjelenő rajzolóablak ismeri a PhotoShopban is alkalmazható szűrőket. A szűrők a PhotoShopnál megszokott plug-in modulként, úgynevezett Xtrasoként illeszkednek a Directorhoz. Ez a kis apróság közel sem helyettesíti a PhotoShop

képedítáló képességeit, de tekintélyes időt és energiát spórol meg a fejlesztőnek.

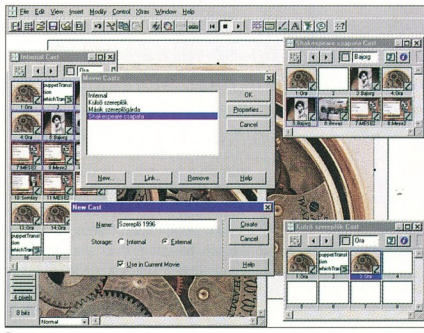
A Paint ablak segíti az animációk készítését is, hiszen egy új beállítással az éppen rajzolt képkocka alatt egyszerre láthatjuk az előző és a következő fázisokat. A windowsos fejlesztési környezet terén előrelépés, hogy az AVI videófilmművek számára elérhetővé tették a „Direct to Stage” utasítást, amely eddig csak Macintosh környezetben működött. A raszteres képek esetén, az adott monitor beállításának megfelelően, különböző – 8 vagy akár 24 bites – színmélységben importálhatjuk a szereplőket.

Alaposan megváltozott a Director beépített parancsnylve, a Lingo is. Az új verzió megközelítőleg 100 új parancssal és funkcióval egészült ki, amelyekről egy online help rendszer tájékoztat. Tartalmaz egy teljes hibakeresőt, valamint egy úgynevezett „Watch” ablakot is, amelyek segítségével soronként ellenőrizhetjük a megírt scripteket és változókat. Az új scriptablak gondoskodik a Lingo-töréspontok kategóriánkénti megjelenítéséről. A programozás közben eddig hiányzott a Lingo Help, amit most korrigáltak – egyetlen billentyűkombinációval megjeleníthető a többi fejlesztői programmal megszokott segítség.

Számos külső funkció végrehajtására, például a fájlműveletekre, a soros vonali kommunikációra stb., a korábbi Director programban előre megírt makrókat alkalmazták, az úgynevezett Xobjecteket. Az adott feladatok kezelésére ezek különböző .DLL-ek formájában illeszkedtek a multimédia anyagokba.

Az 5.0-s Director újdonsága az úgynevezett Xtras, amelynek segítségével a fejlesztők komoly külső modulokat illeszthetnek a Directorral készített alkalmazásokhoz. Az így elkészített multimédia-alkalmazások gyakorlatilag bármilyen irányba kiterjeszthetők. Az új verzióban találhatunk néhány beépített Xtras-t, ilyen többek között a már említett PhotoShop-szűrők elérése vagy egy saját adatbázis-kezelő modul alkalmazása. Akinek ennél többre van szüksége, annak rendelkezésére áll a programrendszer CD-lemezén megtalálható Xtras Developer Kit. Az Xtras azonban megköveteli a fejlesztőktől a C nyelv alapjainak ismeretét. A Macromedia cég Web-oldalain folyamatosan adnak hírt a legújabb Xtras modulokról.

A Lingo legjelentősebb újítása azonban az, hogy a forgatókönyvünk adatait, szereplőit, akik eddig csak a színpadon

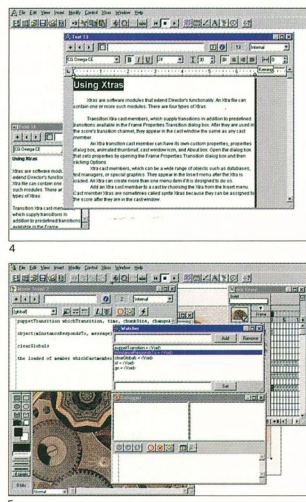

3. Külső és belső szereplőgárdákat alakíthatunk ki
4. A Text menüben végre egy kis szöveg szerkesztővel találkozhatunk
5. A Lingo támogatására új funkciókat illesztettek a Directorba

(score) „léptek fel”, most a Lingo-ban közvetlenül is programozhatók. Így újabb és újabb szereplőket, animációkat alakíthatunk ki anélkül, hogy a színpadon helyet kellene foglalni. Egyszerűen generálhatunk saját score táblázatot, s azt egy multimédia-alkalmazásban bárhol behívhatjuk. Ezáltal jóval gazdagabb lehet az interaktivitás, hiszen a felhasználó döntéshelyzetében a programozónak nem kell az összes lehetséges kombinációt újra és újra megalkotnia, elég csupán a Lingo-ban programozni.

A multimédia-fejlesztő rendszerek piacán óriási versenyfutás alakult ki. A régi verzió szintén alapos módosítás tanúsága vezetett, népes fejlesztői tábora és nem utolsósorban a hálózati adaptálásra alkalmas eszközei révén a Macromedia Director valószínűleg továbbra is az élményben marad.

Szincsák László

QWERTY
COMPUTER
Alapítva: 1984-ben

1111 Budapest, Bartók Béla út 14.
Tel.: 166-93-77 (4 vonal) - Fax: 165-26-67
Faxinto átvétel: 166-93-72
Internet: http://www.qwerty.hu
Nyitvatartás: Hétfő-Péntek 10-18 óráig

COMPFAIR A KCIÓ: október 22-től november 1-ig!

486 és PENTIUM
számítógépek tetszőleges kiépítésben, 3 év garanciával

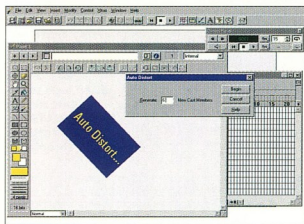
EPSON, HEWLETT PACKARD, CANON nyomtatók, MULTIMÉDIA, CD ROM-ok, CD IRAS, DTP rendszerek, MODEMEK (34 féle) viszonteladóknak is, GSM adattávitel, szoftverek, tartozékok, kiegészítő eszközök, szakkönyvek (széles választékkal) és TANÁCSADÁSSAL együtt!

**RÉSZLETFIZETÉSI
LEHETŐSÉG!**

NOTEBOOK gépek nagy választéka
GSM TELEFONOK A LEGJOBB NAPI ÁRON

COMPFAIR
A Pentium
213 stand

Sorozatunkban ezúttal a multimédiában kedvelt animációk különböző típusaival és elkészítésük módjával ismerkedünk meg. Mondandónkat természetesen most is alátámasztjuk a CD-mellékleten megtalálható bemutatókkal.

1

A jó animáció látványos hatásokkal egészíti ki a multimédia-alkalmazásokat. Éppen ezért fontos, hogy helyesen használjuk az animációban rejlő lehetőségeket. Gondoljunk csak arra, hogy egy elénk táruló alkalmazásban mennyire vonzzák a tekintetet a megmozduló, életre kelő felületek.

Az animáció azzal „dobja fel” a multimédia-alkalmazásokat, hogy a legmeghökentőbb helyeken és időben jelenik meg, magára vonja a figyelmet, hangsúlyt ad a mondanivalónak, speciális ízt kölcsönöz a megjelenésnek. Ám csak akkor tudjuk jól kihasználni az animáció hatásait, ha a megfelelő pillanatban, a megfelelő szekvenciával sikerül a szemelő számára a „logikailag folyamatos” mozgás hatását keltetni.

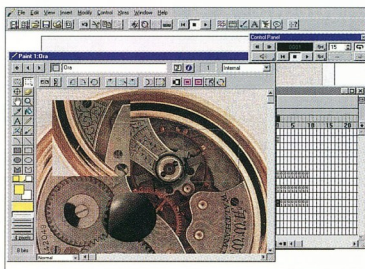
Az animációkat sokféleképpen állítják a vizualitás szegletátabá, azonban meg kell jegyezni: a *motiváció mindig a mozgásban rejlik*. Például a rövid termékdemonstrációknál, ahol kevés felhasználói interakció található, az egész alkalmazás felfogható egyetlen animációként. Ilyen animációként kezelhetjük még a diavetítéses bemutatókhoz hasonló multimédia prezentációkat. A hangosított szöveggel támogatott alkalmazásokban már különböző úsztatott vagy berepülő szövegeket, mozgó grafikonokat használnak, a hanghoz szinkronizálva.

A legegyszerűbb fejlesztői csomagok is ajánlanak különböző vizuális effektusokat, amelyek például az egymás után következő képek törlésére (wipe), kifakítására (fade), kicsinyítésére vagy nagyítására (zoom), esetleg átúsztatására (dissolve) szolgálnak. Ezek primitív animációként kezelhetők. Az animációban azonban ennél sokkal több lehetőség rejlik, hiszen például aktív felületek illúzióját kelthetjük, mondjuk egy földgömb forgását vagy egy képernyőn keresztülszáguldó autó mozgását.

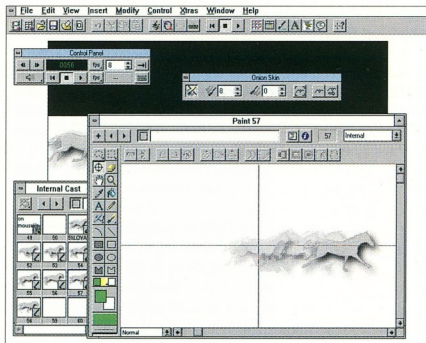
Klasszikus animáció

Ha animációról esik szó, akkor elsőre mindenkinek a híres *Walt Disney* által életre keltett mesefigurák pedig ötlék fel, ahol minden kép-kockát külön megrajoltak, s minden másodpercre 24 képkocka jutott. Könnyen kiszámolható, hogy egy percnyi anyag előállításához 1440 képre volt szükség.

A multimédiában alkalmazott animációnál ilyen sok képet egyszerűen lehetetlen forgatni, másrészt

2

3

Multimédia-iskola (5.)

Látványos

értelmetlen is lenne. Itt jóval szerényebb képmennyiséggel kell megelégednünk, amely azonban megközelítőleg mégis ugyanazt a hatást kelti szemünk becsapásával.

Az animációk elkészítésénél nagyon fontos szerepet kapnak a hagyományos rajzfilmtechnika világából származó *kulcsképek* (keyframes). A kulcsképek az animáció jellegzetes pontjait tartalmazzák, így az első és az utolsó képkocka egy mozgásfázison belül mindig kulcskép. A mozgás jellegétől függően az animáción belül több kulcskép is kialakítható, amelyek a mozgás-sor jellemző fázisait tartalmazzák. Így például egy sétáló figura egyik kulcsképe az, amikor a bal lábán van a súlypontja, a következő pedig a jobb lábára helyezett súlyponttal ábrázolja. Ezek a kulcsképek meghatározzák a sétáló figura alapvető mozgását, amelyek között további képkockákat kell megalkotni.

A képsorozat létrehozását – amely a kulcsképek közötti átmenetet alakítja ki – „tweening”-nek nevezik. A „tweening” folyamatban kell kiszámolni a köztes képek számát, az útvonalat és az esetleges torzításokat. A kulcsképek meghatározása tehát *gondos tervezés eredménye*.

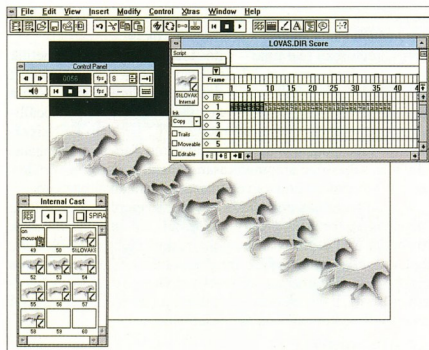
Számitógépes lehetőségek

A számítógépes animációk ugyanazt a logikát követik, mint a hagyományos animációk, csak éppen kihasználják a különböző rétegeket, a kulcsképeket, valamint a tweening technikát is. A kevésbé bonyolult munkák elkészítéséhez a multimédia fejlesztőprogramok egyszerű rajzolóeszközeivel ajánlanak, amelyek segítségével bárki készíthet alkalmazásaihoz illeszkedő rajzokat, beütző szövegeket,

1. Az **Auto Distort** parancsal példái egy elforgatás több képkockáját hozhatjuk létre

2. A **Director Paint** ablakában előkészíthetjük animációink szereplőit. Ehhez segítséget jelentenek a **PhotoShop** elérhető plug-in moduljai

3. Megkönnyíti a munkánkat az „onion skin” effekt, ezzel ugyanis egymás fölött láthatjuk animációink szereplőit

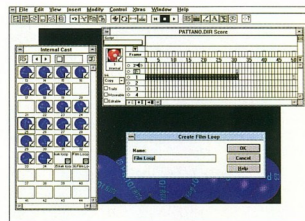
4

erőforrások szükségesegek, hiszen egy 640x480 pixeles, 256 színű és egyenként körülbelül 300 Kbajtos képsorozat kétszeres sebességű CD-ROM-ról való lejátszásához képenként egy másodpercre van szükség, s ugyanennyi idő alatt legalább 8-10 kép kellene egy normális animációhoz. Ezért ma sohasem készítenek teljes képernyős animációt, hanem egyszerre csak a képernyő kis részét módosítják, mégis

az a hatást kelte, mintha a teljes felület mozgásban lenne.

A mozgás fázisaihoz tisztázni kell, hogy mennyire akarjuk folyamatos animáció látszatát kelteni. A multimédiában alkalmazott gyakorlat szerint a rövid mozdulatsorok terjedtek el, ahol megelégedhetünk csak jelzésértékű, szaggatottabb mozgással is. Ez másodpercenként körülbelül 5-10 képkockát jelent. Ez a technika kevesebb memóriahelyet követel a gépben, s jól megtervezve ugyanolyan látványos lehet, mint a több képkockából álló megoldások.

A multimédiában felhasználható animációk skálája roppant széles, kezdve a klasszikus animáció szabályai szerinti, rajzfilmszerű felépítéstől – amelyben az egyenként megrajzolt szereplők például egy interaktív mese alapját képezhetik – egészen a számítógéppel kreált egyszerű animációig, ahol szövegek és objektumok forognak, illetve úsznak be vagy ki.

6

4. Egy nyolckockás animáció szereplőit a stage-on
5. Egy animáció kulcsképei között az In-Between paranccsal hozhatjuk létre a hiányzó képkockákat
6. A folyamatos animációk egyszerűbb kezelésére célszerű végteleníteni a folyamatot

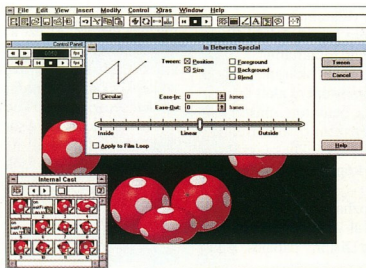
animáció

patogó labdákat vagy forgó keréket.

A számítógépes animáció azonban – a hagyományos rajzolt animációk elkészítéséhez mérten – számos további, új lehetőséget, egyszerűsítést is rejteget. Ilyen speciális hatás például az „ink” festési paraméter, amelynek a segítségével sokféleképpen változtathatjuk a szereplők megjelenési tulajdonságait. A leggyakrabban használt paraméter a „background transparent” beállítás, amely az említett stábiló figura hátterét átátlátszóvá teszi a saját rétegében. Ez az effektus ugyanazt jelenti, mint az átátlátszó fóliára rajzolás a hagyományos animációs technikában, amely fóliákat azután tetszőleges mennyiségben egymás fölé helyezhetjük.

Egy animáció kialakításánál lépésről lépésre tervezük meg a képernyőn elfoglalt méretét, a képek és a fázisok számát, valamint a lejátszás sebességét. Ezek a paraméterek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hasonlóképpen, ahogy azt a sorozatunkban korábban említett videórészletek megalkotásakor tapasztaltuk. Itt is figyelembe kell venni a lejátszórendszer „frame rate”-jét, vagyis adatátviteli sebességét, hiszen a képek egymásutánisága nem lépheti át azt a bűvös határt, amelyet például egy kétszeres sebességű CD-ROM 300 kbit/s-os adatátvittele megenged.

Ezt az értéket nekünk kell kiszámolni, vagy próbalejátszásokkal beállítani, ha animáció készültünk. Nagyon könnyű beállítani, hogy egy teljes képernyős kép mozgathatósághoz komoly

5

Animáció a Macromedia Directorban

A multimédia-fejlesztő rendszerek többnyire nemcsak segítik az animációk alkalmazását, hanem az ilyen programokban egyszerű animációkészítő modulokat is tartalmaznak. A talán legszeleesebb körben alkalmazott eszköz multimédia jellegű animációk készítéséhez. Windows és Macintosh környezetben a *Macromedia Director*. A következőkben ezért az ezzel a programmal készíthető animációk különböző fajtáit foglalkozunk össze, ezekkel a CD-mellékletünkön is találkozhat az olvasó.

A Directorban alapvetően két animációtípus létezik. Az egyik, amikor egyetlen kiválasztott szereplőt (sprite) mozgathatunk, forgathatunk vagy torzítunk a képernyőn (stage). Ez fordul elő például, amikor a nap korongja felemelkedik a képernyőnkön. A másik típusú alkalmazásban már képsorozattal dolgozunk, amelynek minden egyes tagja külön-külön szerepel a könyvtárban (cast). Az ilyen animációk többnyire valamilyen többfázisú mozgást jelenítenek meg; ilyen például a CD-mellékleten látható vágatóló, vagy a menüben látható mozgó fogaskerekek. A két alapítvány természetesen keverhető megoldások gazdag választékát tárja a fejlesztők elő. Mindenki kiválaszhatja a céljainak legjobban megfelelő módszert.

Az egyszerűbb animáció legegyszerűbb és egyben legigénytelenebb kialakítása, amikor az úgynevezett „Step Recording” utasítással minden egyes képkockán magunk helyezzük el a mozgó szereplőt. Ez lassú és fáradtságos megoldás. Ezért

célszerű az „In-Between” parancsot bevetni, ezzel a score táblázatban mi definiálhatjuk az animáció kezdő- és végpontját, megadva így a szükséges képkockák számát, amely végigmozgatja a szereplőket a kezdő- és a végpont közötti egyenesen. Ha a kezdő- és végpont között további pozíciókat – vagyis kulcsképeket – adunk meg, akkor az animáció útvonala ennek alapján alakul.

Az „In-Between Special” parancssal további trükkök választhatók egyetlen képkocka animálására. A megmozgatott szereplőt nyújthatjuk, torzítathatjuk, és átüszővé is tehetjük.

Így alakítottuk ki a CD-mellékletben látható labda mozgását, amely a földet érés pillanatában összenyomódik. A pattogó labdához 5 kulcspozíciót rendeltünk, az első a kiindulási pont, a következő pont a földre érkező labda benyomódásának első pillanata, a harmadik kulcspontra a teljesen benyomott labda pozíciója, a negyedik kulcspozíció a labda eredeti alakjának visszaállítása és végül az utolsó pont a labda megérkezésének pillanata. A folyamatot mozgáshoz megfelelő számú képkockát kell kihagyni a kulcspontok között. Figyelembe kell venni az animációhoz tervezett másodpercenkénti képszámtól, valamint azt, hogy milyen hosszúra szeretnénk beállítani az animáció időtartamát.

Ha például azt akarjuk, hogy a labdánk 2 másodperc alatt érjen a földre, és a beállítás másodpercenkénti képszámmal 6, akkor ehhez a fázishoz 12 képkocka szükséges. Így a két kulcspontra között 10 képet kell kihagyni a score táblázatban.

A Directorban külön szereplőket hozhatunk létre a könyvtárban (cast), egyetlen elem forgatásával vagy különböző elemek torzításával. Erre szolgál az „Auto Distort” parancs. A kiválasztott szereplőt azután a kívánt módon torzítjuk – például megforgatjuk –, majd megadjuk a generálendő új szereplők számát. Az így keletkező elemekből könnyedén összeállíthatjuk a score táblázatban megjelenő animációinkat.

Az egyszerű animációkat tetszőleges pillanatban indíthatjuk el vagy állíthatjuk meg, de alapértelmezésben az utolsó képkockánál a folyamat automatikusan megáll. Szükség lehet azonban ismétlődő mozgásfázisokat tartalmazó megoldásokra. Ilyen például egy folyamatosan forgó kerék vagy egy kettyegő éra. Ebben az esetben az egyik megoldás szerint az animáció elejére ugrató utasítást helyezünk el a score táblázatban az animáció utolsó képkockájánál. Ezt *huroknak*, vagyis *loopnak* nevezik. Az ilyen manuális hurok utolsó és első kockájának váltásakor az ugrás a szem számára zavaró lehet. Ezért – és az egyszerűbb kezelhetőség miatt is – a kiválasztott animációs hurok úgynevezett Film Loopként mentjük, amelyet azután a programkönyvtár (cast) új szereplőként értelmez. Az így kialakított Film Loopot tetszőlegesen helyezhetjük el egyetlen képkockán a score-ban, amelyhez természetesen előzőleg már

hozzáfűztük az eredeti animáció szereplőit. Ilyen Film Loop a CD-melléklet mentijében forgó fogaskerék is.

A Directorban real time – valós idejű – módon rögzíthetjük az animációkat, ami azt jelenti, hogy az egérrel kiválasztott szereplő a *stage*-en mozgatva automatikusan jön létre a score táblázat, követe a mozgást, s belealkalulva az éppen beállított másodpercenkénti képszámm-értéket is. Így nem kell kiszámolni a kulcspontokat és a képszámkat, hanem a mozgatás iránya és sebessége automatikusan generálja ezeket az értékeket. Ez a megoldás csak egyetlen szereplővel alkalmazható.

Az eddig említett animációk egyetlen szereplővel készültek, mozgatással, torzítással vagy átüszéssel. Az animációk másik csoportját a klasszikus szabályok szerinti mozgások alkotják, ahol külön-külön rajzolják meg az animáció minden egyes képkockáját. Valamennyi képkocka egy-egy szereplő a könyvtárban (cast). Ilyen elemekből épül fel a CD-melléklet vágatott lova, amely 8 különálló képkockából áll.

Nyuszioroslán

A 8 képkocka elegendő a ló vágatásának jelképes ábrázolásához. A folyamatot mozgás érzetéhez csupán hurokba kell fűzni a képsort. A Director egyszerű segédeszközét kínál az ilyesfajta animációk elkészítéséhez. Az „onion skin” réteg, vagyis egy „átlátszó papír” segít a következő ábra megrajzolásában és pozícionálásában. Az elkészített rajzokat megfelelő sorrendben elhelyezve a könyvtárban, egyszerűen adhatjuk ki a score táblázatban, a „Cast to Time” parancsot.

Nézzünk erre egy példát! A score táblázatban elhelyezett lovat mondjuk szeretnénk eljuttatni a képernyő bal oldaláról a jobb oldalra, amihez 8 képkocka nem elegendő. A haladó mozgás eléréséhez ezt a 8 képkockát többször egymás mögé kell illeszteni. A legelső nyolc képkockát a „Copy” parancssal ki-, a „Paste Relative” parancssal pedig bemásoljuk a következő képkockára. Ilyenkor az új bemásolt részlet első kockája az eredeti sorozat utolsó kockájához illeszkedik.

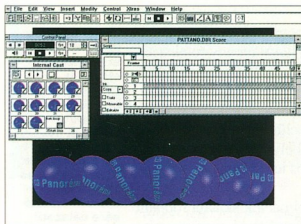
Az animációk közé sorolhatjuk még azt a mozgást is, amikor csak két kockából áll a folyamat. Ezt a megoldást tipikusan multimédia-alkalmazásokban használják, amikor egy gomb bizonyos állapotát vagy bármilyen stílusát kétállapotú esemény megjelenését kell modellezni. Ilyen animáció például a CD-mellékletben, a Fertő té körülí kerékpártúra anyagában elhelyezett fékkarok mozgása. Az animációit a főlé helyezett kurzor indítja el. Ezek a kétkockás animációk egyszerű képszerű alakulnak.

Egy gondolat az animációk importálásáról: a Director felismeri a gyakori FLC és FLI formátumokat, importáláskor azonban az animáció minden egyes elemét külön képkockaként tárolja a könyvtárban (cast). Ezért kerülni kell a nagyobb méretű FLC animációs állományok alkalmazását, vagy *célszerű ezeket átalkotni*. AVI kiterjesztésű videóállomány.

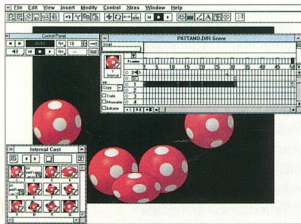
Az animációk készítéséről írottakból nem hagyhatjuk ki a népszerű „morph” állományok előállítását sem, aminek az a lényege, hogy egy képet folyamatosan transzformálnak egy másikba, miközben a számítógép generálja a képkockákat. Így például egy megszeppent nyuszi a képernyőn átalakulhat egy vérengző oroszlánná. Az ilyen „morph” anyagokat képkockaként vagy AVI állományként kell beilleszteni a multimédia-alkalmazásainkba.

Az animáció vonzza a felhasználó tekintetét, ezért egyetlen multimédia-alkalmazásnál sem mondhatunk le használatáról. Ügyelni kell azonban arra, hogy az átgondolatlan, túlzó animáció banálissá, közhelyszerűvé teheti képernyős bemutatásainkat.

Színcsák László

7

8

7. Az animáció szereplőit egyenként, vagy a „Cast to Time” parancssal helyezhetők el a képernyőn
8. Egy földre pattanó labda öt kulcspozíciója

**autó
motor**
ALAPÍTVÁ: 1948

OLVASSA!

1948 óta kéthetente
megjelenő autós lap.

<http://www.enet.hu/automotor/>

NÉZZE!

Tiszta sport
magyar kommentárral.

HALLGASSA!

24 órás budapesti
regionális rádió.

bridge.@radio.bridge.datanet.hu

Hétfőnként 10.10-kor - Ablak a Hídon - a
Microsoft Magyarország másora

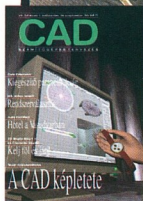
**A CD-s archiváló rendszerek
specialistája**

YAMAHA
Storage System Kft.

1051 Budapest, Vörösmarty tér 1. IV. 412.
Tel.: 266-1717, 266-1268 • Fax: 266-1292

Látogasson el bozzánk a Comfair A pavilon 306/2
standjára, ahol megismertetjük új termékeinkkel!

**Ha CAD, akkor
Computer
Panoráma!**

**Szeptemberben újra
megjelent a Computer Panoráma CAD
különszáma.**

A TARTALOMBÓL:

- ◆ Óriásmonitork tesztje
- ◆ Az adatbevitel eszközei: egerek, tabletek, szkennerek
- ◆ Nagy teljesítményű számítógépek
- ◆ Szoftverbemutatók: Mechanical Desktop, CorelCAD
- ◆ Hogyan válasszunk CAD-rendszert
- ◆ AutoCAD kaleidoszkóp: 3D Studio MAX 1.1, Character Studio, AutoCAD Data Extension, WorkCenter, AutoCAD View
- ◆ CAD az Interneten
- ◆ Hotel a Vasudvarban – Auto-Architect
- ◆ Hírek, újdonságok és még számtalan olvasnivaló az AutoCAD világából!

A Computer Panoráma CAD különszámát keresse az újságáru-
soknál, vagy rendelje meg idejében a kiadónál!
Cím: 1091 Budapest, Üllői út 25.
Telefon: 218-3011/302-es vagy 369-es mellék
Telefax: 217-2646

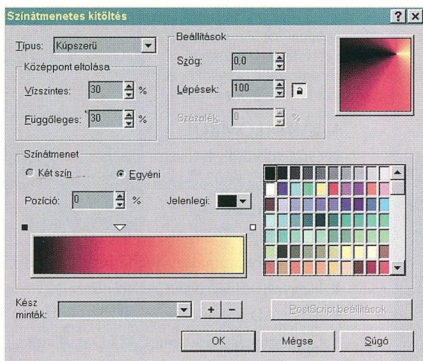
Computer
PANORÁMA

LAPJAINKKAL CÉLBA TALÁL

Korábbi cikkünkben – a lencsékkel – olyan hatásokat ismertünk meg, amelyekkel az eredeti kompozíciós értékét megtartva készíthetünk magyarázó szöveget a képbe, valamint áttekintettük az egyes fontos képrészletek hangsúlyozásának módjait. Sorozatunk második részében a háttereket mutatjuk be, s a kivágó sablon használatát gyakoroljuk.

CorelDRAW trükkök (2.)

Mi van a háttérben?

Két színű bitképes mintázat

1. A Kanna számos kitöltőmintát tartalmaz, amelyek akár háttérként is használhatók
2. A Színábrázolás egységi, „coresles” megjelenést köcsönöz a rajzoknak

Egy képanyag feldolgozása során gyakran fordul elő, hogy mondanók mögé valamilyen semleges háttérre kell készítenünk. Lehet a célunk, hogy a mondanivaló megértését segítően emelje azt ki, vagy éppen ellenkezőleg, lehel olyan a feladatunk, hogy a tárgyhoz kevésbé illő, ezért zavaró, a figyelmet eltérő képrészleteket kell a háttér hangsúlyozásával eltüntetnünk a képről. Ez alkalommal elsőként a képi világ átfómálásának e két módjával ismerkedünk meg.

Sokak számára könnyíti meg, gyorsítja fel a grafikai munkát, hogy a programokkal együtt szállított „konzerv”-háttér mellett a nagyobb gyártók, mint a Corel is, nyomtatott anyagot adnak. Ekkor a megfelelő háttér kiválasztása nem több lázas lapozgatásnál, amiről sokkal többet nem is érdemes szólni, hiszen itt az „alkotás” a megfelelő kép megtalálásával be is fejeződik. A valódi alkotómunka a mondanó és háttér megfelelő párosítása.

A CorelDRAW és a cég másik nagy szoftvere, a Corel Ventura az egyes objektumok kitöltésére – kiszínezésére árnyalatokkal, effektusokkal, mintákkal – a rendkívül sokoldalú Kanna eszközt tartalmazza. A kitöltéshez először ki kell választani az objektumot, s lényegtelen, hogy ennek milyen az alakja. Az egyes objektumoknál a CorelDRAW különbséget tesz az objektum és annak körvonala között. Ez a szemlélet jól látszik az eszközműny két egymás alatti elemén. A Törlés mindig a körvonal színet, vastagságát, jellegét hivatott meghatározni, a Kanna pedig az objektum belsejét tölti ki.

A Kanna legegyszerűbb funkciója, a Szín azonban – mint azt a legördülő redőnyemenükön látjuk – kiterjeszti az eszköz

hatáskörét. A kiválasztott színt alkalmazhatjuk az objektumra éppúgy, mint annak körvonalára (mégpedig a Legyen a kitöltés, illetve a Legyen a körvonal felirátú gombokkal).

A Kanna kinyíló menüje két sorban, hat-hat lehetőséget kínál fel a kívánt kitöltés meghatározására. Ezek a következők: a Kitöltés szín, a Színező redőnymenü, a Különleges kitöltés redőnyemű, a Nincs kitöltés, a Fehér kitöltés, a Fekete kitöltés. Majd a második sorban: a Színábrázolás kitöltés, a Kétszínű bitképes mintázat, a Vektoros mintázat, a Színes bitképes mintázat, az Anyagmintázat és a PostScript mintázat.

Az első menüsor a gyors, elemi színezési feladatokra szolgál. Erről csak annyit érdemes megjegyezni, hogy a CorelDRAW használója itt kerülhet közvetlen kapcsolatba a program által használt színekkel, illetve színmodellekkel (ezek a CMY, CMYK, CMYK255, RGB, HSB, HLS, L*a*b*, YIG és a szűrőskála). Itt készíthetünk új palettákat, módosíthatjuk, menthetjük vagy éppen visszatölthetjük a korábban használt változatokat.

Nagyon fontos, hogy az illusztráció elkészítésekor jó előre pontosan határozzuk meg, hogy milyen mediára – hordozóra – készül a mű. Képernyőre? Papírra? Az Internetre? Így választ-hatjuk ki a legalkalmasabb színmodellt és a média tulajdonságaihoz legjobban illeszkedő felbontást.

A Kétszínű bitképes mintázat, a Vektoros mintázat és a Színes bitképes mintázat előre elkészített minták kisebb-nagyobb csempéivel fedi le a kitöltésre szánt felületet. Mivel a menük annyira beszűköltek (kicsi, közepes, nagy mintázat stb.), és a kitöltő elemi mintát a képernyőről választ-hatjuk ki, bővebb magyarázat helyett inkább a funkciók kipróbálására biztatjuk az olvasót.

Következzenek ezután a CorelDRAW sajátosságai! A Kétszínű bitképes mintázat legördülő menüjéből korábbi kitöltőmintákat hívhatunk elő, vagy közvetlenül az ablakba kattintva nevet adhatunk a képen látható mintáknak. A Típus meghatározásánál is találko-zunk új elemmel: a kitöltéssel Kúp- vagy Gúlaszerűen. E jeyek alapján azonnal fel lehet ismerni, hogy egy illusztráció PC-n és CorelDRAW-val készült. (Legalábbis az 1996 júliusa előtti alkotások esetén, akkor ugyanis elkészült a program Macintosh változata is.)

A következő Corel-specialitás, ami szintén coresles jellegű ad a műnek, az Egyéni színátmenet. Egyedi színkeverésnél megjelenik a színátmenetsáv és a jelenlegi szint jelző gomb. A színátmeneti sáv felett alapállapotban a szlelein egy-egy apró négyeszőg és valahol a közepé táján egy felelé mutató háromszög látható. Ha valamelyikre rákattintunk, akkor azonnal megjelenik az összetartozásukat kifejező vékony fekete vonal. Valamennyi elem színe – amint rákattintottunk – a Jelenlegi gombra kerül. Ezzel a gombbal az adott pont átszínezhető.

A felelé mutató háromszög egyben csúszka is. Ezt ide-oda vonszolva az általa képviselt szín az új helyre kerül a színátmeneti sávon. Kétszer a fekete vonalra kattintva újabb, szabadon színezhető csúszka jelenik meg. Ha egy csúszka feleslegessé válna, kattintsunk rá kétszer, és el is tűnik!

A Kanna Anyagmintázás menüpontjából háttércek ezreit választhatjuk ki. A mintázatok néhány kiragadott, megváltoztatható tulajdonsága: Forma, Sűrűség, Színek, Domborítás, Megvilágítás.

Az Anyagmintázás használatánál is alkalmazkodnunk kell a háttér méretjéhez. Az optimális illesztésre használjuk az Egyebek gombot. A megjelenő almenüben két helyen nyílik mód a beavatkozásra. A bitkép felbontása nevű lenyíló menüvel 75-től 400 dpi-ig állíthatjuk be a felbontást. A 75 dpi a képernyőre készülő háttércek tipikus paramétere, a 400 dpi-vel viszont jó minőségű nyomatok háttérceit készíthetjük el.

Ha a kitöltendő objektum mérete nagyobb, mint a mintáé, akkor a CorelDRAW addig ismétli az eredeti mintát, amíg kitölti a teljes felületet. A jellegzetes minták túl sűrű ismétlése viszont zavarhatja az erre érzékeny nézőt. Ekkor tehát nekünk kell megkötnünk a kompromisszumot a Maximális méret szlele... lenyíló menüben. (Feltűnhet, hogy a program magyartól nem tudták az angol megfelelőinek hosszához igazítani a menüpontok fordítását.)

Attól a kivágó sablon használatára, a harmadik ábránkon egy olyan képet láthat az olvasó, amelyet egy fényképből metaszettünk ki a CorelDRAW-val – de fotószervező program használatával nélkül. Erre a hatására akkor van szükségünk, ha a kép semmitmondó vagy éppen zavaró háttérrel szeretnénk eltüntetni. A hatás ahhoz hasonló, mintha éles ollóval vágnánk ki a képből a lényeges részletet, majd eldobnánk a felesleget. Ezt a „kivágó sablont” kell elkészítenünk az elektronikus vágásnál is. A kivágó sablon angol neve a fotóretusáló programokban: *Clipping Path*. Elkészítéskor előbb egy több pontból álló amorf alakzatot rajzolunk, majd elírjuk az objektum kapcsolatát a bitképpel.

4 A körvonal a Ceruza nyíló menüjében található Bézier-eszközzel készül. A feldolgozandó képet *Fájl-Importálás* parancsorozattal hozzuk a munkaasztalra. Ezután az eszközök ikonjai közül a *Ceruza* felett kattintunk, és az egér billentyűjét lenyomva tartva megvárjuk, amíg a menü kinyílik. Az eszközközhöz közelebb található ikon a valódi ceruzát, míg a távolabbi a nekünk szükséges Bézier-eszköz jelzi. A szabványos ceruza egyenes vonal húzására vagy szabadkézi rajz készítésére szolgál.

A Bézier-eszköz, amelyet a továbbiakban egyszerűen ceruzának nevezünk – attól függően, hogy kiválasztása előtt a képet kijelöltük-e vagy sem – két üzemmódban működik. Ha a képet korábban kijelöltük, akkor a kurzor fekvő kereszt formára vált. Ez a forma jelzi, hogy működik a CorelDRAW automatikus nyomkövetője. Ha ezzel a kurzorral a kép egy sötétebb vagy világosabb részére kattintunk, akkor a ceruza automatikusan körülrajzolja az adott kvázihomogén területet. Bármilyen hasznosnak is tűnik ez a szerszám, szakmai körökben az automatikus nyomkövető használatát általában nem tartják tökéletes megoldásnak. Így többnyire nem marad más hátra, mint a kívánt terület kézi körülrajzolása.

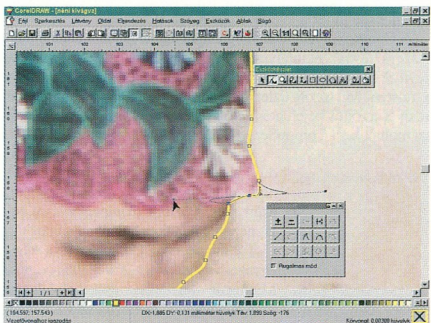
A ceruzát ehhez úgy kell kikeresnünk, hogy előbb megszüntetjük a kép előzetes kiválasztását. Ekkor a ceruza kurzora célkeresztté válik. Előzetesen felnagyítjuk a körülrajzolás kiinduló környezetét a képen, és a ceruzával a kivágandó kontúr mentén letezzük a körvonal első pontját. Az egérrel a kontúr mentén haladva egyet-egyet kattintva körüljárjuk a kivágandó részt. A CorelDRAW a körvonal egymás után keletkező pontjait automatikusan egyetlen görbére fűzi fel. A második pont lerakása után célszerű az egér jobb billentyűjét egy olyan színre kattintani, amelyik erősen eltér a kép alapszínétől. Így ugyanis jobban látjuk a munkánk nyomán kialakuló görbét. A munka során a görbe a háttértől függően többször is átszínezhető.

A CorelDRAW terminológiája a kivágó sablon egyes pontjait *csomópontoknak* nevezi. Amikor visszaértünk a kezdőponthoz, utoljára erre kattintunk. Csak azt görbe használható kivágó sablonként.

Ezután jelöljük ki a képet, majd a *Hatások-Formába helyezés-Tárolás* parancsok után megjelenő vastag nyílal kattintsunk rá a kivágó sablonra. A hatás nem marad el, bár a kivágott kép némi eltolódással jelenik meg. Ekkor következhet a finomítás. A *Hatások-Formába helyezés* parancsok lenyíló almenüben a *Tartalom szerkesztése* után a képet helyre tolvaa az *Vége e szint szerkesztésének* paranccsal végeleztjük a hatást.

3. A Kanna Anyagmintázás menüpontjából háttércek ezreit választhatjuk ki
4. A Kivágó sablonnal eltüntethető a teljes háttér
5. A Clipping Path közelről

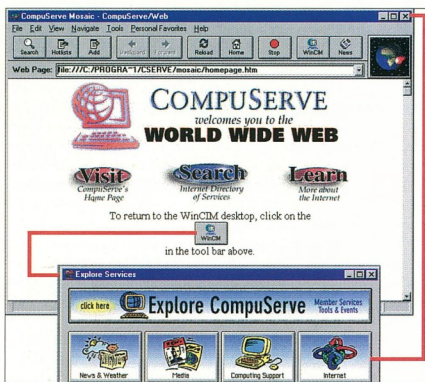

Boros Pál
(Folytatjuk)

Internet fordulatok

Sorozatunk most következő részében a CompuServe internetes lehetőségeit vesszük szemügyre. A programok konkrét bemutatásán túl összegezzük, hogy mi történik újabban az Internet-, illetve az online szolgáltatók háza táján.

1. A WINCIM, a CompuServe szolgáltatása a home page-ről is elérhető
2. A CompuServe sokat költött a Spry Mosaic megvásárlására

Ha most csapnánk a CompuServe bemutatásába, akkor egészen biztosan ezzel a témával kezdenénk az ismertetést. Jó fél évvel ezelőtt viszont még más megközelítést választottunk, mintegy előre megsejtve, hogy a CompuServe és az Internet kapcsolatát előbb-utóbb újragondolják majd. Így most nem kell kétszer fáradnunk, s a legjobb időben számolhatunk be a CompuServe új internetes lehetőségeiről.

Kezdetben volt a CompuServe – indíthatnánk a történeti bevezetéssel. A CompuServe már akkor kiterjedt, bevált szolgáltatásként működött, amikor az Internet még csak az egyetemek és kutatóintézetek belterjes hálózata volt. Ez az állapot nagyon hosszú ideig tartotta magát, olyannyira, hogy az Internet és a CompuServe között kialakult egyfajta status quo. Közben viszont jelentkeztek más szolgáltatók is, mint például az America Online vagy a Prodigy. A szolgáltatók piacán az első komoly vihart a Microsoft okozta, a múlt nyáron kibocsátott Windows 95-tel, mivel annak felületére elhelyezett egy ikon saját szolgáltatása, a Microsoft Network elérésére. A Microsoftot akkortájt sok támadás érte,

de végül is a szolgáltatók mégsem tudták rákényszeríteni a céget, hogy levegye saját szolgáltatásának ikonját a munkaasztalról.

Internet láz

Az idő tájt (95 szeptemberében) még mindenki szolgáltatókban gondolkodott. Csak később úszott szép lassan a képbe az Internet. Am az Internet-őrület kitörése után minden megváltozott, s a változások – a hosszú nyugodalmas évtizedek után – szinte sokkolták az online szolgáltatókat. Még a Microsoft is kénytelen volt irányt váltani a saját szolgáltatásával, ahol a tartalomszolgáltatás mellett immár az Internet hozzáférés vált a legfontosabb feladatá.

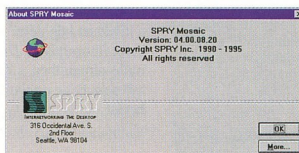
Ugyanez az irányzat volt sejtethető a CompuServe lépései mögött is, amikor a WINCIM 1.3-as változatába beépített egy tárcsázóprogramot és egy nézegetőt is. Ez a megoldás még mindig nem volt tökéletes, mert a CompuServe és az Internet között nem lehetett könnyedén átjárni, az egyik programból ki kellett lépni ahhoz, hogy a másikba bekapcsolódhassunk. Azonban követve az idők változását – akárcsak a Microsoftnál a saját szolgáltatásukban – egy gombnyomással közelebb hozták az Internet hozzáférést. A WINCIM 1.4-es változatának ez volt a legnagyobb újdonsága (amellet, hogy a CompuServe a felületet is kicsinostotta).

Az Internet mindent elnyomó áradásával szemben persze még ez sem elég. A vilghálózat a szoftvergyártók közötti, villongásoktól sem mentes versenytereppe vált. Az egyre éledező verseny egyik legfontosabb területe a nézegetők (browsers) piaca. Alapvető kérdésnek bizonyult, hogy vajon a felhasználók kinek a nézegetőjével töltik majd le a hálózatról az információikat. Ennek a küzdelemnek az egyik részeredménye, hogy a Microsoft szerződést kötött a CompuServe-vel, amely szerint a WINCIM következő változatába nézegetőként a Microsoft *Internet Explorer*-ét építik. A Microsoft cserében vállalta, hogy a Windows 95 következő változatában a CompuServe hozzáférést ikonja a Microsoft Network ikonjával egyenrangú módon jelenik majd meg.

A CompuServe a fenti megállapodás megkötése előtt hároméves fél évvel tekintélyes összeget fizetett a Spry cég *Mozaiik* nevű Web-böngészőjéért. Ennek fényében különösen érdekes a mostani Microsoft-üzlet. De még furcsább, hogy egy nappal az új szerződés bejelentése előtt hasonló tartalmú szerződésről számoltak be a CompuServe és a *Netscape* között!

Valószínű, hogy a nézegetők terén dúló harcban a Microsoft ezt az előnyt nem engedhette át a vetélytársának, ezért meggyőzte a CompuServe-t saját nézegetőjének mindenhatóságáról.

Túl mindenzen, a CompuServe a meggyőzésben még azt is vállalta, hogy a Microsoft – eredetileg csak belső használatra szánt – fejlesztőszerszökövel, a

Normandyvel szervezi újjá a szolgáltatását. A Normandy a szolgáltatás működtetéséhez szükséges háttérezközöket adja – egy szervert a főbb komponensekkel, mint például a POP-3-as levelezérendszerrel, az ügyfélnyilvántartással, a számlázással stb. (Mindez régóta szerepel a Netscape kínálatában is – a szerk.)

A CompuServe az Interneten

Ha felkeressük a www.CompuServe.com címet, akkor a CompuServe eszalgotó oldalát találjuk meg. Ezen a Web-lapon keresztül előfizethetünk a CompuServe-re. A Web-lap szolgálg némi fizetvével, de alapjában véve, az Internet felől közelítve a CompuServe valódi tartalma rejtve marad. Találunk hivatkozásokokat CompuServe-fórumokra, de mihelyt rájuk mutatunk, érthető módon azonnal felszólítanak bennünket az előfizetésre. A CompuServe szintén új szolgáltatása, hogy előfizetői személyes Web-lapot állíthatnak fel a CompuServe hálózatán keresztül. Kérdés persze, hogy ha valaki már ügyfél volt az Internetre, hajlandó-e fizetni a plusz szolgáltatási díjat és használni egy újfajta böngészőszeközöt (WINCIM).

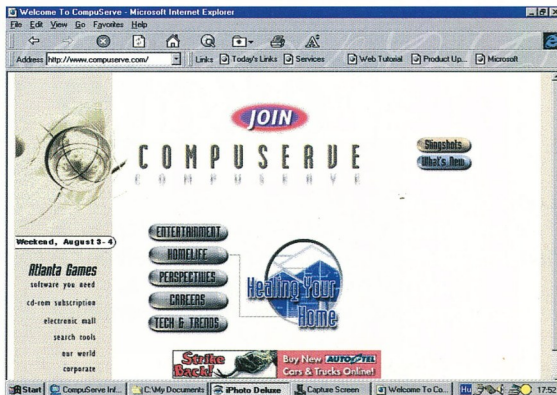
De vajon milyen a CompuServe-n belül az Internet-nézegető? A CompuServe, amely szolgáltatásának indításakor még tisztán karakteres felületet tárt előfizetői elé, nem maga fejlesztette, hanem vásárolta az Internet-nézegetőjét. Az alapfunkciók ugyan megvannak, de mondjuk a Microsoft Internet Explorerrel összehasonlítva kissé szegényesnek tűnnek. Pozitívum, hogy a nézegető tartalmaz egy Newsgroup-olvasót és egy Internet mail klienst is. Ezzel a mail klienssel azonban súlyos gond, hogy nem kezeli korrekt módon a csatolt dokumentumokat. Miután a levél keresztüljut a CompuServe hálózatán, a másik oldalon egy kódolt szöveg formájában tűnik fel, amit azután a címzettnek kell vizskázódnia (*WinCode, Uudecode*).

A kedvenc Web-helyeket a File/Hostlist menüből érthetjük el. Az opciók között beállíthatjuk a Web-oldalak megjelenését (fonttípus, jelentéstől függő színek stb.).

A CompuServe nemrég új szolgáltatást indított. A Wow! csak Internet hozzáférést teremt az előfizetőnek, a régi, tradicionális CompuServe tartalomhoz nincs köze. Ennek megfelelően a kezelőfelület is sokkal barátságosabb, inkább az átlagfelhasználók tömegeinek készült, semmint a képzett számítógép-használóknak, akik szeretik IP-címekkel és a Winsock.dll-lal bajlódni. Sajnos a szolgáltatásról nem tudunk képet mutatni, mert kizárólag az Egyesült Államokban és Kanadában érhető el. Pedig a rendszer igazán értékes.

Wow!

Az előfizetés havi díja (18 \$) korlátlan hozzáférést nyújt. Az előfizetőkör nem egy, hanem hat e-mail címet kap az előfizető, ami a családoknak nagyon kedvező lehet. Hiszen a családon belül mindenki ugyanazt az eszközt használja, mégis megtarthatja függetlenségét, magánlevelezését senki nem látja. Ahhoz, hogy a szülők korlátozni tudják gyerekeik bolyongását a hálózatban, a nézegetőbe beépít-

tekett egy „Rating” nevezetű alrendszert tartalmaz, hanem bizonyos témák – szex, erőszak stb. – is *digitális csirákban elfojthatók*. A kezelőfelületről hiányoznak a legördülő menük, így a képernyő leginkább egy jól sikerült multimédia CD-ROM-ra hasonlít. A nézegető alapjál a *Microsoft Internet Explorer* szolgálg. A szolgáltatásról a www.wow.com címen tudhatunk meg többet.

Összefoglalásként: egyelőre nem világos, hosszú távon miként alakul a szolgáltatók és az Internet viszonya egymáshoz. Annyi bizonyos, hogy ez a terület meglehetősen viharos, s számítani lehet néhány kisebb szolgáltató megszűnésére is (Prodigy, Delphi).

A több évtizedes egyenletes üzletmenet után manapság a nagyok is szinte kapkodva hozzák meg döntéseiket, havonta születnek új szövetségek a vonal-szolgáltatók és a tartalom-szolgáltatók között. Az Internetről senki sem akar lemaradni.

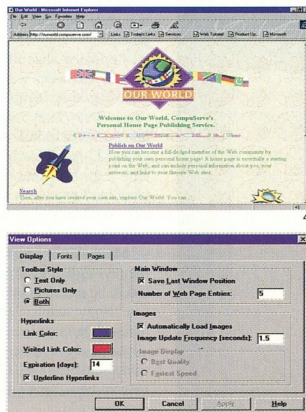
Igaz, a CompuServe internetes böngészője nem a legutolsó technológiát képviseli, de a Microsofttal kötött egyezmény ismeretében várható, hogy a cég az élvonalban marad. Ami azt is jelenti, hogy korai lenne lefjni a tartalmi szolgáltatókat az egyszerű Internet szolgáltatókkal szemben. Létjogosultságukat a rendezett információ, a moderált kommunikáció, a biztonságos tranzakció (vásárlás, előfizetés stb.) lehetősége és a folyamatos, napi 24 órák elérés, nyitva tartás alapozza meg.

Tarsoly Balázs

Vonalkapcsolás

A CompuServe magyarországi szolgáltatója a nyár derekán sokat javított a technikai hátterén. Az addigi 24 darab 9600 kbps-os modem 100 darab 28,8 kbps-os modemre cserélték, illetve a korábbi 64 kbit/s sebességű bérlet vonalat 256 kbit/s sebességű vonallal bővítették.

3. A CompuServe home page a Microsoft Internet Explorer böngészővel
4. Az Our World világában minden CompuServe-tag készíthet magának home page-et
5. Az opciókban beállíthatjuk a lehetséges és a már használt kapcsolatok színeit

Fekete fehéráru

Lopni bűn – tartja a közgondolkodás, ám mindjárt enyhébben fogalmazzunk, ha nem elveszünk, hanem „csak” lemásolunk valamit. Szerzőnk a közzelmuvelt eseményei kapcsán a szoftveralkalmazkodásról ad helyzetjelentést.

A közvélemény máig nem vett tudomást arról, hogy a szoftvert – éppúgy, mint az irodalmi vagy a zenei műveket – szerzői jogok védik. Ha valakinek szüksége van egy programra, egyszerűen lemásolja és használja. Ez pedig milliárdokkal kurtítja meg a szoftvercégek bevételeit – állítják az érdekeltek. Az igazság persze valahol félúton lehet: az elmaradt bevételek később, amikor a szoftvert már szelvében-hosszában ismerik és szeretik, bőségesen megtérülnek.

A magyarországi szoftverpiacot nem szokták a jők között emlegetni. Egyes felmérések szerint a használatban levő szoftverek 80 százaléka nem jogtiszt, időnként még a nagy felhasználók zöme is „félrelép”, ha nem is nagyon, de legalább egy Norton Commander erejéig. Ez az arány a nyugati országokban 50 százalék alatt van (ami még mindig elgondolkodtatóan magas). Távol-Kelet egyes országaiban pedig kerekén 100 százalék, ami azt jelenti, hogy arrafelé nemigen hallottak még a copyrightról.

A jogászok alighanem még sokáig elvitákoznak azon, hogy mit is nevezzenek szoftverlopásnak. Nyilván másként kell elbí-

rálni, ha csak azért másolunk le egy szoftvert, hogy kipróbáljuk, mint azt, ha így akarjuk gépesíteni egy iroda ügyvitelét.

A professzionális felhasználóktól joggal várható el, hogy legális szoftverrel dolgozzanak, ám a tények mást mutatnak. Az AutoCAD regisztrált felhasználóinak a száma 4500 Magyarországon, miközben legalább 15-20 ezren használják a programot. Az iparág teljes vesztesége 15 milliárd forintra becsülhető, s az operációs rendszereket is beleszámítva ez az összeg ennél is nagyobb. Még a különféle „jogtisztogatási” akciók (például az AutoCAD nagyvásárlói programja) és egyéb kedvezmények sem mindig hozzák meg a kívánt eredményt. A csillagászati összeg persze becslés, amely azon a feltevéseken alapul, hogy Magyarországon ma 470-500 ezer PC van, és átlagosan 3-4 alkalmazás fut mindegyikén.

A közelmúltban volt néhány „ügy”, amely újból ráirányította a figyelmet a jogtisztaság kérdésére. Ezekben kezdeményező szerepet játszott a BSA (Business Software Alliance) nevű szervezet, helyesebben annak magyarországi irodája.

A BSA 1989-ben alakult az Egyesült Államokban, magyarországi szekciója pedig 1994 elején kezdte meg működését. Valójában egy érdekszövetségről van szó, amely igyekszik megvédeni tagjai üzleti érdekeit. A tagok között ott van például a Microsoft, az Autodesk, a Novell, az Adobe, az Apple és több más világcég, ám hiányzik közülük az IBM és a Lotus. A BSA oktat, nevel, tájékoztat, s ha kell, a hatóságok (rendőrség, APEH, VPOP, Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség stb.) segítségét is igénybe veszi.

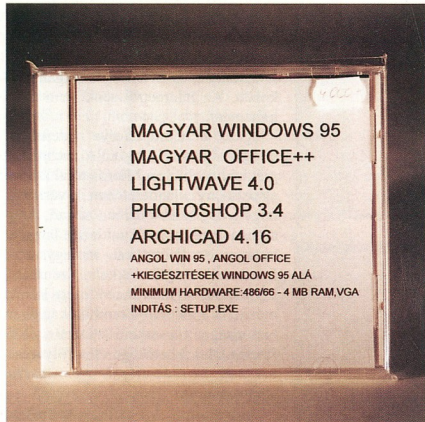
A BSA 1995-ben, egy győri eset kapcsán hallatott magáról először. Itt sikerült lecsapnia egy illegális forgalmazóra, akinek az üzletkörében 49 helyen tartottak házkutatást. Nem is eredménytelenül. Más kérdés, hogy az ügy azóta is az ügyészségen pihen.

Amióta a számítógépes programok nemcsak floppy, hanem CD-lemezen is forgalomba kerülnek, „divatba” jött a CD-k hamisítása. A hamisítók elleni első fellépésre 1996-ig kellett várni. A részleteket *Klíma Dénes*től, az *Automex* kereskedelmi igazgatójától tudtuk meg.

A CD-lemezek hamisításában a tavaly őszi *Compfair* jelentette a fordulópontot, amikor néhány malajziai illetékes „üzletember” tiszteletét tette a vásáron, és felmérte, kik foglalkoznak ma Magyarországon multimédiával és CD-lemezek forgalmazásával.

Malajziáról tudni kell, hogy ebben az országban nagy mennyiségben gyártanak hamis CD-ket. Egész gépsorokat állítottak be erre a célra. Még a borítót is hamisítják, olyan ügyesen, hogy szinte lehetetlen megkülönböztetni az eredetitől (mint ahogyan a lemezt is). Az egyetlen – azonnal felismerhető – különbség az, hogy a hamisítványon csak egy négyjegyű számot (például az 1177-et) lehet látni, a gyár azonosító számát viszont nem, amelynek pedig rajta kell lennie valamennyi eredeti lemezen.

Ezt a CD-t egy bolhapiacra vettük négyezer forintért. A „rangos kollekcio” tanúsítja, hogy immár hazai szoftvergyártók is feliratoltak a kárvalóttak listájára

Sok gyártó ezért saját, hologramos azonosító emblémákat nyom a termékek dobozaira, s azokat sűrűn változtatja és reklámozza. A Microsoft éppen a közelmúltban hirdett új emblémát.

Az is malajziai specialitás, hogy ebben az országban semmit nem lehet tenni a hamisítók ellen, mivel hiányoznak a szerzői jogi törvények. Ez felettébb különös, hiszen a többi ázsiai országban mindenütt büntetőndó a illegális tevékenység.

A malajziaiak a vásárt követően felkeresték az összes magyarországi CD-forgalmazót, és 12 dolláros egységáron kínáltak fel olyan lemezeket, amelyekben – többek között – rajta volt a Windows 95, az AutoCAD, a 3D Studio és még sok más szoftver, több százezer forint összértékben.

A nagyobb cégek természetesen kapásból visszautasították az ajánlatot, mert ha később bármi törvénytelenység kiderül, oda a jó hír. A kisebb cégek közül azonban akadt nyolc-tíz, amely – nem akarván elszalasztani a kínálóok alkalmát – 12 dolláros egységáron megvette azokat a CD-ket, amelyeket a legális forgalmazók legfeljebb 40-ért kaphattak meg. Mindennek tetéjébe 5-6 ezer forintért árulták a CD-ket, 3-4 ezer forinttal olcsóbban, mint a legális konkurencia, s még így is busás hasznot zsebeltek be.

Mindezt megskollalva a *Mixim*, az *Automex* és még néhány másik forgalmazó elhatározta, hogy felépít az üzletükkel rontó praktikák ellen. Írtak egy felszólító levelet valamennyi érintett cégnek, ezenkívül személyesen is felkeresték őket azokkal, hogy ha nem változtatnak üzleti magatartásukon, feljelentik őket. A fellépés eredményes volt, egy-két cég azonban nem hátrált meg, őket tehát feljelentették. A rendőrség azt tette, amit ilyenkor tenni szokott: elkobozta mindenüket – szoftvert, hardvert –, és bezáratta a céget.

A siker nem bizonyult tartósnak. Az egyik számítástechnikai magazin továbbra is egyre-másra jelentek meg az olcsó CD-ket reklámozó hirdetések. A hirdető cég végül elkövetett egy fatális hibát. A tavaszi *IFABO*-n árusítani kezdte a hamis CD-ket. A turpiság nem maradt titokban, ment is az újabb feljelentés a rendőrségre, amely azonnal bezáratta a standot, és elkobozta a teljes árumennyiséget. Az ügyből természetesen nagy botrány kerekedett, a sajtó is bő terjedelemben foglalkozott vele.

Már éppen lezárult volna a standügy, amikor a rendőrség olyan „fülest” kapott, hogy nem ártana szétnézni a cég boltjában sem. A házkutatás során sok minden kiderült. Az még csak hagyján, hogy a boltban nem volt pénztárgép, az eladó pedig nem volt állományban, de előkerült 470 tétel, amelyről megbizonyosodott, hogy mind egy szálig hamis. A rendőrségi Golf dugig megtelt.

Azóta más cég is feljelentést tett az érintett kft. ellen, hogy nagyobb nyomatókat adjon az ügynek, egyúttal ismervé a magyar bírósági ítélezési gyakorlatot, amely szerint egy feljelentés még nem feljelentés. A rendőrség természetesen azóta is vizsgálódik, ki tudja, még meddig.

A kft.-nek befellegzett, ám mit ad isten: az üzlet azóta is virágzik, csak más név alatt, ám ugyanazokkal a szereplőkkel.

A hamis CD-kkel kapcsolatban a BSA is megteszi, amit lehet, például próbavásárlásokkal ellenőrzi a boltokat, de természetesen csakis a szövetséget alkotó cégek termékeivel foglalkozik.

A magyarországi CD-piac – az említett akció után – tisztábbnak tűnik, mint valaha. Most is akadnak hamis CD-k, de részesedések alig éri el az 1-2 százalékot. Még nem is olyan régen, a tavalyi Compair és az idei IFABO közötti fél évben a hamis CD-k aránya elérte, sőt meghaladta az 50 (!) százalékot, Magyarán minden második forgalomba került CD hamis volt.

A CD-íróval készített másolat más elbírálás alá esik, hiszen itt az esetek többségében nem hamisításról, hanem archíválásról van szó. Ezt megakadályozni aligha lehet, hiszen a CD-írók ára már annyira lecsökkent, hogy ezek a készülékek az otthoni felhasználók számára is elérhetőek.

Ezzel függ össze, hogy hirtelen megnőtt a kereslet az írható CD-lemezek iránt. Ezekből volt is bőven mindaddig, amíg a rendőrség tavaly le nem fűlt három szürke importőrt, aminek azután az lett az eredménye, hogy egész nyáron alig lehetett hozzájutni írható CD-hez, és a vásárlók 2000 forintot is hajlandók voltak megadni egy lemezért. A helyzet azóta normalizálódott, és az írható CD-k ára újból lefelé tart.

A magyarországi CD-piac nagyságáról nehéz pontos képet alkotni. Annyi azonban bizonyos, hogy gyorsan növekvő piacról van szó, amelyért már érdemes harcba szállni. Tavaly óta a forgalom megháromszorozódott – tudtuk meg az Automextől –, aminek nyilvánvalóan nem az az oka, hogy az emberek hirtelen meggazdagodtak, hanem az, hogy aránylag rövid idő alatt ugrászerűen megnőtt a használatban levő CD-meghajtók száma. Olyan CD-kiadványok is akadnak már, amelyekből ezres tételeket lehet eladni pár hónap alatt. Ez pedig már a külföldi kiadókat is mozgósíthatja.

Az illegális szoftverkereskedelem kedvelt helyszíne néme-lyik budapesti bolhapiac (Újpest, Pecska). Ezt persze a hatóság is tudja, ezért az árusok szépen lassan taktikát változtattak. Most már nem teszik ki az árut közszemlére, hanem előbb jól megnézik, hogy ki a vásárló, azután pedig csak annyit mondanak, hogy majd esetleg felhívják az illetőt. Egyszóval ott is megjelent már a profizmus.

Az utolsó eredményes akciója 1994-ben, a Pecsában került sor, amikor is a rendőrség 20 ezer lemezt foglalt le, 50 millió forint értékű szoftvertartalommal, és több mint 10 illegális forgalmazót csíptek el. Mondanunk sem kell, hogy ez az ügy sem zárult még le.

Az ügyességi és rendőrségi huzavona ellenére az illegálitási arány évről évre csökken. Míg 1993 végén a lopott szoftverek aránya 87 százalék volt, addig 1996 elejére ez 80 százalékra apadt, 1996 végére pedig 75 százalékra csökkenthet.

B. F.

Pénzhamisítás

Zsebben hordott műre

Az elmúlt hónapokban világszerte számos új, abszolút biztonságosnak kikiáltott bankjegyet hoztak forgalomba. Immár nem csupán grafikai, hanem egyben technikai „műremekeket”. Ám a hamisítók is mind felkészültebbek, s a versenynek alighanem majd csak az elektronikus pénzforgalom egyeduralma vet véget.

Meglehet, a technika fejlődése pecsételi majd meg a készpénz sorsát. A másolóberendezések tökéletesedése egyre újabb akadályok kifundálására készíti a bankjegyek előállítását. A bankjegyek, ha úgy tetszik, hovatovább „multimédia” produktumok. A multimédia azonban e téren valójában egy – a hamisítványok felismerését segítő – CD-kiadványban vagy hálózati szolgáltatásban juthatna igazán hasznos szerephez.

A bankjegyek mindig különleges nyomdatechnikával készültek. Tervezzük arra törekedtek, hogy a beépített bonyolult biztonsági jegyek reprodukálására csak az eredeti kibocsátó nyomda legyen képes. A szakadatlan technikai versenytütből azonban minden meglepetésre fel kell készülni – még arra is, hogy olykor politikai megfontolásokból *állami intézmények* adják a fejüket pénzhamisításra. A számos történelmi példa közül csak egy: a III. Birodalom vezetői a második világháború alatt munkára kényszerített szakembereket felvásárolva, nagyüzemi módszerekkel hamisítottak nagy mennyiségű dollárt és angol fontot.

Egy bankjegy utánzásakor a hamisítóknak több védelmi rendszert kell lekiúzniuk. Az első fontos védelem a papír minősége, pontosabban az a – titkos recept alapján készülő – alapanyag, amelyet az egyszerűség kedvéért *bankjegypapírnak* neveznek.

A speciális recepten kívül is tartalmazhat a papír több érdekes biztonsági elemet. Az egyik például a vízjegy. Egy mai német márka valamelyik papír címletét a fény felé tartva a fehér részen – az úgynevezett szelvényen – átnézetben egy részletűs, *grafikai minőségű vízjelet* láthatunk.

Az amerikai bankjegyek papírja UV- (ultraviola) fény alatt világító szálakat tartalmaz. Ez még sajnos nem alkalmas elektronikus azonosításra. Ellentétben a papír anyagában található sokrétegű biztonsági szállal, amelyet a laikusok fémszálnak neveznek. Ezen a német márka esetében mikroírással – azaz egy milliméteresnél kisebb írásmagassággal – tüntetik fel a címletet. E száznak ezenkívül is lehet néhány nem publikált tulajdonsága, például hogy egyes szakaszait mágnesezhetők, mások nem.

A másik védelmi vonal a *nyomdafesték*. A korábbi fénymásolók ellen kiválóan alkalmazhatták az úgynevezett frissnyomást, amelynél a szín folyamatosan úszik át egy másikba. A digitálisó berendezések ugyanis a folyamatos színátmenetekkel bírkóznak meg a legnehezebben. Ugyanakkor speciális tulajdonságú festékeket is felhasználhatnak a kép vagy a kép egy részének előállítására. A speciális részek lehetnek a látható kép darabjai, de lehetnek egészen más ábrák is.

A márkán és a guldenen nagy képrészleteket nyomtak UV-hatásra világító festékkel. Ha pedig UV-fényt alatt megnézzük a jelenleg használatos magyar útlevelet, annak *minden második oldalpárján a Szózat első négy sorának kontóját* látjuk. Mégpedig egy apró hibával, ami szintén az okmány biztonsági rendszerének része.

Az UV-fény hatására világító festék már úgy használható, mint a bankjegy egyik elektronikus azonosítója. Ha ugyanis a pénzváltó automata megvilágítja a bankjegyet egy adott hullámhosszúságú fénnyel, akkor az egy pontosan definiálható részen szűrőkkel jól elkülöníthető fénnyel válaszolhat.

Egyes bankjegyek vagy okmányok esetében a papír is bocsáthat ki fehér vagy színes fényt a bankjegvizsgáló lámpa fényében. Magyarországon a BKV jegyei is ilyen festékekkel készülnek, miként egyes bankjegyek címleteinek sorszáma is világít az UV-lámpa alatt.

A vasoxidot tartalmazó festékekben ugyancsak kihasználható a mágnéses tulajdonság. Ezt a trikköt a régi dollármal vetették be. Megfelelő detektorral ez nagyon jól kimutatható, ráadásul megnehezítette a fénymásolós hamisítók dolgát is.

A bankjegy és az úgynevezett biztonsági okmányok – a személyi igazolvány, az útlevel, a hitelkártya stb. – azonosító

Bankjegyek

jegyeit több csoportba sorolhatjuk. Ezek egy részéről a nagyközönséget is tájékoztatják, plakátokon és más kiadványokon minden civilizált ország publikálja bel- és külföldön. Az azonosítók másik részét már csak szűkebb körben mutatják be – például a bankok szakembereinek. Végül ezen jegyek közül néhány egyenesen államtitok.

Akkor lehet azonosnak, hitelesnek tekinteni egy bankjegyet, ha az mindenben megegyezik a mintával. Magyarországon a hatósági eljárások során a *Magyar Nemzeti Bank Emissziós Főosztályának Vizsgálólaboratóriuma* ellenőrzi a bankjegyeket, ahol minden szükséges információ és eszköz megvan a bankjegyek azonosításához. Ha kell, a nagyon jó hamisítványok vizsgálatához a magyar büntügyi szakemberek igénybe vehetik az *Interpol*, s rajta keresztül a kibocsátó bankok hasonló laboratóriumainak segítségét is.

Ha egy sztereo mikroszkóppal közelről megnézzük a bankjegyeket, kiderül, hogy ezek kis grafikai remekművek. A fénymásolást akadályozó sok finom vonal, árnyalat mellett néhány nagyon érdekes biztonsági megoldással is találkozhatunk. Az egyik a már említett, milliméter alatti írásmagasságú mikroírás. Ha nem sajnáljuk rá az időt, akkor hosszas tanulmányozás után néhány pénzemen esetében bizonyos betű-, illetve sajtóhibaszűrő „tévedésekre” figyelhetünk fel. Ilyen például a magyar útlevelemben a Köztársaság szóban a K betű eltérő betűtípus és a talp hiánya. Példa arra, hogy merre lehet keresgélni a nem publikált azonosítókat...

A bankjegyeket különösen precíz, ezredmilliméteres tűréssel nyomdatechnikával állítják elő. Ezt a precizitást a legtöbb nyomdai rendszer a bankjegy grafikai ellenőrző elemeiben is hangsúlyozza. Az ilyen bankjegyeknek van olyan része, ahol a két oldal nyomata átvilágítva egymás kiegészítője, s már minimális elcsúszás is olyan jól látható a fény felé fordítva, mintha a vízjel hiányozna. Az ilyesfajta „beépített” védelem manapság azért különösen fontos, mert az egyre tökéletesebb fénymásolatokkal immár az eredetihöz megévezésig hasonló duplikátumok készíthetők.

Akadályverseny

Bankárkörökben nem véletlenül nézik ferde szemmel a színes fénymások fejlesztésének eredményeit. Eleinte azért küzdöttek, hogy tudatosan lerontásuk az első színes fénymások és a nyomdai szinbontó berendezések selektivitását. Ami azonban csak ideig-óráig váltotta a hamisítók ellen, mert hamarosan megjelentek azok a tájváni cégek, amelyek a legkevésbé sem törődtek az effajta korlátozóakkal.

A következő lépés a digitális elektronikába épített védelem volt. Ha az elektronika a másolódon anyagban felfedezte a nemzetközi szabványokban leírt bankjegyek színösszeállítását, akkor túlexponálta a képet. (Próbáljon meg valaki ily módon például egy ezerforintost lemásolni!) Ez sem bizonyult túl hatásosnak, ugyanis hamar megfejtették a trükköt, s kiiktatták az elektronikus védelmeket. Egyébként nem is volt nehéz átjárni a primitív elektronika csészé; elég volt a bankjegy mellé egy márkásan eltérő színű képet elhelyezni.

A legújabb rendszerek *mikroírás*sal rejtik a készülék egyedi azonosító kódját a másolt képhe. Állítólag már ez ellen is megvan az ellenszer. Vannak kezdeményezések, amelyek szerint újra engedélyhez kötnék a színes fénymásoló gépek tartását és használatát, ám az ilyesfajta tiltások hatásossága felett is már régen eljárt az idő.

A technikai akadályok miatt még meglehetősen ritkák a bankjegyeket nagy biztonsággal felismerő automaták. Ezek is elsősorban csak az újabb generációs biztonsági elemeket tartalmazó bankjegyeket ismerik fel. Az egymástól eltérő biztonsági megoldásokat felsorakoztató pénzek – mint a jelenlegi forintos bankok – azonban alaposan megnehezítik e készülékek használatát. Ezt mindenki tapasztalhatja, aki Bécsben utcai automatánál akar forintot beváltani.

A világ egyik legszebb és legdrágább grafikai kiadványát az *Interpol* jelenti meg, amelyet minden pénzváltó helynek és banknak kötelességszerűen meg kell rendelnie. A kiadvány nagytíva, színes képekkel mutatja be az eredeti bankjegyek ismertetőjegyeit.

A banki elektronizálás új kihívást is jelent a szakemberek számára, hiszen ez a képzélfelgató bankjegyautomatákban egyértelműen felismerhető, új bankjegyek kibocsátását követeli meg. Ennek a törekvésnek a jegyében az egyes országok az évezred fordulójára folyamatosan lecserélik a forgalomban lévő bankjegyekészletüket új, a technika jelenlegi állásának megfelelő bankokra. Így tesz a közeljövőben Magyarország is. Az Egyesült Államok már megkezdte a hamisítók között túlságosan népszerű százdolláros cseréjét.

Az új bankjegyeken az említett grafikai megoldások mellett helyet kapnak a korszerű technika elemei is. A legújabb kibocsátási osztrák bankjegyeken már *hologram* is található, ami jelentősen megnehezíti a „hokedliveszők” munkáját. A legújabb fejlesztések szerint – állítólag – úgynevezett passzív mikrochipek építenének a papír anyagába, amely egy rádiójele adott kóddal válaszol.

Azaz az elektronika betér a pénzvilágba. De ahhoz, hogy a pénzhamisítások mértéke csökkenjen, a hiteles bankok felismerési jegyeinek széles körű ismertetése lenne szükséges. Erre pedig mi lehetne alkalmasabb egy multimédia bemutatónál.

COMFORT

Irodai: 1182 Budapest, Hargita tér 14-15. Telefon: 294-2050 Fax: 294-2052 (Audiotext)

SZOLGÁLTATÓ, KERESKEDELMI ÉS FEJLESZTŐ KFT. Szaküzlet: 1095. Budapest Mester u. 57. Telefon: 216-0050 Fax/Audiotext: 216-0051

USRobotics

The Intelligent Choice in Information Access

SPORTSTER V. 34 ADAT/FAX/HANG MODEM

INTERNET BOLT:

<http://www.comfort.hu>

Email: COMFORT@COMFORT.HU

COMTONE: 2942052

* V 34, 28800 BPS

- * Személyes hang postafiókok
- * Fax információk távoli lekérése
- * Fax továbbküldés
- * 5 év garancia
- * Hírközlési Felügyelet által engedélyezett

Az első magyar

SZÁMÍTÁSTECHNIKAI LEXIKON 10 kötetben

A korszerű műveltséghez ma már szorosan hozzátartozik, az informatikai tájékozottság, s a lexikonok között is ott a helye a számítástechnikai lexikonoknak. A tíz kötet igen rövid idő, két esztendő alatt elkészül. 1996 novemberig három kötet jelenik meg.

A lexikonok magas színvonalát az ELTE tanári és a nemzetközileg is élvonalbeliszakemberek tudása garantálja.

A lexikon kötetének ára 2300 Ft.
Előfizetőnek 1900 Ft.

A megrendelőlap visszaküldésével és 2000 Ft befizetésével (a kiadó által küldött csekken) máris előfizetője lehet a sorozatnak.

Az előleget az 1996-ban megjelenő három kötet kedvezményes vételárába számítjuk be.

1996. novemberig megjelenik:
Az alapok • Windows és hálózat

- Windows/Excel
- 1998 közepéig folyamatosan megjelenik:
Operációs rendszerek
- Adatbázis kezelők
- Programozási alapok
- Hardver
- Pascal nyelv
- C nyelv • Grafikus rendszerek

Megrendelését feladhatja:
Levélben: Kossuth Könyvkiadó,
1043 Budapest, Csányi L. u. 36.
Faxon: 370-0602
Telefonon: 370-0610

DynaDesigner

For Windows

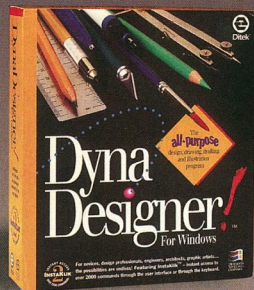
2 D és 3D számítógépes tervező
és rajzoló program

Építészeti, gépészeti, áramkört,
szervezési, grafikus,
térképészeti, stb. tervezés, betűvágás.
DXF, Postscript, EPS, DEF, IGES,
Windows Metafile, stb.

Minimális hardverigény:

PC 386, 4 MByte RAM,
Mat. cooprocessor

Ára: 49 900,- Ft + ÁFA

DynaCADD gépkönyv: 5 000,- + ÁFA

Elemkönyvtárak,
elektrotechnika, építészeti, gépészeti
(8900 Ft - 12900 Ft)

Képviselet:
Vizió, 4D CAD Stúdió

1125 Budapest XII.,
Patkó utca 13.

Telefon/Fax: 175-8375

Audio-CD-k

Testközelben

Audio-CD-lejátszónkba ezúttal olyan lemezeket helyeztünk, amelyek világhírű előadóit az elmúlt időszakban testközelből is láthatuk, vagy hamarosan láthatjuk a hazai koncertszínpadokon.

Igazán örvendetes, hogy a pop-rock-jazz nagyjainak koncert-térképén ma már megtalálható Budapest is. Egy belépő ára persze meghaladja egy CD-lemez árát, ám ha valaki tud és akar is fizetni a helyszíni élményért, akkor ott a helye a Népszínház, a Budapest Sportszínház vagy a Kisstadion nézőterén. A lemez későbbi meghallgatásakor pedig mindannyiszor felidézheti a koncerthangulatot. Másfelől persze az ezüstkorong pótolhatja is az élőzene elszalasztott varázsát.

Az örökifjú rocknagyszony, **A Tina Turner** a legvadabb álmainkat váltja valóra, amikor megajándékoz bennünket legújabb, egy óras, Londonban rögzített albumával, amely a *Wildest Dreams* címet kapta. Bár a címadó lírai szerzemény igazi érzelmes-soulós-tínás felvétel, egyelőre még nem a rádióállomások és -hallgatók kedvence. Talán így a jobb, maradjon csemege, üdítő meglepetés azoknak, akik nem sajnálják a pénzt az ezüstkorongba préselt Tina-varázslatért.

A lemez előhírnökéként már megismertük az új **James Bond** filmből *Sonny Bono (U2)* dalát, a *Goldeneye-t*, amely szerkesztésében, stílusában valamelyest eltér a Tinára jellemző rhythm and blues alapokra épülő soulós hangzástól. Attól, amit a címadó szerzemény mellett a *Something Beautiful Remains* című „esős nap hangulati” dalban, a *Thief of Hearts*ban, az *Unfinished Sympathy*ben vagy a *Pet Shop Boys* fiúk fénykezelt *Confidential*ban hallhatunk. Mellettük az *On Silent Wings* balladában további vendégművészként felfedezhetjük *Stinget* is, aki itt tőle szokatlan, lágy, bűgő hangon énekel duettet Tinával.

Az énekesnő – gyakran kórossal kísért – hangja változatlanul tiszta, erőteljes, olykor öblös, néha „kiabálós”, ám soha nem erőltetett. Ez a hang azonban mégis tud lágy, érzelmgazdag is lenni. A számkor hangszerezése továbbra is telt hangzást ad. A szimfonikus háttérrel jelentősen színtelítő zatorerőd nem válik túlhangsúlyossá, eközben viszont a kíséretben, a háttérben, a ritmusgitarának, a doboknak továbbra is meghatározó a szerepe.

Hét év után ismét egy remek szólóalbum született. Már csak az a kérdés, meddig bírja a hajátst a stúdióban és a koncertszínpadokon a most 58 éves Tina?

(*Tina Turner*ről bővebben, bővebben lemezmellékletünkön láthat, hallhat, olvashat!)

A pop királyának nevezik, élő legendának tartják a 38 éves **Michael Jackson**, aki lapzártánk idején töltötte meg rajongóival a Népszínház arénáját. Amikor a lézer tagolatni kezdi Jackson korongját, kivételesen próbáljuk meg elfelejteni a külsőeket: a feketéből fehérre átváltozott figurát, a hatalmas színpadképet, a körülötte zajló cirkuszt, s koncentrálnunk csak a hangfalakból áradó muzsikára. Nem nehéz megtennünk ezt eddigi utolsó, *HIStory* című dupla lemezével, mely részben egy popszári életpályáját összefoglaló kiadvány, részben egy vadonatúj hangzású album, amelyben nem kevesebb 148 perc zene hallható!

A Jackson-alakot ábrázoló első aranyszínű korong 71(!) perce igazi Michael Jackson-történelem. Az 1979-es *Off The Wall* szólóalbumtól az 1991-es *Dangerous* lemezéig tizenöt sláger digitálisan újakevert változatát tartalmazza a *Rock With You*-tól a *Thriller*en, a *Beat Inen*, a *Baden* át a *Remember The Time*, a *Heal The World* című híres felvételekig.

A második „aranyos” lemezen az énekes tizenöt új felvétel lepte meg tavaly a világot, a legváltozatosabb műfajokban. Akad közöttük soulós-ropes dal (*This Time Around*), káfofonikus duett testvéreivel, Janettel (*Scream*), film-betét-dal (*Childhood*, a Szabadújságok ki Willit 2. részéből), sajátos zenei feldolgozás (a *Come Together* a *Beatlestől*, a *Smile Chaplinitől*) s egy gyönyörű ballada (*Earth Song*).

A Jackson-jelenséget lehet szeretni és nem szeretni. De ha csak a zenére figyelünk, és hagyjuk magunkat sodródni e két és fél óra muzsikával, aligha tudunk ellenállni a varázslatnak. A tehetséges művész, elsősorban a kemény dob- és basszus-ritmusalapra építkezve, dallamos szerzeményeivel, báronys, rezgő, ha kell, kissé rekedtes hangjával egységessé s egyben jól fogszfathatóvá teszi a dalokat. Szólóénekét olykor saját maga rá-énekelte kórusháttérrel festi alá, kísérőhangja (a jellegzetes kurjantásokkal) szinte mintha önálló hangszerként szólalna meg a háttérben. E varázslathoz társulhat azután élőben, testközelben, fergeteges tánca, szuggesztív ereje.

Nemrég nemcsak a pop-rock, hanem a jazz, a jazz-rock barátainak is hevesebben verhetett a szíve, amikor meghallották, hogy a basszusgitáros **Stanley Clarke**, a gitáros **Al Di Meola** és a hegedűs **Jean-Luc Ponty** közös lemezt adott ki, s főként hogy egyik koncertállomásuk helyszínéül Buda-

pestet választották. E három zeneészóriás megannyi formációban és szólistaként már tucatnyi lemezt jelentetett meg, és kiváló muzsikájukat nemcsak a vájt fülfék kedvelik: a rockzene híveinek táborából is milliókat tudtak megnyerni műveiknek.

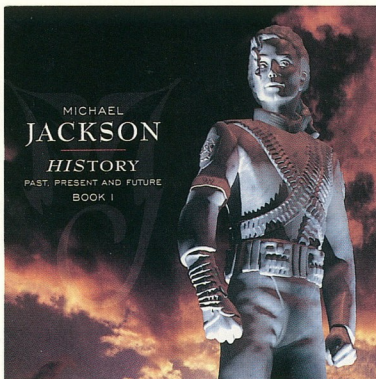
Hármas közül *Al Di Meola* a legfiatalabb – és talán a legnépszerűbb –, akit húszévesen kapott számyra a világhír, amikor 1974-től bő két éven át zenélhetett együtt a *Return To Forever* csapatában *Chick Coreával*, *Stanley Clarke*-kal és *Lenny White*-tal. A hetvenes évek második felében azután évente, majd a nyolcvanas években két évente jelentette meg sorra remek jazz-rock albumait.

A 45 éves *Stanley Clarke* a hegedűt, majd a csellót és a nagybőgőt cserélte fel a basszusgitárral. Tizenévesen még a popzene vonzotta, majd az akusztikus jazz. A *Return To Forever*ben azonban már ráérzett az elektromos basszusgitarára, a később tehetségét már az ő nevével fémjelzett lemezeiken csillogtatta. Jellegzetessége volt, hogy a zene ritmusát erőteljes ütésekkal is hangsúlyozta gitárján. A nyolcvanas évek első felében a billentyűs *George Duke*-kal folytatta a muzsikálást. Majd következtek az újabb szólóalbumok, sőt filmzenék is (az ő nevéhez fűződik például *Az 57-es utas* című akciófilm kísérőzeneje).

Az 56 éves *Jean-Luc Ponty* hegedűtanár papája és zongoratanár mamája révén a zene bővületében nőtt fel, s már kiskorában megtanult hegedülni, zongorázni, klarinézni, szaxofonozni. A klasszikus zene mellett a jazz vonzotta, s a sok hangszer közül, meglepetésre, éppen a hegedűt választotta érzelmei kifejezésére. Játszott együtt *Frank Zappával*, *George Duke*-kal, a *Mahavishnu* zenekarral, s rendszeresen adta ki jazz-rock indíttatású albumait. Az 1984-es *Open Mind* lemezéhez *Chick Coreát* és *George Bensont* hívta meg vendégmuzsikusknak.

A három sztár sikereiben gazdag pályafutásának különleges állomása volt e nagy találkozás. Tavaly áprilisban bezárkóztak egy Los Angeles-i stúdióba, nem vittek magukkal mást, mint egy-egy szál gitárt és egy hegedűt. Erősítőre sem volt szükség, mindhárom akusztikus hangszeren játszották el saját szerzeményeiket.

Hangulatos, előkelő és különleges klubzene szól a *The Rite of Strings* címmel megszületett CD-n, amelyben a zenészek megkülönböztetett figyelemmel figyeltek egymás játéka iránt. Kellő alázattal kísérik egymást – olykor

Clarke basszusjátékát is *Al Di Meola*, akinek latinos gitárstílusa meghatározó szerzeményeiben.

A kilenc kompozíció közül hármat ő jegyezte, hármat *Ponty*, hármat pedig *Clarke* – utóbbiak közül egyet (a *John Coltrane*-nek dedikált *Song To John*) közösen *Chick Coreával*. A két gitáros egyéni hangon egészíti ki a műfajban máig ritkaságnak számító lendületes és virtuóz hegedűjáték.

Ötvenöt perc remek muzsika – ínyenceknek. Akiknek nagy része természetesen ott volt tavaly év végén e sztárkoncertjén, a Budapest Sportcsarnokban.

Valahányszor lemezejátszóinkra helyezzük egy-egy nagy jazzgitáros korongját, nem múló haláluk után, hanem a zenei örökségükre, akik valahol az Ibériai-félszigeten megépítették az első, akkor még négyhúros hangszerüket, amelyek később gitár néven indultak a zene világának meghódítására. Csak évszázadok múlva alakult ki a mai hangszer hathúros változata, amely azután első-sorban portugál, spanyol és francia mestereknek köszönhetően nyert teret a zeneirodalomban, hogy a kezdeti „banjo-korszak” után, végleg teret hódítson a jazzben.

Freddie Green négy évtized alatt még egyszer sem szólított, a nagy átörös a *Charlie Christian*- és *Django Reinhardt*-súlyú művészek dicsősége. Ma a legkülönbözőbb jazzgitárosok léteznek egymás mellett, igaz, néha fényérvényi távolságon (gondoljunk például a *Pat Metheny*-és mondjuk *James Blood Ulmer* stílus közötti különbségre!).

Az 1980-as esztendő azonban – s ebben ízléstől, iskolától függetlenül majd minden zenész és gitárszakértő egyetért – határkő a modern jazzgitározás történetében. Lemezre veszik a *Friday Night in San Francisco* című koncertet, *John McLaughlin*, *Al Di Meola* és *Paco de Lucia*, a koncertet három

virtuóz gitárművészének triófelvételét. Azóta *Paco de Luciad* nemcsak korunk egyik legvirtuózabb gitárosaként, hanem iskolateremtő egyéniségként is jegyzik. Bő másfél évtized alatt tíz lemezt adott ki saját néven, és húsz fölötti felvételrel volt „csak” közreműködő.

Mint azt a remek keresztmetszetet nyújtó *Antologia* című dupla CD is bizonyítja, *Lucia* az évek során hű maradt eredeti zenei elképzeléseihöz: továbbra is a sok évszázados múltira visszatekintő spanyol gitárkultúra megszállottja. Játékát nem ériintik közelről a diavallamok. Legszívesebben szólóban vagy gitárkísérettel dolgozik; a háttérben időnként megszö-

láló ütősök vagy vonósok csak zsenisítik az amúgy is teljes hangzást – igazából a hiányuk se tűnne fel.

Lucia hol temperamentumos, hol lírai játéka mindig teljes élmény. Amikor a hűrtartóhoz közel penget, ahol az acél feszeesebb, utánóztatlan metálhangzást ér el, de felejthetetlen a hanglyuk feletti játéka, meleg, bárosnyos soundja is (például az *Almoraimában*). A CD-n emellett megcsodálhatjuk különleges komponálóképességét, bár klasszikus feldolgozásai (*Manuel de Falla, Joaquín Rodrigo*) ugyancsak antológiadarabok lehetnének.

Paco de Lucia népszerűsége töretlen, bár a nyolcvanas évek „slágergítárosa” a jazzben kétségtelenül *Pat Metheny* volt. A *Lucia-féle* hispán hangzásvilág szűkebb zenehallgatói kör fantáziáját mozgatja meg, mint a könnyed, ugyanakkor igényesen hangszerelt *Metheny-felvételek*. Végigtekintve *Paco de Lucia* eddigi produkciói, továbbra is a bravúros technikájú kollégákkal, *John McLaughlin*nal és *Al Di Meolával* készített *Friday Night...* koncertalbum tűnik a komolyabb teljesítménynek. E lemez mérőföldkő, azelőtt soha nem hallhatott a közönség együtt, mindennemű kíséret nélkül három ilyen nagy gitárosgyűlésig.

Di Meola és Lucia mesteri tudásáé dicsérei a korong talán legsikerültebb felvétele, a két részből álló (*Mediterranean Sundance* és *Rio Ancho*) nyitó darab. A két művész olyan harmóniában gitározik, amire kevés példa akad a műfaj történetében. A lemez gondozói – talán épp a két virtuóz játékos zenei „párbaját” szem előtt tartva – azt is feltüntették a borítón, hogy az egyes darabokban kinek a játéka melyik hangfalunkon hallható.

A CD sztárja szédületes elektromosgitár-játékának köszönhetően *McLaughlin* volt (*Mahavishnu Orchestra*). Ő a *Short Tales of the Black Forest* című *Corea*-szerzeményben, valamint a *Guardian Angel* című saját darabjában jeleskedett a San Franciscói koncerten. Ekkor már nem a jazz-rockban rejlő lehetőségek izgatták az angol származású virtuózt.

A zenesztársadalom minden idők egyik legjobb gitárlemezének tartja a három gitároriás másfél évtizeddel ezelőtti friscói találkozását. Legújabb koncertkörítjük alkalomával a magyar fővárosban is fellépnek.

Tanulságos kíséret közvetlenül a *Friday Night...* után meghallgatni egy mai *Al Di Meola*-CD-t, vagy akár a korai híres zene-

kori *Al Di Meola*-lemezek valamelyikével vetni egybe a mai album hangvilágát, hangszerelését, zenei felfogását. Néha olyan a hallgató érzése, mintha két különböző gitárost hallana a hetvenes, illetve a kilencvenes évekbeli korongokon! A gitáros az arrangement-divatokra mindig is érzékeny zenész volt, aki hamar felmérte a gitárszintezátorban rejlő lehetőségeket, s már a nyolcvanas évekbeli lemezein nagy szerephez juttatta az új soundot (*Cielo e Terra*). Az is valószínű, hogy azokban az években gondosan tanulmányozta a népszerű *Metheny*-lemezek stílusát.

Legutóbbi CD-jén, az *Orange and Blue*-n igyekszik mindazt megvalósítani, aminek felfogásában egy korszerű gitárlemez jellemeznie kell. Ennek megfelelően elektromos és akusztikus hangszereket váltogat (így a Gibson gyár *Al Di Meoláról* elnevezett modelljét, valamint többfajta, 12 húros akusztikus gitár), s ehhez bőven kever szintetizátor-effekteket.

Pontosan tudja, hogy a mai jazz világára ritmuscentrikus: albumán egymást váltják a nagyszerűbbnél nagyszerűbb, a különböző modern zenekarokat (*Weather Report, Steps, Jan Garbarek Group*) megjárta dobosok. Rajtuk kívül néhány egzotikus ütöst is alkalmaz, akik a megfelelő helyeken például latin-oszba tudják fordítani egy dal hangzását.

Di Meola új lemeze azért mégsem valamiféle ritmusáradat, öncélú gitártechnikával vegyítve. A *Cyprus* című darab például lírai felvétel, amelyen *George Dalaras* szép énekhangját is megcsodálhatjuk. Vagy említhetnénk a sajnálatosan rövid lélegzetű *Ta'alina Chantot* is, amellyel *Al Di Meola* bármely világművész fesztiválon nagy sikert arathatna. Nem csupán *Conde Hermanos* klasszikusgitárjának varázslatos tónusainak, hanem az egzotikus hangú és nevű *Noának* köszönhetően, aki *Aziza Mustafa Zadeh* stílusában énekel.

A múlttal való kapcsolat sem szakadt meg mindenestül csak azért, mert a gitáros már más zenei világokban jár. Erre mutat jó példát az album egyik legviszafogottabb felvétele, a *Theme of the Mother Ship: Chick Corea*, a nagy tanító és *Di Meola* közös szerzeménye. Ismét felhangzik a ma már nem annyira divatos *Fender Rhodes* elektromos zongora, amelyet *Corea* és *Hancock* oly gyakran használt húsz évvel ezelőtt. A kulturált latin kíséretet *Gumbi Ortiz* kongajátéka és *Steve Gadd* moderato dobolása szolgáltatja.

Falus Tamás
Máté J. György

A rocknagyi Budapesten

Tina tánca

Tina Turner augusztus 21-én a Népstadionban adott remek hangulatú koncertet. Dalait papíron és CD-lemezen is felidézzük. Lemezmellékletünk videointerjúját az EMI engedélyével adjuk közre.

Május 3-án, Párizsban kezdődött Tina új európai koncertturnéja, amely a legújabb *James Bond* film címét viseli. Nem véletlenül, hiszen ő énekel a produkció betétdalát, a *Goldeneye*-t, amely múlt év végi premijere óta meghódította a sikerlistákat. A dal, amelyet a *U2* zenekar szájára, *Sonny Bono* írt, Tina új nagylemezén, a *Wildest Dreamer*s is megtalálható.

„Valójában én kértem meg Bonót, hogy írjon egy dalt *következő albumomra*” – emlékezik az énekesnő. Amikor Tina megkapta a felkérést, hogy énekelje el a tervezett *James Bond* produkció betétdalát, s ezt *Bono* megtudta, az énekes-dalszerző is egyetértett, hogy ezt márpedig csak ő írhatja meg, mivel annak idején *Ian Fleming* író jamaicai házánál, *Goldeneye*-nél volt nászútón. (E házban születtek meg a *Bond* regények.)

A Tennessee állambeli *Brownsville*-ben 1938. november 26-án született Tina Turner életörténétét jól ismerhetjük idehaza is a *Tina* (Tina: *What's Love Got To Do With It*, 1993) című játékfilmből, amely az énekesnő *Kurt Loder*rel közösen írt önéletrajzi regénye alapján készült.

Édesanyja a *Bullock* vezetéknevű mellé eredetileg az *Anna Mae* keresztnévet adta neki. Miután szülei elhagyták, Tinát nagymamája nevelte. Tizenéves korában St. Louisba költözött, ahol éjszakai szórakozóhelyeken énekel. Itt fedezte fel 1956-ban *Ike Turner* gitáros, aki zenekarában kezdetben háttérénekesként alkalmazta. Ám hamar ráérezett Tina kimagasló tehetségére, temperamentumosságára – és szépségére. Két év múlva ugyanis feleségül vette. Ettől kezdve *Ike & Tina Turner* néven léptek fel, mind sikeresebben. Lemezeket készítettek, s egész Amerika megismerte nevüket. A hatvanas évek végén, a hetvenes évek elején már a *Rolling Stonesszal* együtt turnézta.

1975-ben azután a házaspár szakmai és magánéleti egyaránt kettévált. Ez idő tájt vállalt szerepet *Tina Ken Russell* filmjében, a *Tommyban*, a

Who együttes rockoperájának filmadaptációjában: ő volt *Acid Queen*.

A nyolcvanas évek legelejére már-már elfeledték az énekesnőt (ekkorjárt járt először Budapesten). 1984-ben azonban ki-robbanó sikerrel tért vissza: a *Let's Stay Together* című szerzemény azonnal a legjobbak közé emelkedett Nagy-Britanniában, s az album, a *Private Dancer*, élén *Mark Knopfler* címadó dalával, sok millió példányban fogyott el az Egyesült Államokban is, majd szerte a világban. A *What's Love Got To Do With It* című ballada listavezető lett az Államokban, elnyerte az év lemeze díjat, az énekesnő pedig a legyöbbs női popelőadó kategóriájának Grammy-díját. Az ismét felfedezett sztár ekkor elfogadta az ausztrál filmrendező, *George Miller* felkérését, hogy *Mel Gibson* oldalán játssza el *Entropy* szerepét a *Mad Max 3.*-ban. Egyben elnékelte a film betétdalát (*We Don't Need Another Hero*), amely nagy nemzetközi siker lett. 1985-ben ott volt a *Live Aid* koncerten, ahol együtt énekelte szótársával a híres sorokat: *We Are The World, We Are The Children...*

Sikere azóta is töretlen. A *Simply The Best* 1991-es gyűjtemény albuma több mint 4 millió példányban kelt el. Videoklipjeinek gyűjteményei, koncertjeiről készült filmjei szép számmal fogytak műsoros videokazettán is. 1988-ban Rio de Janeiroban 180 ezer néző előtt lépett színpadra, amelynek felvételét a *Live Rio* videó őrzi. Két év múlva 90 ezer rajongója előtt koncertezett Barcelonában. Az erről az esteről készült koncertvideó címe: *Do You Want Some Action!* E turnéjával látogatott el másodszer is Budapestre, 1990 őszén.

Én, Tina címmel 1985-ben jelentette meg önéletrajzi regényét, amelyből *Brian Gibson* forgatott játékfilmet 1993-ban. Tina ebben a műben nem játszik, alakját *Angela Bassett* formálja meg, kitűnően. A színész *Michael Peters* koreográfus (a *Michael Jackson*: *Thriller* című videójának táncmesterével) tíz napon át semmi mást nem csinált, mint Tina Turner-videókat tanulmányozott. „*Angelának hozzá kellett szoknia az állandó táncoldáshoz*” – mesélte Tina Turner. „*Így eleinte csak összevissza táncoltunk, mindenféle különböző koreográfia nélkül. Jól tudtam, hogy Angela lába már nagyon fáj, bár ő ezt soha nem említette...*”

„*Valahogy úgy éreztem, hogy egyszerre minden összejön, mintha Tina szelleme belém költözött volna*” – emlékezett a közös próbákra és a forgatási napokra *Angela Bassett*.

Tina új, soul hangzású albuma is éppoly népszerű, mint a korábbiak. A *Goldeneye* után már siker a *Whatever You Want* és az *On Silent Wings* is. Dalt ezúttal sem írt, de a dalszerzésbe beleszólt. „*Az erőt venék magamon, lehet, hogy tudnék dal írni, de az hiszem, kicsit el vagyok kényeztetve, hiszen számom megírják helyetnem. Sőt, még rendelkezésre is dolgoznak nekem!*”

S hogy mi hajtja ma is Tina Turnert, a négygyermekes rocknagygasszonyt, aki hatvanadik életéhez közelédeve is fiatalos lendülettel száguld a színpadon és hódít hangjaival? „*Imádom új albumot készíteni, s várnai, milyen lesz annak fogadtatása*” – vallja be. „*Csak most há! istennek, jóval több időt tudok a saját dolgomnak szentelni, mint annak idején. Korábban egy hatalmas nagy kapkodásból állt az életem, de ezen szerencsére már túl vagyok. Most végre megtehetem azt, hogy leülök, s egyszerűen csak nézem az események folyását. És közben jól érzem magam.*”

F. T.

Tina Turner

Szólóalbumai:

WILDEST DREAMS (1996)
THE COLLECTED RECORDINGS: SIXTIES TO NINETIES (1994)
SIMPLY THE BEST (1991)
FOREIGN AFFAIR (1989)
TINA LIVE IN EUROPE (1988)
BREAK EVERY RULE (1986)
PRIVATE DANCER (1984)
Koncertvideói:
SIMPLY THE BEST (1991)
DO YOU WANT SOME ACTION – LIVE FROM BARCELONA (1990)
FOREIGN AFFAIR (1990-)
LIVE IN RIO (1988)

Filmjei:

TOMMY (1975) r.: Ken Russell
MAD MAX 3. (Mad Max 3. Beyond Thunderdome, 1985) r.: George Miller (Inter-video)
Róla szóló film:
TINA (Tina – What's Love Got To Do With It, 1993) r.: Brian Gibson (Buena Vista)

Nem panaszkodhatnak a filmbárátok, hiszen a CD-ROM-alkotók újabban igencsak elkényeztetik őket. Az angol nyelvű *Corel Movie Guide* és a *Microsoft Cinemania* lemeze mellett magyarul tájékozódhatnak a videoújdonságokról az Interaktív Média Magazinból, s nemrég megjelent egy hiánypótló, a maga nemében páratlan kiadvány, a MozgóKépTár is.

A *Magyar Filmintézet* védnöksége alatt, a *Hypermedia Systems* alkotómunkájával indult útjára a hat lemezből álló MozgóKépTár sorozat, amely a magyar film történetét hivatott felidőzni a kezdetektől napjainkig.

A most napvilágot látott első lemez 1944-ig jut el a játékfilmek történetében. Már a nyitó képen tájékozódhatunk a további ezüstkorongok tartalmáról, s választhatunk, hogy magyar vagy angol nyelven kívánjuk-e mindzet elolvasni. A kiadvány 1901 és 1944 között két jelentős korszakot különböztet meg a hazai filmgyártásban: a némafilmgyártás időszakát és a hangosfilmgyártás első nagy fejezetét.

Páratlan adatbázisba, fotó- és mozgóképgyűjteménybe s egyben lexikonba juthatunk el, ha rákattintunk a *Karadý Katalin* fényképe alatt látható menüpontok valamelyikére. A *Filmek* menübe jutva választhatunk, hogy néma- vagy hangosfilm adatait akarjuk-e megtudni, meghatározhatjuk az időszakot, melyik évben vagy években készült művekre vagyunk kíváncsiak. Ha döntöttünk, akkor a képernyőnkön megjelenik a keresett produkció *filmográfija* a teljes stábilistától a film hosszúságáig (méterben) s még számtalan adat. Sőt, azt is megtudhatjuk, mikor és hol, melyik moziban volt az adott film premierje. Természetesen elolvashatjuk a mű eseményét is.

Az *Alkotók* menüpontban filmszakmák szerint böngészhetünk a nevek között. Rendezők, színészek, forgatókönyvírók, operatőrök, zeneszerzők, díszlettervezők mellett olyan alkotókka is megismerkedhetünk, akik mint ötletadók, játékmesterek, dalszövegírók, illusztrátorok segítkeztek egy-egy filmmel. Megismerkedhetünk a kiválasztott alkotó életrajzával, műveivel is.

A menüpontok átjárhatók, így ha egy filmográfiaiban például olyan film címét olvassuk, amelyről többet szeretnénk megtudni, akkor egy kattintásra máris a kívánt mű adatai tárulnak elénk. A lemezen könnyedén lehet barangolni, bármikor egyszerűen eljuthatunk egy másik menüpont adatsorába. Kár, hogy nem tudunk a korábbi kalandozásainkhoz visszajutni; hiányzik ugyanis a más lemezekre megszokott back és history funkció.

A kalandozásban a képernyő jobb oldalán található *Keres* felirat segít, amelyre rákattintva számos variációt kínálunk fel számunkra a lemez alkotói. Keresethetünk alkotókak különböző műfajú filmekben, de arra is rákérdezhetünk, ki, mivel, mely alkotásokban dolgozott együtt.

Ha a *Mozgóképek* menüpontot választjuk, akkor ötven film egy-egy részletébe pillanthatunk bele, összesen egy óra terjedelemben. A lemez készítői olyan jeleneteket kínálnak a nézőnek, amelyek tükrözik a magyar mozgóképtörténet jellegzetességeit ötletességben, hangulatban, formanyelvben, műfajban. A mozgóképrészlet kiegészítéseként – a filmográfia és a cselakmény mellett – esetenként kommentárt is olvashatunk a filmhez és szakavatott magyarázatot találunk a filmhibákhoz is.

Ha a *Nagyítóra* kattintunk, akkor teljesképernyő-méretben élvezhetjük a mozgóképet. Ilyenkor ugyan a képsínesség romlik, de ha székünkkel egy-másfél méteres távolságra húzódunk a monitorról, a kép újból élvezhető. Egy-egy részlet megtekintése után vagy a következő műhöz lapozunk, vagy a felkínált kis ablakban választhatunk a filmcímek közül.

A *Filmirodalom* menüpontban a magyar filmkönyvkiadás

MozgóKépTár

A celluloid öröksége

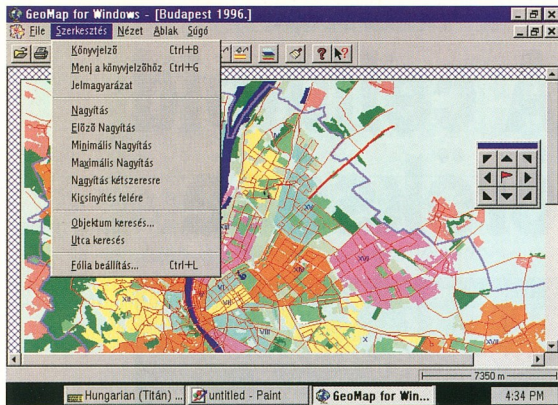
és filmfolyóiratok bibliográfiáját találjuk meg, s számos tanulmányt lapozhatunk fel a magyar film kialakulásáról, a polgári mozirol, *Karadý* mítoszáról, *Szűcs Istvánról* s a magyar avantgárd filmekről. A tanulmányok szerzői között találjuk többek között *Király Jenőt*, *Balogh Gyöngyit*, *Peternák Miklóst*.

Aki a kényelmet szereti, az az *Album* menüpontban portré- és filmjelnet-fotók, filmszlagerek és filmrészletek között lapozhat, vagy a *Vetítés* felírtára kattintva hátráldogelhet fotófeljelen. Ekkor a fotók, a mozgóképek egymást követve tűnnek fel, anélkül, hogy bármilyen tennivaló is akadna.

Érdekes multimédia kísérlet a *Snittek közelről* fejezet. Az alkotók itt felvázolták a filmkészítés folyamatát a műfajú meghatározásától, a stíluson, a dramaturgián, a látványon, a kosztümön át a motívumtárig. S ha rákattintunk az egyes fogalmakra, akkor általában konkrét példát is találunk a magyar filmtörténetből.

Gazdag mind a MozgóKépTár, amely segít eligazodni a magyar filmtörténet első, csaknem fél évszázadában.

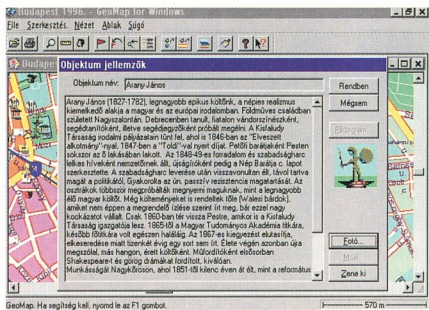
Falus Tamás

1

Budapesti anizsz

Végre térkép e táj....

1. A térképen jó menük segítségével landolhatunk
2. Az objektumokhoz ismertető kapcsolódik

2

Megjelent az első magyar közforgalmú, digitális várostérkép, ami az élet meglepően sok területén használható. Öröndöset, mert nem túl szűverítő állapot, ha egy ország polgárai saját szülőföldjük más országban készült, hevenyszett térképei szerint kénytelenek tájékozódni. Így volt ez eddig Magyarország elektronikus térképéinél, hiszen korábban nem létezett részletes, magyar, közforgalmú digitális mappa. Eddig kizárólag a *Microsoft Euroute* térképei használhatók – ami a vidéki utakat illeti, egy darabig még ugyancsak azt leszünk kénytelenek „forgatni”.

Szerencsére a magyar „térképészvirtsz” végre megélezte ezt az áldatlan állapotot: nemrég megjelent Budapest digitális térképe. A CD alapjában véve látványos multimédia bemutat,

de rejlik benne egy kiválóan használható Budapest-térkép is. A lemez térképészeti egészíti ki.

Az Intel 486-os alapú számítógépeken futtatható rendszer Budapest közterületeit tartalmazza digitális, grafikus, illetve szöveges, kereshető formában. A térképen egyaránt kereshetünk az utcajegyzékben, de az objektumok szerint is. A rendszer sajnos csak úgy jeleníti meg a találatokat, hogy egy adott nagyításban a képernyő középre tájlozza. Az ígéretek szerint a közeljövőre várható az újabb kiadás, amely rugalmasabb, sokrétűbb megjelenítést kínál majd. Komoly hiányszógas az is, hogy Budapest első részletes digitális térképe nem tünteti fel a külföldi várostérképekéül megszokott hátszámzóaszt.

A képernyőtérkép előnye viszont, hogy egyforma részletességgel tartalmazza a bel- és a külterületek utcáit, ami eddig nem volt a hagyományos várostérképek sajátja. Az új digitális térkép alkalmas lenne a pontos távolságmérésre is, vagyis például alapul szolgálhatna az úgy gyakran szükséges kilométer-elszámolás elkészítésére, a logisztikai tervezésre és sok más feladat megoldására – ha a szerkesztők elkészültek volna a megfelelő modullal.

De sebajt, itt érvényesül a lemez egyik nagy erőnye, mégpe-

dig az, hogy az adatbázis bővíthető, így a szerzők felelősséggel ígérhetik, hogy a tél elejére meglesz a frissítés és utcaszámzóasztal és a távolságmérés lehetőségével egyetemben.

A CD-n a térkép adatbázisa angol és német nyelven is megtalálható. Úgy tudjuk, ezt fordítóruóna készítette. Bár ne ök téték volna; a fordításról ugyanis érezhető – főleg a német szöveg esetében –, hogy nem a szakterülethez, hanem csak az idegen nyelvezh értők végezték.

Sok javítvánnyal akad tehát még a lemezen, de tény, hogy ma ez az egyetlen, valóban használható elektronikus térkép Budapestről. A kibocsátók azt ígérik, hogy ugyanezen rendszerrel illetve folyamatosan megjelentetik Magyarország autóstérképét, majd a nagyvárosok közül azoknak a mappáit, amelyeknek az adatbázisa a *Cartographia* Kft.-nél fellelhető. Ebből aztán az is látszik, hogy a térkép adatbázisa a *Cartographia* legendásnak korrekt adatgyűjtőmennyé, amely a cég tulajdonja, a szoftverrendszer viszont a *Vision-X Kft.* műhelyében készült.

A CD használói nem láthatják, de éppen ezért illik mindehhez hozzátenni, hogy a CD készítése során olyan térképészeti szoftverrendszer született, amely más – közmű-, közigazgatási és kataszteri – térképek elkészítéséhez is alapul szolgálhat, sőt sok tekintetben jobb a vele egy pályán versengő külföldi szoftverrendszerekénél is. Ezeknél viszont jelentősen olcsóbb.

A szerkesztőrendszer például szép sikerre számíthat a taxistársaságoknál és minden olyan szervezetnél, ahol a járműmozgás vagy egyes objektumok és azok változásainak ábrázolása a feladat. Az editor *Windows NT*, a megjelenítő program *Windows NT* és *Windows 95* alatt működik.

Kis János

Gyereksarok

Manóka és Alice

Filmrendezők mondják: végy egy helyes gyermeket, s biztos a kasszasiker. A jelek szerint a multimédia-fejlesztők is szívesen dolgoznak gyerekekkel – gyerekeknek.

A két legújabb magyar fejlesztésű, kicsiknek készült CD-ROM lemez méltán számíthat tágra nyílt gyerekszemekre. Az első idejekorán kezd a gyerekek nyelvérzékének pallérozását, a második pedig „csak” könnyedebb szórakozást ígér.

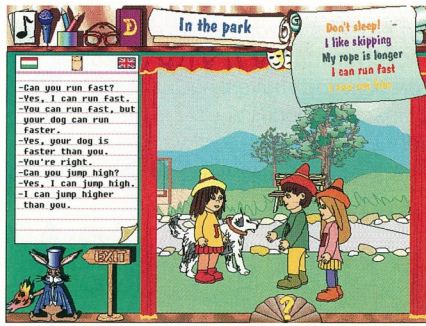
Nyuszivarázsló megdicsér

Pizkos a kezed, az arcod, mosd meg evés előtt – mondja a mama –, de a füledet is! De hát nem is a filemmel eszem! – méltatlankodik a szurtos kisfiú az *Abécéskönyv Kiadó* és a *Profi-Média Kft.* újabb Manó lemezén. A kisiskolásoknak szóló *Manó Angol* CD-ROM egy tervbe vett játékos oktató sorozat első darabja, amely ezernél több rajzjal, számos hangfelvétellel, több száz animációval segíti az idegen nyelvi kommunikációs készség kialakulását. A leckék hétköznapi témákat dolgoznak fel: a gyerekek megtanulhatják a napokkal és évszakkal, a bevásárlással, az öltözködéssel, a lakással kapcsolatos szavakat, miközben párbeszédet zajlanak a születésnapj partin, a parkban, az iskolában. Minden egyes témakörhöz szerepjátékok tartoznak: ha a gyerekek már megértették a szöveget, kiválaszthatják valamelyik szereplőt, s az ő feladatkorát átveve, mikrofonba mondhatják a szöveget. A visszahallgatás során ellenőrizhetik kiejtésüket. A leckéhez feladatok is tartoznak, a megoldásokat a program kiértékeli, és az „ellenőrző könyvből” nyilvántartja az eredményeket. A bejelentkezéskor ki-ki beírja a nevét, amely mellé nemesak az adott leckében elért pontszámok, hanem a jó megoldások jutalmaként virágok is kerülnek.

A gyakorlatok ügyesen kihasználják a számítógép előnyeit. Például rá kell kattintani a hallott szavak alapján kiválasztott ábrára. Egy másik feladatnál az egyik mezőből a másikba kell áthúzni a szavakat, s így párosítani a képekkel. Avagy a képek alapján kell beírni a hiányzó szavakat. A nyuszivarázsló zenei effektussal jelzi, jó-e a megoldás vagy sem, és pontozza is a teljesítményt.

A lemezen háromféle szótárban – a magyar-angol, az angol-magyar, valamint a képes szótárban – lehet visszakeresni a leckékben előforduló mintegy 500 szónak a jelentését. Emellett meghallgathatjuk a kiejtésüket. Ez utóbbi számíthat a legnagyobb sikerre: az egerkattintásra meglevendő figurák, az ugráló béka és a rikácsoló papagáj láttán a gyerekek talán el is felejtik, hogy éppen „tanulnak” – sokkal inkább játéknak tűnik ez az egész.

A lemez alkotói szinte inspirálták egymást: a tüneményesen összeállított tananyag számtalan érdekes és igényes programozási megoldásra ösztökölte a fejlesztőket és viszont: mintha a nyelvtanulók is szármakapt kaptak volna a multimédia lehetőségeitől. Az a gyermek, akinek a legelső angol leckéi között az szerepel, hogy „Éhes vagyok”, és a vásárlásnál ilyen életszerű mondatokkal találkozik: „Rebeka kinötte az ágát, venni kell neki egy nagybömböt”, nem lesz olyan elvesztett, ha kériem kell egy pohár vizet, mint az előtte járó nemzedékek, amelyek „Az

1. Manóka a parkban
2. Világos menü

apa a gyárban dolgozik.” érdeklődésű mondatain keresztülvergődve próbált a nyelvtudás közelébe férközni.

Alice CD-országban

A klasszikus mese magyar nyelvű rajzfilmje és négy kreatív játék szórakoztatja a kicsiket a másik, a *Vit Kiadó*nál megjelenített és a *Cyberstone* által forgalmazott *Alice Csodaszórágban* című lemezen.

A fejlesztők dicséretére legyen mondva, a programrendszer nem tartozik az erőfálok közé: elegendő egy 386-os számítógép, kétszeres sebességű CD-ROM meghajtó, hangkártya és Windows operációs rendszer.

A kezdő képernyőn kis ikonok és nyomógombok jelzik, hogy merre indulhatunk tovább. A kamera gombjára kattintva a rajzfilmet lehet előcsalogni. A filmet tíz részre osztották, így a videózást mindig a kívánt részlél lehet újratekenni. A videó vezérlése ugyancsak gyerekjáték.

A második menüpont alatt egy tili-toli játékot találunk, amelynek az a lényege, hogy az idővel versenyezve ki kell rakni a filmből kiragadott képkockákat. Hasonló a puzzle játék, amelyben a képdarabkák szabadon rakosgathatók a képernyőn. A kifestő részben a fekete-fehér képeket kell egy ecset segítségével kiszínezni. A negyedik egy memóriajáték. A kártyákat lefordították, s úgy kell kettő-kettő felfordítani, hogy megtaláljuk a kártyák párját. Ha összeszegen egy pár, akkor eltűnik a képernyőről. A gitár ikonja melletti gomb lenyomásával pedig a zeneszobába jutunk, ahol meghallgathatjuk a mesefilm legsikeresebb dalait.

Tószegi Zsuzsanna, Kis Gábor

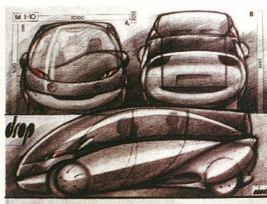

A változás állandósága

Novemberben érdekes kezdeményezésre figyelhet majd fel a magyar művészvilág: napvilágot lát egy CD-ROM-ba bújtatott művészeti portfolió, amelyhez kiállítás is kapcsolódik. A CD-t jegyző Weiler Péter nevével a nem szokványos tárlatokat kedvelők már korábban is találkozhattak.

1. A virtuális kávéházban jól ismerősök találkoznak
3. A formatervező álma

2.

A Premier nevet kapott CD-ROM lényegében virtuális tárlatvezetés a művész friss munkái között. A lemezen további három, különböző művészeti ágat képviselő alkotóval is megismerkedhetünk: Nánási Pál és Almási Jonatán Csaba fotográfusokkal és Ebedli Gyula belsőépítész-formatervezővel.

Az új kezdeményezésről a lemez megálmodójával, majd a technikai kivitelezést irányító szakemberről beszélgettünk.

CD Panoráma: Vajon milyen cél vezeti a művészt egy ilyen multimédia bemutató megalkotására?

Weiler Péter: Manapság azok a fiatalok, akik ipari vagy képzőművészeti főiskolát végeznek, képtelenek megmutatkozni, ország-világ elé tární alkotásaikat. Úgy gondolom, a CD-ROM tökéletes médium arra, hogy egy művész megőrizze és az emberek sorának bemutassa az alkotásait, ars poeticáját. Jó információhordozó, szép, elegáns, bármikor börtökbe tehető és postázható. A CD-ROM egy teljesen új közeg, amely a már meglévő műveidet dokumentálja – új médiumon. Létrehozása hatalmas munka. Leginkább egy filmforgatáshoz lehetne hasonlítani: a végtelenségig lehetne alakítani rajta, a munkának szinte soha nincs vége.

A Premier CD-ROM egy olyan kezdeményezés, amely mintául szolgálhat azoknak az alkotóknak, akik egy művészi korszakuk alkotásait állandó formában szeretnék megőrizteni, és a nagyközönség számára elérhetővé tenni.

CDP: Mit láthatunk a CD-ROM-on?

W. P.: Különböző művészeti ágak képviselőinek alkotásait igyekeztünk összeválogatni. Találkozhatunk a lemezen fényképezettel, belsőépítészettel és festéssel. A CD-ROM tartalmaz videófelvételeket a bemutatott művészekről és a lemez készítéséről.

CDP: Hogyan juthatnak hozzá a CD-ROM-hoz az érdeklődők?

W. P.: A Premier CD-ROM nem kerül kereskedelmi forgalomba, de egyes komputeres szaklapokban sokan találkoznak majd a kezdeményezéssel. Az 1996. november 8-án tartandó megnyitó alkalommal 500 darab lemez adunk át a megjelenteknek, valamint minden látogató megtekintheti a teljes CD-ROM-ot a hozzá kötött kiállítással egyetemben a *Galerie Blitzben*, Budapest, az V. kerület Falk Miksa utca 30. szám alatt.

A Premier CD-ROM megjelenésével egybekötött kiállítás minden szempontból a különlegességre törekszik, hiszen a mai művészeti életben igen kevés rendhagyó kiállítással találkozhatunk. Szeretnénk megpezsdíteni a magyar művészeti életet, és újat mutatni a multimédia területén.

CDP: A Premier CD-ROM-ot a PS Motor készítette, a ftt. ügyvezetőjét a lemez összeállításának kulisszáitkairól kérdezzük.

Szépölvgyi Tamás: Péter egy éve keresett meg, hogy valamilyen formában nyújtsunk segítséget a következő tárlathoz. Egy CD-ROM elkészítése – mivel sokrétű szakutadást követel – hatalmas kihívást jelent. Aki multimédia-fejlesztésre vállalkozik, annak tisztában kell lennie azzal, hogy ez igazi csapatmunka. Különböző területekről érkező szakemberekkel kell együttműködniük, az téren senki nem lehet polihisztor. Egy fejlesztőszoftver meg egy grafikus önmagában nem elég, minden feladatot az adott terület specialistájának, a fotográfusnak, az operatőrnek, a grafikusnak, a programozónak, a képfeldolgozónak, a zeneszerzőnek stb. kell megoldania.

CDP: Milyen formai keretet kapott a CD?

Sz. T.: Az első sikertelen vázlatok után úgy gondoltuk, hogy szerencsés lenne a tartalmat egy virtuális épületbe telepíteni, amelynek a különböző szintjein más-más művessel ismerkedhetünk meg. Azt szeretnénk volna elérni, hogy ne a számítógép nyújtotta hagyományos menürendszer határozza meg ezt a CD-t, hanem a művészet közvetlenül érinthető, személyes világa.

A fejlesztői környezetet illetően pedig a Macromedia Authorware rendszerre mellett döntöttünk, amelynek segítségével három hónapba telt el a Premier CD-ROM elkészítése.

CDP: Ez a CD-ROM művészeitől szól, de vajon ön maga is önálló művészeti érték?

Sz. T.: Igen, így gondolom, bár azt hiszem, ez – mint mindennel kapcsolatban, amit művészetnek nevezünk – csak az értékállóság bizonyíthatja, ami a legjobb visszajelzés arról, hogy az ember mennyire tudta pontosan elmondani, megjeleníteni azt az üzenetet, amelyet magában hordoz.

A CD-ROM az interaktív multimédia – mivel fiatal eszköz – még számtalan lehetőséget rejt magában. Úgy értem, most olyan helyzetben vagyunk, mint a fényképezés úttörői annak idején. A feladatunk az, hogy kitapasztaljuk a műfajban rejlő lehetőségeket, feltérképezzük a korlátait, és ekközben olyan értékeket teremtünk, amelyek az azokat létrehozó eszköz – a számítógép – gyors változása közben is állandak tudnak maradni.

Mánfai Melinda

Talk to Me

Egy vadonatúj, ízig-vérig
multimédia nyelvoktató CD-ROM
otthonra, iskolába és munkahelyre

**BESZÉDFELISMERÉSEL és
KIEJTÉS-ÉRTÉKELÉSEL**

**BESZÉLGESEN VELE –
és tanuljon meg egy nyelvet!**

7-től 77 éves korig

párbeszéd

kiejtési gyakorlat

asszociáció mondat kiegészítés szörend

akasztófa

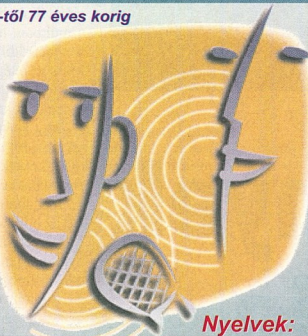
diktálás

+ fordítások* + magyar nyelvű segítség*

A Talk to Me az egyéni tanulás tökéletes eszköze és az órai munka pótolhatatlan kiegészítője. Az élő nyelvet egymaga gyakorolhatja. A folyékony, természetes ritmú idegennyelvi beszédet úgy sajátíthatja el, mintha az adott nyelvetüretlen élné. Teljesítményét – kiejtését is – a számítógép értékeli, így a csoportmunkánál jelentkező gátlások nélkül beszélhet. A tanultakat magabiztosan alkalmazza majd valós helyzetekben is.

A program 1995 októberében Frankfurtban két multimédia EMMA-díjat nyert. Több mint 10.000 francia iskolában használják, minisztériumi jóváhagyással. A többszáz ezer magánfelhasználó mellett a Shell, az ATT Barphone és sok más magán- és közigazgatás alkalmazza, Dániától Japánig.

*csak az angol és német programoknál

**Nyelvek:
angol, német, francia**

Keresse

a CD-ROM-okat árusító Libri boltokban:
FLÓRIÁN KÖNYVESBOLT (1033 Flórián tér 5-9.)
ÁRPÁD KÖNYVESBOLT (1042 Árpád út 112.)
STÚDIUM KÖNYVESBOLT (1052 Váci u. 22.)
EGYETEMI KÖNYVESBOLT (1053 Kecskeméti u. 2.)
EGYETEMI KÖNYVESBOLT (1053 Kossuth L. u. 18.)
CORVINA KÖNYVESBOLT (1053 Kossuth L. u. 4.)
ERKEL KÖNYVESBOLT (1073 Erzsébeti krt. 52.)
KELETI KÖNYVÁRUHÁZ (1077 Baross tér 22.)
SPORT KÖNYVESBOLT (1073 Rakóczi út. 52.)
DUNA PLAZA KÖNYVESBOLT (1138 Váci út 178.)
MAGVETŐ KÖNYVESBOLT (1137 Szt. István krt. 26.)

a magyarországi kizárólagos forgalmazónál:

PREMIERE TRAINING Co. Mo. Kft.
1054 Budapest, Bank u. 6.
(az Arany János utcai metrómegállóban)
T: 153-0061, 153-0536 F: 332-0386

A Compfair ideje alatt

2.500Ft-tal olcsóbban, 9.800 Ft-ért

a fenti címenek, valamint a

A 101/1 standján.

AUTOMEX CD CENTER
1077 Bp. Vesszeleányi u. 21.
Tel.: 268-0885
Fax: 267-9546

ASTORIA ÜZLETHÁZ
1072 Bp. Rakóczi út 4-6.
Tel.: 322-3617, 331-3016

E-mail:

automex@mail.datanet.hu
www.datanet.hu/automex

Több ezer CD-ROM közül válogathat. Minden témakörben megtalálhatja az érdeklődésének megfelelő CD-t. A szövegek, hangok, képek, videók, animációk, leírások, táblák, képek, programok nagy változatosságban.

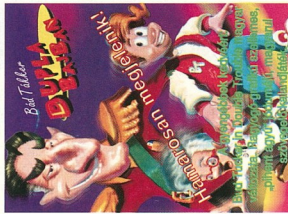
**VISZONTALADÓK
JELENTKEZÉSÉT VÁRJUK ÚJ
KEDVEZMÉNYES
ÁRKONSTRUKCIÓKKAL ÉS
BIZOMÁNYOSI RENDSZERREL.**

**TOLNAI
VILÁGTÖRTÉNELEM**
20 kötet hyperext
Magyarországon az első beszéd, hipertextes
térképes navigációs CD-ROM-on.
CSAK A COMPFAIR '96 ideje alatt:

8 790,-

**COMPFAIR '96
A pavilon 203**

Quake

Szörnyek évadja

1. Jobb fényviszonyok
2. Zombistop

A 90-es évek elején, amikor széles körben elterjedtek a 286-os és a 386-os számítógépek, egyre több izmos hardvert igénylő, 3D-s akciójáték jelent meg. Akkor tűnt fel az amerikai *id Software* által készített nagy sikerű *Wolfenstein 3D*, amelyben egy kém bőrébe bújva kellett felvenni a harcot a náciakkal. Az első változatok gyors elterjedése után sejtetni lehetett, hogy ez az újszerű program fordulatot hozott a labirintus- és az akciójátékok piacán.

A pályát a főhős szemzőgéből láthattuk, és nagy szabadsággal mozoghattunk a virtuális térben. Változatos fegyverekkel lehetett a kissé elnagyolt küllemű ellenséget a másvilágra küldeni. Titkos helyiségek, gyűjtőgethető aranykincsek és a pályavégi főellenségek tarkították és tették még izgalmasabbá az amúgy is adrenalin-szint-növelő akciót. Az egyik epizódot végén magával Hitlerrel kellett leszámolni. Az izgalom mellett „nem lehetett panasz” a brutalitásra sem: fröcsögött a vér, az elhaló katonák halálsikolyaitól visszhangoztak a Sasfészek folyosói és katakombái (feltéve, hogy a számítógépben volt hangkártya).

Minden megvolt tehát a gyors sikerhez...

Pár év múlva – szintén az *id Software* kiadásában – megjelent a *Doom*, amely új fejezetet nyitott immár nemcsak az akciójátékok, hanem az eladási statisztikák terén is. A *Doom* nem a múltban, hanem a jövőben, a szörnyek által megszállt Marson játszódik. A főhősnek, azaz nekünk az a feladatunk, hogy a Marson felépített katonai bázist megtisztítsuk a rejtélyes okból oda teleportálódott szörnyetegektől és zombivá változtatott katonatársainktól.

Ez a játék mind látványosságát, mind pedig kegyetlenségét tekintve felülmúlta elődeit. A grafika minden addiginál életszerűbb, következetesebben a játéknak félelmetes volt a hangulata. A realisztikus külsőnek azonban ára volt: legkevesebb 386/DX 40 megahertz processzor és legalább 4 megabájt RAM kellett az elfogadható sebességű pusztításhoz.

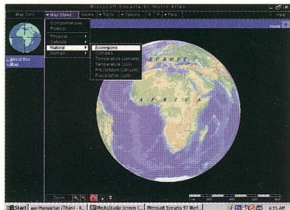
Úgy látszik, hogy az *id Software* örödjien ráhibázott az igényekre, mert a program első és második része többmillió példányzámban fogyott (és még mindig fogy) szerte a világon. A siker látán megjelentek az utána következő más játékszoftveres cégektől, néha több, de inkább kevesebb sikerrel. Született egy-két említésre méltó vetélytárs, mint például a Csillagok háborúja környezetben játszódó *Dark Forces*, azaz Sötét erők, vagy a *Hantasy Hexen*, a legeredetibb pedig a nemrég megjelent *Duke Nukem 3D*, amely talán a legtöbb újítást hozta e kategóriában.

Most azonban itt a jogos trónörökös, a *Quake*, amely történetesen megint az *id Software* fejlesztése, és ismét forradalmi újításokat hoz a háromdimenziós akciójátékok terén. A *Doomban* és a hozzá hasonló programokban, állóképek formájában jelennek meg a karakterek. A fejlesztők makettekkel készítették a szörnyekről, s azokat sok szögből lefényképezték, digitalizálták: mindig a mozgásfázisnak megfelelő kép jelenik meg a képernyőn. A *Quake*-ben ezzel szemben a szereplők vonalakból és sík lapokból állnak, s ezeket különböző mintázatokkal vonták be. Ezt a technikát eddig főleg a szimulátorprogramokban használták. Ezáltal a *Quake* szörnyei még realitásabban festenek, és még élethűbben mozognak. Például, ha a térdukkbe kapják a dupla csövű sörétes puskát áldását, akkor térdre buknak, ha pedig a fejükre lövünk, akkor félkörben hátraszaltnak.

A másik újítás, hogy a fényviszonyok nem termenként változnak – ahogy a *Doomban* –, hanem a fényforrásoktól függően. Például a folyosón végigszálló rakéta bevilágítja a falakat, vagy az árnyékok megbújó szörnyeket nehéz észrevenni. Egyébként a pokolfajzatok változatainak egész hadserege állja utunkat, kezdve a mutáns dobermann kutyáktól a rettenetes zombiig.

Sztorióról persze nemigen beszélhetünk, az *id* fejlesztőinek nem tiltok véleménye ugyanis, hogy egy akciójáték nem a történetről lesz jó vagy rossz.

Kis Gábor

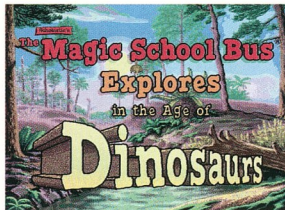

MS Encarta World Atlas 97

Bár még csak 1996-ot írunk, a Microsoft fejlesztői már jövő időben gondolkoznak, a megjelentették – igaz, egyelőre csak béta-verzióban – az Encarta World Atlas 97-et. A felrészített adatbázissal dolgozó kiadvány kiinduló képe egy, az űrből készített felvétel Földünkről. Innen kell elindulnunk, s rámutatással, illetve egérgékkattintgatásokkal tudunk megkérni egy-egy országot vagy várost.

A kiválasztott terület régi domborzati térképét éppúgy megtekinthetjük, mint például politikai atlaszát. A térképekhez szöveges leíró rész, sőt esetenként multimédia prezentáció is tartozik.

Forrás: Microsoft

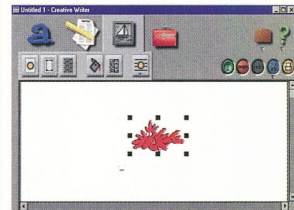

Magic School Bus – Dinosaurs

Jó dolguk van azoknak a képzeletbeli diákoknak, akik a kedves MsFreeze osztályába járnak. A varázslatos, sárga színű iskolabusz ugyanis újra útra kél, s – a kor szellemének megfelelően, immár a Windows 95 alatt – a múltba, a dinoszauruszok korába repíti a diákokat.

Megtudhatjuk, hogy miként is nézett ki a Föld felszíne millió évekkel ezelőtt, s arra is választ kapunk, hogy mely tájakon, milyen őshüllők éltek. Aki közelebbi ismeretségre akar kerülni a félelmetes sárkánygyíkokkal, az még röntgenképeket is megtekinthet róluk.

Forrás: Microsoft

MS Creative Writer 2

Nem lehet elég korán megismerkedni a számítástechnikával, pontosabban annak egyik meg lehetőségei közül, a kiadványszerkesztéssel, azaz a DTP-vel – vélik a Microsoft cég fejlesztői. Ennek az elképzelésnek a jegyében született meg a Creative Writer 2 program, amely Windows 95-ös környezetbe invitálja az újságok, könyvek és egyéb kiadványok komputeres elkészítéséért érdeklődő általános iskolás nebulókat.

A programhoz órási clip-art és fontgyűjtemény társul, így semmi akadály sincs annak, hogy a cseméket számítógéppel készítsék el első saját újságjukat.

Forrás: Microsoft

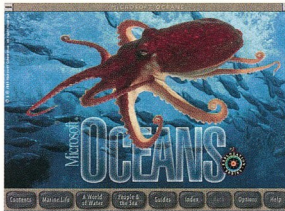

MS Picture It!

A Windows 95-tel ügyködő felhasználóknak készült ez a remek képfeldolgozó program. Lehetőséget kínál arra, hogy údvözlőlapokat, naptárakat, plakátokat készítsünk, akár a szoftver gazdag, témakörönként csoportosított képgyűjteményéből, akár saját fotóinkból merítve (ez utóbbiakat szkennelvel vagy digitális kamerával, esetleg foto-CD-ről juttathatjuk a számítógéphez).

A kiadványok tervezésén kívül egyszerűbb fotoretusálási munkák is elvégezhetők, sőt – ha úgy tetszik – még slide show-kat is készíthetünk felvételeinkből. Arra is van mód, hogy az átdolgozott képeket, fotókat tartalmazó údvözlőlapot modern keresszűl küldjük el a címzettnek.

Forrás: Microsoft

MS Oceans

A Microsoft Home sorozat ezen tagja az óceánok mélyére kalauzol. A program segítségével megismerkedhetünk az óceánok jellegzetes élőlényeivel és titokzatos világával. A bőséges információhoz a Home sorozattal megszokott precíz és gyönyörű multimédia körtést kapjuk. A képek melletti szövegben kiemelt szavak magyarázatot rejtenek, a piros betűs mondatok pedig újabb ablakot varázsolnak a képernyőre. Ha meguntuk a cétalan böklöztést a cápák, rájak, gamelárák között, akkor végünk részt szervezett bemutatón! Az idegenvezető kiválasztása után nincs más dolgunk, mint hátradrögni székünkben, és figyelni az előadást. A programban néhány játékos teszt is található.

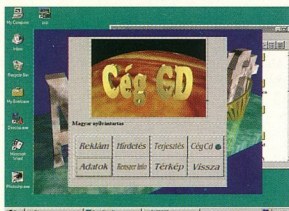
Forrás: Microsoft

Angol-magyar menedzser szótár

Az üzleti életben leggyakoribb angol nyelvű üzleti és számítástechnikai kifejezések, az Internet használatához nélkülözhetetlen fogalmak magyar jelentését és kiejtését mutatja be a program, amely mintegy 2000 kinyomtatható szócikket és másfél órányi hanganyagot tartalmaz. PC-n és Macintosh-on egyaránt működik. A rendszer a Kossuth nagy sikerű Kis-szótárainak (Számítástechnikai, Üzleti, Internet-kis-szótár) tematizált anyagán alapul. Megjelenik novemberben.

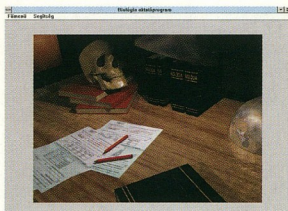
Forrás: Kossuth

Cég CD – Információs adatbank

A BNV-re jelent meg az első Céginformációs Adatbank CD, amelynek alapötlete onnan származik, hogy bár kaphatók már CD-lemezen különböző cég-adatbázisok, egyik sem tartalmazza a legaktuálisabb, legpontosabb adatokat. Ezen a lemezen is megtalálhatók az úgynevezett jogi személyek alapadatai, de azokat a cégek maguk aktualizálhatják az általuk meghatározott fű adatokkal, tevékenységi körrel, amit még multimédia bemutatásával egészíthetnek ki. Az első lemezen körülbelül ezer cég adatai találhatók meg. A következő kiadás novemberben várható.

Forrás: Antal Kft.

Biológia

Multimédia oktatócsalád első tagjaként készült el biológiából érettségizők és felvételizők számára az interaktív tananyag és teszt. A CD-n a bővített középszintű tananyag található meg 23 témakörben, a sejtiek alkotóelemeitől kezdve egészen az evolúció folyamatáig. Az interaktív – szabadon bebarangolható – leckék sora 1000 színes képet és 500 oldal frott szöveget tartalmaz. Csemegének számít, hogy a lemezen megtalálhatók az elmúlt három év biológia felvételi kérdései, a hozzájuk tartozó megoldásokkal. Az oktatóanyag témakörönkénti tesztkérdés-csomagokkal egészül ki, ahol a hallgatók ellenőrizhetik megszerzett tudásukat, fejlődésüket.

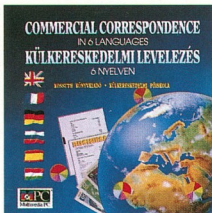
Forrás: Tudor

Online CD Jogtár

A sokak által ismert CD Jogtár új szolgáltatással bővült; immár online módon is elérhető. A gyártó Kerszöv Kft. bejelentette, hogy előfizetői számára ebben az évben ingyenesen használható a CD-lemezen havonta kiadott jogszabálygyűjtemény online változata, így a felhasználók az eddigieknél is frissebb információkhoz juthatnak hozzá, illetve folyamatosan és automatikusan figyeltethetik az aktuális jogszabályváltozásokat. Az online megoldással összefüggésben a Kerszöv az előfizetőiknek Internet-csatlakozást is ad. Hasonló módon oldották meg az Online CD Telefonkönyv szolgáltatást.

Forrás: Kerszöv Kft.

Kültérszakelmi levelezés hat nyelven

A felhasználó 34 levéltípusból választva a hat nyelv (magyar, angol, német, francia, orosz, spanyol) bármelyikén összeállíthatja levélét a program által felajánlott két-három mondatos „panel-szövegkegéből”, - amelyet a számítógép azután a fenti nyelvek bármelyikére lefordít. A kezelőfelület ugyanúgy hatnyelvű, mint a lemez szövegegyőmánya, ezért elvileg bármely nyelvtípernyen használható a hat közül. A CD-ROM szövegegyőmánya a Kültérszakelmi Főiskola szaktanári munkacsoportja állította össze, a programozást a VISION-X Kft. végezte.

Forrás: Kossuth

Marco Polo

A híres olasz film alapján megtervezett látványos játék, amelyben aktív, sőt interaktív részesei lehetünk Marco Polo kalandjainak az olasz csizmától kezdve Mongólián, a Himaláján és a Góbi sivatagon át egészen a hatalmas Kínáig. Olykor, ha akarjuk, felölthetjük Kublaj kán tanácsnokának szerepét, s így adhatunk embert próbáló feladatokat Marco Polónak. A kalandokat nemcsak a népszerű filmből vett videórészletek egészítik ki, de alaposan megismerhetjük az éppen meghódított táj földrajzát, történelmét is. Az intellektuális kalandjátékok akár nagyon is élvezhetik.

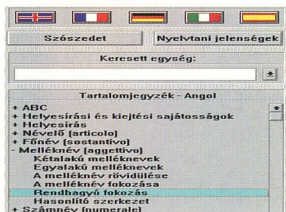
Forrás: Kossuth

Maximum Road Race

A motorszimulátor a sötét jövőbe repít bennünket. A legnépszerűbb és egyben legfelmetesebb motorversenyen kell megállni a helyünket: a küzdelem az életért folyik. Csak az győzhet, aki gyors, és akinek elég pusztító a fegyvere. A játékban nyolcféle karakter közül választhatunk, amelyek mindegyikének más-más típusú motorja van, más-más fegyverrel felszerelve. A játék célja az, hogy pályán maradjunk, és elsőnek érjünk a célba, ennek érdekében azonban erőszakos úton kell ritkítani az ellenfeleket. A meggyert futamok után a motorokat átépíthetjük, és még jobb fegyverekkel jászthatunk. Egyszerre akár négyen is játszhatnak hálózatosan, egymás ellen.

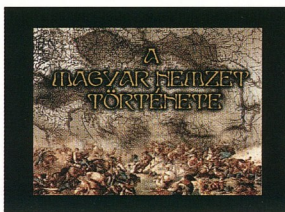
Forrás: Autotem Kft.

Multigrammatika

Öt világnyelv (angol, német, francia, spanyol, olasz) összefüggéseit és nyelvtani szerkezetét tanulmányozhatjuk a program segítségével. Azoknak ajánljuk, akik már valamilyen szinten bírják a kiválasztott nyelvet. A hipertext rendszerű feldolgozás segítségével mód nyílik a leggyakoribb nyelvi jelenségek összehasonlítására, a szabálygyűjtemény és a példamondatok megkönymitik a nyelvtanulók számára a helyes nyelvtani formák kiválasztását. Hangos illusztrációk segítik a helyes kiejtés elsajátítását.

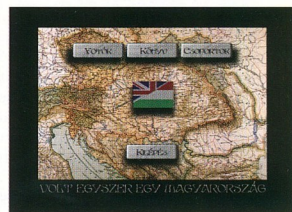
Forrás: Kossuth

A magyar nemzet története

Éppen száz éve, a millennium kapcsán Magyarország történelmét feldolgozó könyvsorozat látott napvilágot „A magyar nemzet története” címen. Ennek faksimile kiadását adaptálták digitális formába a fejlesztők. A tizkötetes anyagot annak idején Szilágyi Sándor szerkesztette, s benne a kor legnevesebb tudósai adták közre ismereteiket. A kötetek felölelik a magyarság történetét a honfoglalástól kezdve, egészen a millenniumi eseményekig. A CD-ROM változatban feldolgozott lexikon-kötetenként körülbelül 600-800 oldal szöveges információ mellett megközeleltől 2000 képet is tartalmaz, amelyek között egy keresőrendszer segíti a tájékozódást.

Forrás: Tudor

Volt egyszer egy Magyarország

A századvégi és a századeleji Magyarország hangulatát próbálja meg felidézni a Nemzeti Múzeum fotóarchívumából építkező kétnyelvű CD-ROM kiadvány, amely az Osztrák–Magyar Monarchia tájain, gazdaságán, művészetén és a benne élő emberek hétköznapiján keresztül nyújt betekintést a sokszor ellentmondásosnak tűnő világba. A neves és kevésbé neves fotósok emberekről, ünnepi eseményekről, tájakról készült felvételei jól tükrözik az együtt élő kultúrák légrévét. A CD-ROM tematikus útmutatóval segíti a több száz kép között keresgélő látogatót.

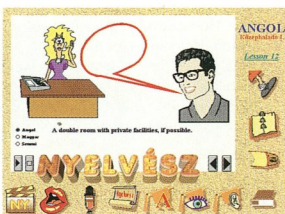
Forrás: Tudor

Magyarország madarai

A Kossuth Könyvkiadó gondozásában megjelent multimédia CD-ROM a Világörökségünk: A természet ezorad első darabja. A lemez Magyarország 170 madár- és lepkefaját mutatja be, a századelel tudományos alapműveinek felhasználásával. A kiadvány főszerkesztője Dr. Balogh János akadémikus, az ő előadásában hallgathatjuk meg az előszót és az ismertetőket egy-egy részét. A képeken és a felolvasott részleteken kívül számos jellegzetes madárhangot is meghallgathatunk a szöveges olvasása közben. Az izléseken elkészített, nagy tudású programnak hasznos keresési funkciója is van.

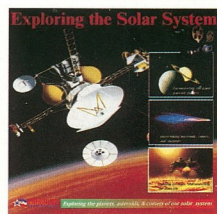
Forrás: Kossuth

Nyelvész 2

A Nyelvész CD-ROM lemez sorozat – a számítógépes multimédia lehetőségeit kihasználva – a német és az angol nyelv alapjainak elsajátítását segíti. A nemrég megjelent második részt a szerzők a középfeladatoknak és az újrakezdőknek ajánlják. A program kezelése megegyezik az előző részben megszokottal. A főmenüben választhatunk a témakörönként csoportosított leckékből. Tesztelhetjük tudásunkat, mégpedig három különböző módon: hallás után begépelve a kimondott szavakat, hiányos mondatokat kitöltve, illetve tesztlapon megjelölve a helyes választ. Felvehetjük saját hangunkat, összehasonlíthatjuk kiejtésünket az eredeti mondattal. A CD-n egy hangos szótár is található.

Forrás: Automez

Exploring the Solar System

A Naprendszer felfedezése című, angol nyelvű lemez – nevéhez híven – a Naprendszerben imelzál izgalmas kirándulásra, idegen világok között és azok felszínén. A CD-ROM lemez nem kell installálni, mégis maradéktalanul élvezhetjük a mintegy egyórányi videóanyagot és diabemutatót az interaktív, hipertext szöveget kísérő hangos narrátor segítségével. A Voyager, a Pioneer, a Viking, a Mariner nevű hajók segítségével járhatunk a Mercury kráterekben, a Szaturnusz gyűrűjén, a Neptun befagyott óceánjain.

Forrás: Kossuth

Konvergencia

Először alkalommal augusztus végén rendezték meg a CeBIT Home kiállítást, amely minden látszat és előzetes beharangozás ellenére nem a nagyközönség, hanem sokkal inkább már a karácsonyi rohamra készülődő kereskedők mustrája volt. Beszámolóinkat néhány ott látott érdekességgel színezzük.

A világ legnagyobb számítástechnikai vására, a hannoveri CeBIT immár túlnőtt minden ésszerű kereten, ezért a szervezők kénytelenek voltak a legnagyobb tömegeket vonzó otthoni és szórakoztató elektronikai termékeknek és témáknak külön kiállítást hirdetni. Utólag elmondható, hogy a CeBIT Home már az első alkalommal szép sikert hozott: az ötnapos eseményen 200 ezer látogató fordult meg.

Az első CeBIT Home a multimédia birodalma volt, pontosabban az a valamé, ami az elkövetkező években a kommunikáció és a számítástechnika helyére lép. A kiállítók a szokottnál kissé szabadabban mutatták be a laikus közönségnek a következő fél év piaci újdonságait.

Hannoverben ott volt mindenki, aki a hifi-vagy a videopiacon „el és mozog”. A Sony bemutatta az új video-CD lemezt, a régóta ígért VDO-t. Sokak gyantája szerint a Sony ezzel már jóval korábban piacképes volt, csak éppen kérelmettelte kissé a rendszer megjelentetését, aminek egyik oka állítólag a másolásvédelem hiánya volt.

Egyesre több ezer hozta ki az új generációs monitorokat, amelyek az év végén kerülnek a piacra. A készülékek részben a plazmatechno-

A Cyber sisak sok kiállítónál megjelent

lógiaán, részben speciális második generációs LCD technológiákon alapulnak. Színhűségük, képfelbontásuk immár megközelíti a professzionális nivót.

A játékok többségénél megjelent a *beszéd-felismerés*. Az új *Warp 4.0* verzió bemutatóján már működött, csak az a kérdés, lesz-e, s mikorra magyar nyelven is. A hírek szerint a kis magyar piacon ebben nem nagyon lehet reménykedni. A *Microsoft*nak ugyanakkor már nem számít a piac nagysága. Bejelentette ugyanis, hogy programjait ezúttal nem egyszerűen lokalizálja, hanem a megcélzott nemzet kulturális közegéhez igazítja. Az *Encarta* német, angol és francia változatát nemzeti bizottságok szerkesztik, így ezek a csomagok alaposan eltérnek az amerikai kereskedelmi kiadástól.

A CeBIT Home egyikébként a *wire publishing* diadalát hozta. Hagyományos és új lapok, kiadványok sora jelenik meg az Interneten. Vannak olyan interaktív könyvek, amelyek javító és naprakész állományai szintén a Hálón át érhetőek el. Az *Encarta* után a német kiadók is pró-

bázkolnak a lexikonok és más kiadványok há-
lózatos frissítésével.

Nehéz megérteni, hogy Magyarországon miért ráfészelték oly sok szolgáltatást, ami Nyugat-
gaton sikeres. A német *BTX* és a *T-Online* új-
rón keresztül szemlélték az *Internet* szolgáltató-
it, azt láthattuk, hogy minden, ami a Neten van,
jó üzlet lehet. A televíziós és a rádiós társasá-
gok egyre nagyobb súllyal képviseltetik magu-
kat a reklámokkal tarkított ingyenes szférában.
A németekben olyan erős a Net-vágy, hogy
sokat szidott távközlési vállalat immár a lakas-
sok zömében is B kategóriájú ISDN vonalak-
szerez.

A digitális technika modern ösvéveket te-
remt. Ilyen például az *Internet hálózati gép*,
televízió és a telefon keresztesítése, amivel
Philips standján találkozhattunk. De meg-
látottuk nagy volt a kínálat multimédia PC-
ből is.

Milyen egy mai tipikus multimédia gép? A
alapképféltés már legalább 1,2 Gbájtos merve-
mez, 32 Mbájti RAM, SoundBlaster hangkár-
tya, tévévevő, JPEG/MPEG dekóderkártya,
modem, 17"-os monitor és természetesen VDO-
meghajtó.

Világpremierének számít a *Logitech* sikere.
A tajvani cég hozta ki először működőképes áll-
potban azt a kommunikációs felületet, amely
kibőrtében szimulált mozgást egy városba
vagy egy épületben látható mozgáshoz teszi ha-
sonlóvá. Az Interneten tehát úgy barangolhat-
unk, amint azt az irodák, a szobák, a közleke-
dési eszközök és az épületek esetében meg-
szoktuk. Minden látványos, könnyen meg-
gészhető. Sajnos ez egyelőre nagy kapacitású
kommunikációs csatornákat, erős gépeket kö-
vetel.

S ha már a virtuális valóságnál tartunk,
Sony standján kipróbálhattuk a *Cyberspac*
sisak LCD monitoros megoldását. Az ára
bizony még jelentős extraprofitot tartalmaz-
nak.

Am az extraprofitot valószínűleg ezen a területen
sem lesz sokáig tartható. Nem is csak a ver-
sioner miatt. Az egyik kísérő kiállítás és konferen-
cia – a *Chance 2000* – közzéadta részvevői
az év végre a számítástechnikai piacon
összeomlását jóslják. Akkorra ugyanis, szerin-
tük, a rendszerek megtalálják a helyüket és ér-
tekarányos áraikat – feleslegessé válik az inno-
vációs hajszja.

Két esztendő múlva újra CeBIT Home, azaz
következő kiállítás éppen a most megjósolt vá-
sút idejére esik. Ott majd kiderül, hogy bevá-
lik-e a mostani jóslat, s tényleg összeomlik-e a
piaç?

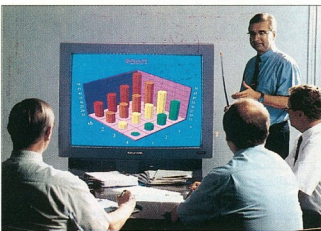
Kis János

Faliképek

A Grundig nagyszabású kiállítással jelent meg a CeBIT Home-on. Műholdas, kommunikációs rendszerei mellett nagy hangsúlyt kapott az új multimédia – pontosabban a számítógép és a televízió házassága.

A nagy képernyős televízióval új lehetőségek nyíltak meg az olyan multimédia-alkalmazások fejlesztése előtt, amelyek a hagyományos 4:3 arányú kép helyett az új 16:9 arányú óriásképernyőt kívánják kihasználni. A szórakoztató elektronika és a PC világa között a VGA szabvány teremti meg a kapcsolatot.

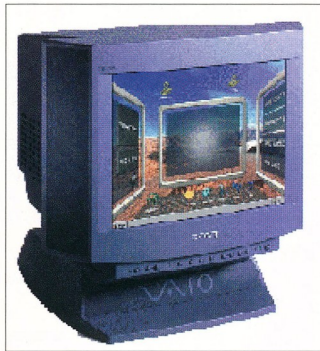
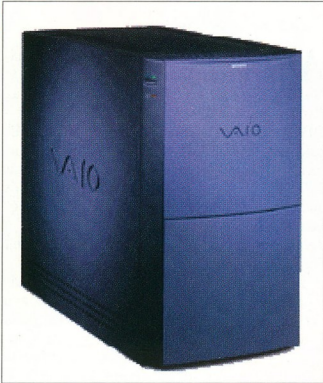
Régi álom a falra szerelhető, lapos televízió. A Planatron nevű készülék nemcsak tévé, hanem számítógépes monitor is lehet, s

Jövő tavaszra készül el a Grundig Planatron

felbontásánál, méreténél fogva kiváló multimédia-megjelenítő. A plazmatechnológiával gyártott berendezést javában fejlesztjük, az első kereskedelmi példányokat a következő tavaszra ígérük.

PC, tévé, telefon – egyben

Kifejezetten az amerikai „home” piaca szánta legújabb multimédia számítógépeit a Sony, ám hirtelen elhatározással az augusztus végi hannoveri CeBIT Home kiállításon az európai közönségnek is bemutatják a gépeket. Az új – PCV-70 és PCV-90 típusjelű – multimédia PC-k eredeti módon integrálják

1. A Sony PC különféle multimédia funkciókat integrál a PC égisze alatt
2. A CPD-100VS multimédia monitorral ténhatású audiókörnyezetet teremthető az otthoni multimédia-alkalmazásokhoz

az otthoni – egymástól eddig elszigetelt – audio-, video- és kommunikációs környezetet, újítja lehetőségeket teremtve a kikapcsolódásra és a tanulásra.

A sokféle funkció integrálása – amire a VAIO (Video Audio Integrated Operation) felirat utal a készülékeken – persze komoly teljesítményt igényel. Ezért mind a két multimédia PC-t gyors Pentium processzorral, Windows operációs rendszerrel, nagy teljesítményű 3D-s grafikával, valamint MPEG dekóderrel és egy multimédia monitorral látják el.

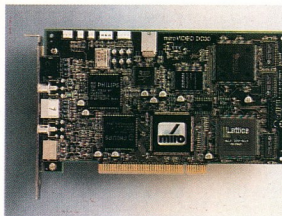
A PCV-70-es modell 166 MHz-es Pentium processzort, 16 Mb-ot RAM-ot, 2,1 Gb-ot merevlemez és 28,8 kbps-os modemet tartalmaz. Az MPEG dekóder és a nyolcszoros sebességű CD-ROM meghajtó ugyancsak a Sonytól származik. Valamivel erősebb ennél a PCV-90-es modell: 200 MHz-es Pentiummal, 32 Mb-ot RAM-mal és 2,5 Gb-ot merevlemezrel szerelték fel, és nem feledkeztek meg az „extrákról” (MPEG dekóder, 8xCD-ROM) sem.

Ugyancsak az otthoni felhasználókat célozták meg a Sony PC-khez kifejlesztett új CPD-100VS multimédia monitorral. A 15"-os Multiscan Multimedia Computer Display különlegessége a 3D-s hangrendszer, amely két középméretű hangszórót tartalmaz. A beépített mikrofon segítségével a számítógépen keresztül telefonálhatunk úgy, hogy nem kell a kagylólt tartanunk.

Médiaász

Élve az alkalommal, a hannoveri CeBIT Home kiállításon egész sor új terméket mutatott be a német Miro cég. A *miroVIDEO* családban például egy minden korábbit felülmúló digitális videoeditáló kártya jelent meg, a *miroVIDEO DC30*, amely kiválóan alkalmas stúdióminőségű videók, bemutató anyagok és 3D animációk előállítására. A kártya PCI buszon keresztül csatlakozik a számítógéphez, adatátviteli kapacitása pedig eléri a 6 Mbajt/s-ot. Legnagyobb Motion:JPEG tömörítési aránya 3,5:1. Valamennyi videoszabványt ismeri, beleértve a stúdiókban rendszeresített CCIR 601-et is. PAL felbontásban 50 mezőt tud rögzíteni másodpercenként. A hangot CD-minőségben dolgozza fel. A képet közvetlenül a számítógép monitorján jeleníti meg (így nincs szükség második videomonitorra). Ezenkívül S-VHS, Hi8, VHS és Video8 formátumú eszközök (például képfelvevők) csatlakoztatását teszi lehetővé.

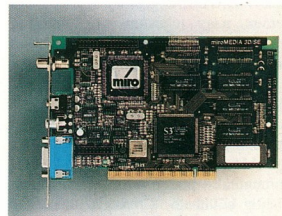
Az otthoni felhasználók ugyancsak a CeBIT Home-on találkozhattak a *miroMEDIA 3D* gra-

1. fikus vezérlőkártyával, amely jó néhány új funkciót kínál a multimédia iránt érdeklődőknek.

A *ViRGE* grafikus gyorsító (az S3-tól) kiválóan alkalmas 3D-s objektumok kezelésére, méghozzá teljes színmélységgel és nagy felbontással, ugyanis a bonyolult 3D-s műveletek során terheltesíti a gép főprocesszorát.

A különlegességek közül megemlíthető, hogy az integrált tévécsatlakozó jövétől a felhasználók akár nagy képméretű televíziót is élvezhetnek az alkalmazásokat (például a játékokat). A kép – az úgynevezett *Flicker Reduction* megoldásnak köszönhetően – tökéletesen vibrálsmentes, és ugyanilyen a felvétel minősége is.

2. PCI és Windows 95 környezetben ideális megoldás a professzionális videoeditálásra a miroVIDEO DC30 kártya
2. A miroMEDIA 3D grafikus vezérlőkártya segítségével utazást tehetnek a virtuális világba

A kártyához *TV Upgrade* bővítőmodul kapható, amely lehetővé teszi a tévéműsor, illetve a videotext vételét.

A készlet a *miroMEDIA Remote* távirányítót is magában foglalja.

További érdekesség a *miroMEDIA Manager* felhasználói interfész, amely a multimédia funkciók gyors és könnyű kezelésében segít, akár egérrel vagy billentyűzettel, akár a *miroMEDIA Remote* infravörös távirányítóval.

Rehabilitáció kamerával

Új területekre merészkedett az *Allegro Bt.*, amely eddig főként a német *Fast Multimedia AG* termékeinek magyarországi forgalmazójaként volt ismert: az *Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet* (OORI) közösen komplex multimédia szakértői rendszert fejlesztett ki, amelyet az idei hannoveri CeBIT-en is kiállított. Az *OrthoCam* nevű rendszer a vértaghiányos, a művégtagokkal ellátott és a kegyes kocsit használó betegek rehabilitációs folyamatait igyekszik korszerűsíteni. A mérési rendszerekből, adatbázis-kezelőből és mini videostúdióból álló számítógépes munkahely egyéb képek-mozgóképes alkalmazások számára is vonzó lehet.

Mobil erő

Érőtől duzzadó mobil PC-t jelentett be a *Toshiba*. A *Tecra* sorozat csúcspontjaként a *Tecra 730CDT* jelenti, amely elsősorban processzorteljesítményben és merevlemez-kapacitásában múlja felül elődeit.

A gépet a 150 MHz-es Pentiumon kívül 16 Mbájti EDO DRAM, 2 gigabájtos cserélhető merevlemez, nagy teljesítményű lítium-ion akkumulátor, PCI rendszerbusz és gazdag multimédiás képességek jellemzik.

A 150 MHz-es Pentium – az Intel-féle VRT (Voltage Reduction Technology) jóvoltából – 3,1 voltal működik. A teljesítményt számottevően javítja az EDO (Extended Data Output) RAM, amely 64 bites buszon keresztül kommunikál a processzorral. A memória 144 Mbájti bővíthető, a másodsztűtű cache mérete 256 Kbájti.

A notebook a multimédia-alkalmazásokban éri magát elemében. A *SelectBay* csatlakozóhely például lehetőséget ad a felhasználónak arra, hogy a 3,5"-os, 1,44 Mbájti floppy meghajtót hatszoros sebességű CD-ROM meghajtóra vagy egy második, 2 gigabájtos merevlemezre cserélje.

Ha egyszerre több eszköze van szükség, akkor a floppy meghajtót kívülről csatlakoztathatjuk a géphez. A CD-ROM lejártszó adatviteli sebessége 1026 Kbájti/s.

A beépített 16 bites, SoundBlaster Pro kompatibilis hangrendszer ismeri a MIDI és a WAVE szabványokat, ezenkívül módot ad számos külső eszköz csatlakoztatására is. A

Az OORI tizenkét éve végez videofelvételre épített vizsgálatokat, amelyekből egyértelműen kiderül, hogy a vizuális kontroll sokkal hatékonyabb a kezelést: a helyes mozgás elsajátításához kevesebb időre van szükség.

Az OrthoCam alapfunkciói közé tartozik az adatgyűjtés és adatbázis-kezelés, a videofelvételre vonatkozó adatok kezelése és rendszerezése, a különféle leválogatások és statisztikakészítés.

A videomegjelítés során is több lehetőséggel élhetnek. Ilyen a „képben” funkció, a nagyítás-kicsinyítés (zoom), a rajzolás a videoképen, a mérés, valamint az állóképek mentése.

A videostúdió funkciók alapja a *Fast Video Machine* PC-kártya és az ugyancsak Fast-termék *Aviator Speed* szoftver, amelyek a videofelvételre összeválogására, feliratozására, valamint képdigitalizálásra alkalmasak.

A multimédia és a kommunikáció területén a *Tecra 730CDT* notebook a *Toshiba* jelenlegi legjobb terméke

sztereo hangszórópárt a klaviatúra fölött, a gép két oldalán helyezték el.

A 12,1"-os TFT megjelenítő legnagyobb felbontása 1024x768 képpont. A 64 bites vezérlőegység – 2 Mbájti VRAM-mal – 64 ezer színt tud megjeleníteni, külső monitoron pedig 16,7 milliót.

A *Tecra* grafikus rendszere ismeri a ZV (zoomed video) technológiát, így a gép kiválóan alkalmas például MPEG videófilmek futtatására.

A PC Card slotra két Type II vagy egy Type III bővítmőkártya csatlakoztatható. További perifériákkal a SIR infravörös interfész keresztül kommunikálhatunk. A *Tecra 730CDT* a *Desk Station V Plus*, illetve a *Card Station II* asztali egységekkel bővíthető. A beépített 28,8 kbps-os modem, a hangrendszer és a belső mikrofon a kéz nélküli telefonálás lehetőségét kínálja. A kommunikációs funkciók között az üzenettrógráf is megtaláljuk.

Sugárzott adatok

A magyar piacon egyedülálló céginformációs rendszert mutatott be nemrég az *Info Holding Group (IHG) Rt.* A rendszer alapja az *Externet* nevű adatszolgáltatási (Data Broadcast – DBC) technológia, amelyet élesben is használnak már, többek között a *Cégtár 2000* céginformációs adatszáz frissítésére. A *Cégtár 2000* egyébként CD-n kerül forgalomba, és tartalmazza az 1989 óta megjelent összes Cégtárlány minden adatát. A szolgáltatást a *TeleDataCast (TDC) Kft.* nyújtja az *Antenna Hungaria Rt.* közreműködésével.

A *Cégtár 2000*-en kívül az adatszolgáltatás módszerével juttatják el az előfizetőkhoz a Brókertárt – amely a *Budapesti Értéktőzsdén* létrejött üzletkötések adatait tartalmazza –, továbbá az idén kezdtek el sugározni a *Figyelő* című lapot, valamint az *Árverési Értesítőt*. A módszer – ugyancsak még ebben az évben – felhasználják az ellopott autók elfogó, azonosító rendszerének kiépítésére is.

A megoldás sok más alkalmazásban is jól használható: például bankkártyák letiltására (az ország egész területén, valamennyi kártyafogadó helyen egyszerre), illetve bármilyen más adathalmaz továbbítására.

Az *Externet* valójában egy off line számítógépes rendszer, amely egy pontból akár több millió pontot is el tud érni, mégpedig felügyelet nélkül, automatikusan. A módszer különlegessége, hogy az adatok a *Magyar Televízió* egyes adásával jutnak el az ügyfél számítógépére, amely egy dekóder (kártya) segítségével fogadja a neki szánt adatokat. Az adatok szelktívén is továbbíthatók, mivel minden dekódernek saját azonosító száma van.

Az adatszolgáltatás nagy előnye, hogy az adathírtítés valós idejű, s egyszerre bármennyi számítógépes frissíthető az adatok. Így az egy gépre jutó költség minimális.

A DBC segítségével megoldható például a meglévő adatbázisok frissítése, a programok cseréje, az automatikus adatátadás futó alkalmazásokhoz stb.

A vétel során a különleges DBC egység érzékeli a címére küldött bresztó üzenetet, leválasztja a tévéjelből a DBC adatokat, ezt követően pedig kicsomagolja a Packet 31 szabvány szerinti adatsomogot, és elvégzi a hibajavító kódolást. Az adatok egy átmeneti tárolóba kerülnek. Ha sok az adat, akkor az egység automatikusan bekapcsolja a számítógépet, elindítja a szükséges programokat, és fogadja az információkat. Dolga végzetével lezárja a programokat, kikapcsolja a számítógépet, majd visszaállítja a készenléti üzemmódot.

Hálókatató

A Microsoft a közeljövőben készült el a legújabb böngészővel, az Internet Explorer 3.0 rendszerrel. Hírek szerint attól a pillanattól, hogy a szoftvercsomag ingyenes letölthető volt, egy órán belül ötmillió(!) hívás érkezett a szoftveróriás Web szerverére. Alig bírta a strapát...

Aminthogy az új Explorer rendszer letöltésével járó nehézségek a magyar vonalokon sem elhanyagolhatók. Csak éppen az ellenkező irányból... Az Explorer 3.0 ugyanis összehasonlagos a meghaladja a nyolc megabájtot. A letöltési idő legalább egy óra...

A Microsoft Magyarországi segítségével és engedélyével CD-mellékletünkön közreadjuk az Internet Explorer 3.0 végeleges változatát, s a legújabb hálózati és multimédiás kiegészítőket.

Az Internet Explorer 3.0 több változata mellett a lemezen megtalálható az ActiveX, az ActiveMovie, a Chat, a Shockwave, a DirectX, a VMRL. A Win95 alkalattal ott van még az Internet Explorer 2.0 magyar nyelvű változata, valamint a 3.0 magyar nyelvű változat béta-állapotban. Ami azt jelenti, hogy az eddig felsoroltak a Windows 95 és a Windows 4.0 (!) operációs rendszer alatt működnek. De a Windows 3.1 és a Windows NT 3.51 hívei is megtalálják a nekik alkalmas Explorer-változatokat.

Média Műhely

A Soros Alapítvány, a Matáv és a Silicon Graphics összefogásával Kulturális és Kommunikációs Központ (Centre for Culture & Communication) nyitotta meg „kapuit” az Interneten, a <http://www.c3.hu> címen. Az új Webhely célja, hogy az Internet iránt érdeklődők közönségét, főként az alkotó művészeket vezesse a digitális médiumok világába. A C3 együtt a vitafórumot is teremt a kommunikáció és a kultúra körüli kérdések számára.

A köztársasági elnök által június végén megnyitott központ különféle műhelyekkel és okta-

A C3 az alkotó művészek számára hasznos kiindulópont az Internet megismeréséhez

tási programokkal segíti az ismerkedést a hálózaton keresztül elérhető lehetőségekkel, egyben Internet hozzáférést kínál egyes kiválasztott, nonprofit szervezeteknek, illetve a művészeknek. A C3 kezdődődaláról érhető el például a MédiaMűhely, amely a SiliconMűhelyben látogató alkotói próbálkozásokat, illetve az éppen aktuális nemzetközi projekteket mutatja be.

Az InternetMűhely afféle oktatóterem, ahol a Silicon Graphics Indy terminálok előtt ülve ki-ki ingyen kösöthet bele a barangolásba. A Műhely tulajdonképpen egy SG gépekkel és szoftverekkel felszerelt laboratórium. Az Auditorium a magyar és külföldi előadók közreműködésével szervezett tanfolyamokat, konferenciákat, valamint a több ágazat együttműködéséből született bemutatókat (multidiszciplináris performance-okat) summázza. Az InfoMűhely a kortárs kultúrával, művészettel kapcsolatos különféle olvasmányokkal ismerteti meg az érdeklődőket.

Ugyancsak a kezdődődaláról érhetjük el a Soros Kortárs Művészeti Központot (SCCA), amely ingyenes hozzáférést kínál művészek, művészeti csoportok és művészeti szervezetek számára.

Napilap online

Sorra jelennek meg az Interneten a magyar médiumok; nemrég a Magyar Hírlap került fel a hálózatra. A Magyar Hírlap Online (www.mhirlap.hu) nem egyszerűen az újság interaktív változata, hanem egyszersmind érdekes, szórakoztató hely is a Weben.

Az E-Net szerverén (egy Sun Ultra 1 munkaállomáson) elérhető Magyar Hírlap Online 25-30 cikket tartalmaz az aktuális lapszámából, amelyek már előző este 10-11 óra körül elolvashatók, sőt az elmúlt egy hét online kiadásai is bepillanthatunk.

A híreken kívül információkat kapunk a Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt. egyéb kiadványairól és szolgáltatásairól (Oktatási Stúdió, PrePress, TeleDirect) is. Az Árverési Értesítő a legfrissebb árverési ajánlatokat tartalmazza, az Arphirdetések között pedig további érdekességekre bukkanhatunk.

A Sakkpartí rovatban neves sakkozók játszmáit – legutóbb Bilek István nyolctáblás szimulánját – követhetjük nyomon, sőt be is kapcsolódhatunk a játéka. A Link-címek híres emberek kedvenc hálózati oldalait ismerteti.

Képző és hangzó

A StudioWorks 56m multimédia monitor 25 felbontású beállítását tárol

Sorozatnyi multimédia monitort kínál a dél-koreai LG Electronics, amelyet a Gold-Star márkanevű termékeiről ismer a világ. A StudioWorks nevű monitorkor első szériája ez év elején jelent meg, s azóta folyamatosan érkeznek az új modellek, amelyek közös jellemzője a nagy felbontás, a villogásmentesség

és az antisztatikus bevonattal ellátott, sötétített üveggel, sík felületű képernyő.

A legkisebb analóg vezérlésű, 14"-os StudioWorks 44m-et beépített 2x3 W-os sztereó erősítővel és hangszórókkal szerelték fel.

A StudioWorks 56m-et már mikroprocesszor vezérli, a beállított paraméterek pedig a képernyőn is megjeleníthetők. A gyárilag előre programozott 12 üzemmódon kívül a felhasználó további 25 beállítást tárolhat. A csillagmentes monitort 15" átlóméretű képernyővel, beépített erősítővel és kiváló minőségű hangszórókkal szállítják. A VESA DDC2B- és DDC2AB kompatibilitásnak köszönhetően a rendszert Plug and Play módon konfigurálhatók.

E hónapban jelenik meg a StudioWorks 74m modell 17"-os, 0,39 mm képpontméretű képernyővel, mikroprocesszoros vezérléssel, beépített sztereó erősítővel és hangszórókkal felszerelve.

Az LG Electronics hamarosan 15 és 17"-os, dóm hangszórókkal felszerelt multimédia monitorokkal jelenik meg a piacon. Ezek a hangsugárzók különleges hangminőségükkel tűnnek ki.

SEE STUDIO

ABLAK A PC-VILÁGRA!

Élítő az ötödik szám gazdag tartalmából:

Szoftvertesztek és -ismeretők: Nil Nocere 2.0, Video Compression Sampler, Treasure Quest

Hardver: Minden, amit a memóriáról tudni érdemes, számítógépek otthonra, mit tegyünk idejéltűlt komputerjeinkkel?

Teszt: multimédiás kitek hangszórói

Elmélet: PC-buszok

Ezenkívül: Tippek, trükkök, jó tanácsok, nyomtató szerviz, WinWord-suli

Új rovat: Hi-fi technika

Megjelenik októberben!

A CP számai megrendelhetők levélben, faxon vagy telefonon a Computer Panoráma Kiadónál: 1091 Budapest, Üllői út 25. (1388 Bp., Pf. 96/60)
Telefon: 218-3011, fax: 217-2646

LAPJAINKKAL CÉLBA TALÁL

CDCCDCDCDCD **MAGYAR CD-ROM-OK** CDCCDCDCDCD

- SZÓTÁRAK** ANGOL, NÉMET, FRANCIA, TÖBBNYELVŰ, EURÓPA, ÜZLETI, KÖZGAZDASÁGI, KATONAI
- ADATOK** JOGTÁR, TELEFONKÖNYV, SZABVÁNY, LEXIKON, ENCIKLOPÉDIA, EUROSTATISZTIKA, PHARE, CORDIS
- NYELVTANULÁS** MULTIMÉDIA, ANGOL, NÉMET, FRANCIA, KÉPES, RAJZFILMES
- OKTATÁS** ELEKTRONIKA, SZÁMÍTÁSTECHNIKA, BIOLÓGIA, TÖRTÉNELEM, REGESET, KÉPZŐMŰVÉSZET, ZENE

COMPTON 1996 OKTÓBER 22 - NOVEMBER 30-IG
ÉS 1301/1317 SHOPBAN

KÉRJE KATALÓGUSUNKAT!

TETA MAGNETIC KFT. MANAGER SHOP
1134 Budapest, Váci út 19. Tel./fax: 111-5004

MINIMALIS ÁR • MAXIMALIS SEBESSÉG

Hang/adat-/faxmodemek magyar nyelvű szoftverrel

15 000 Ft + áfától.

Ethernet + modem egy PCMCIA kártyán.

Kulcsrakész Internet csomag csatlakozási lehetőséggel.

Aki nálunk fizet elő az Internet szolgáltatásra, modemárainkból további kedvezményt kap.

INTERNET AKCIÓ!

KERN COMMUNICATIONS SYSTEMS KFT.
5000 Szolnok, Sütő u. 15.
Tel.: +36 56 427-733
Fax: +36 56 427-744

1114 Budapest, Szabolcska M. u. 5.
Tel./fax: +36 1 166-1520
Tel.: +36 1 371-0863

MINIMALIS ÁR • MAXIMALIS SEBESSÉG

STOLWÉRC

Cherry Queen
Köngyáknagygy

A desszertek királynője

ILYEN MÉG NEM VOLT!

HARMADÁRON!
Már **22,900 Ft - tól!**

Microsoft
INTERNET CSOMAG
(1996 október 22 - november 30.-ig)

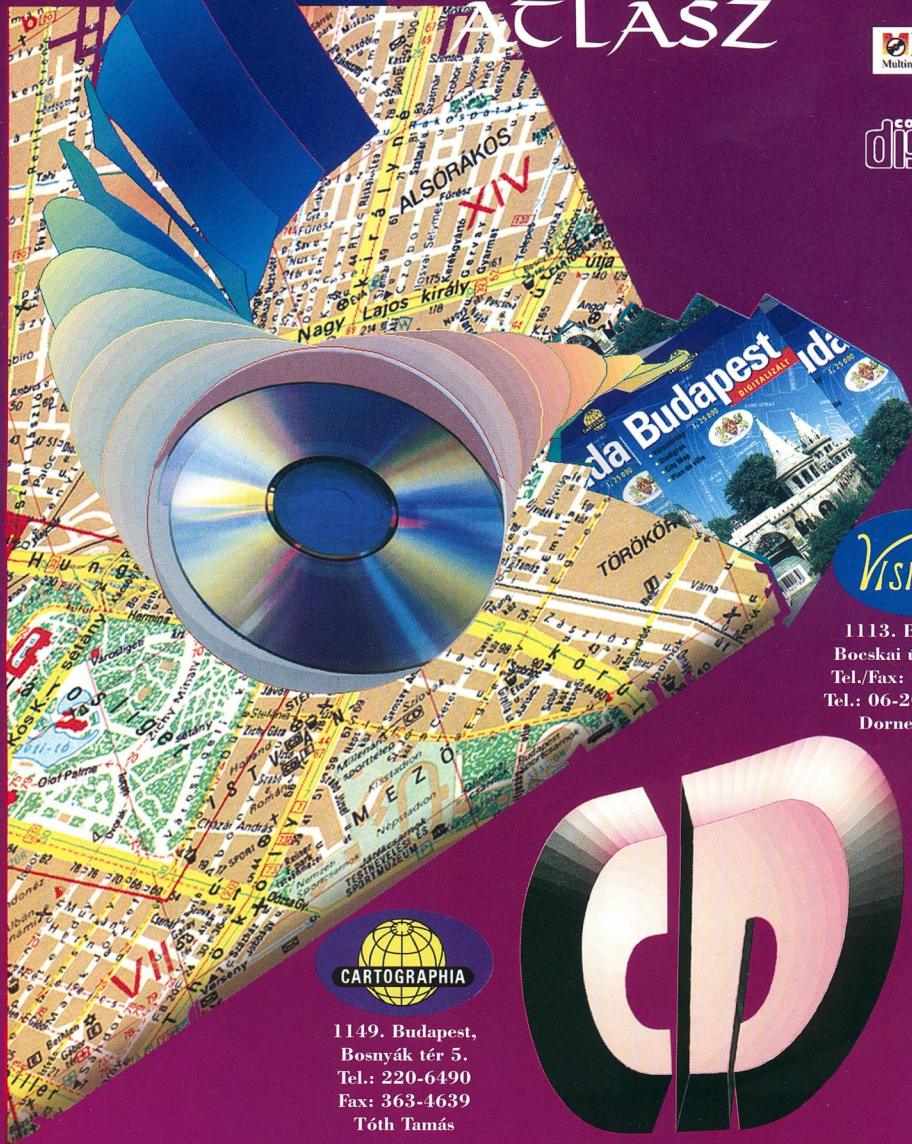
Az AKCIÓS csomag tartalma:
Magyar WINDOWS 95 (teljes vagy frissítés)
14 400 BPS MODEM

TÖBB HÓNAP INTERNET ELŐFIZETÉS
INTERNET EXPLORER 3.0

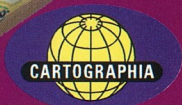
Compfair '96 - A212/4 OTT LESZÜNK!

MIKROPO COMPUTER Áraink az áfát nem tartalmazzák!
1065 Budapest, Nagymező u. 51. • Tel.: (361)-153-0111 • Fax: (361)-269-0151

BUDAPEST ATLASZ

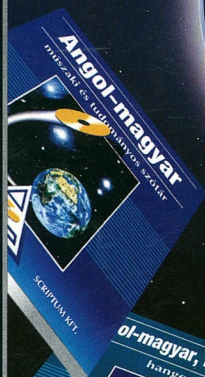
1113. Budapest,
Boeskaai út 42. I.3.
Tel./Fax: 185-6624
Tel.: 06-20-460-436
Dorner Lajos

1149. Budapest,
Bosnyák tér 5.
Tel.: 220-6490
Fax: 363-4639
Tóth Tamás

Szótár és lexikon forradalma

Az Akadémiai Kiadó
és a Scriptum Kft. kiadása